

KGL. DANSK AMBASSADE
Stockholm

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Danmark

Jmt.: Mdt.
30 JUNI 2003

Jakobs Torg 1
Box 1638
S-111 86 Stockholm

Tlf. 08-406 75 00
Fax. 08-791 72 20

E-post: stoamb@um.dk
www.danemb.se
Dato

26. juni 2003

Bilag

1

Journalnummer

77.Sve.1

Hundeejeres ansvar

- Fremsendes uden følgeskrivelse
- I henhold til aftale
- Under henvisning til
- Til gennemsyn
- Deres kommentarer udbedes
- Ønskes retur
- Ring venligst herom
- Tilbagesendes med tak for lån

Hermed fremsendes: *Hund i rätta händer – om hundägarens ansvar* (SOU 2003:46) en svensk redegørelse for de problemer der findes med hunde i samfundet samt forslag til afhjælpning af de problemer der opstår ved bristende ejeransvar, særligt hvad angår farlige hunde.

P.A.V.

Julie Harder

Otto Schepelem

Justitsministeriet
Dyravejlfærdskontoret

Akt.nr. 174

2009 NR.5430-0159

Till Statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet

Regeringen beslutade den 14 februari 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att kartlägga och utreda de problem som finns med hundar i samhället samt föreslå åtgärder för att avhjälpa de problem som uppstår på grund av bristande ägaransvar, särskilt vad gäller farliga hundar.

Som särskild utredare förordnades samma dag Karin Starrin, landshövding i Hallands län.

Som sekreterare i utredningen förordnades den 25 mars 2002 Per Arvelius.

Till att ingå i en referensgrupp till utredningen förordnades den 13 maj 2002 Birgitta Ek, avdelningschef vid Statens jordbruksverk; Åke Hedhammar, professor vid Sveriges lantbruksuniversitet; Ingvar Johannesson, djurskyddsinspektör och representant för Svenska Kommunförbundet; Lars Karlsand, avdelningsdirektör vid Rikspolisstyrelsen; Ionie Oskarson, styrelseledamot i Svenska Brukshundklubben och Ulf Uddman, verkställande direktör i Svenska Kennelklubben.

Som experter i utredningen förordnades den 28 maj 2002 Anna Carlsson, departementssekreterare; Torsten Jakobsson, länsveterinär och Kerstin Löfroth, kansliråd.

Kommittéassistenten Alicia Ormazábal har varit utredningen behjälplig.

Utredningen har antagit namnet Hundansvarsutredningen. Härmed överlämnas betänkandet *Hund i rätta händer – om hundägarens ansvar* (SOU 2003:46). Utredningsuppdraget är nu slutfört.

Stockholm i maj 2003

Karin Starrin

/Per Arvelius

Innehåll

Förkortningslista	9
Sammanfattning	11
Författningsförslag	19
1 Utredningsuppdraget	29
1.1 Direktiv.....	29
1.2 Arbetets uppläggning.....	30
1.3 Betänkandets disposition.....	31
2 Avgränsning av uppdraget och analys av problem med hundar	33
2.1 Inledning.....	33
2.2 Avgränsning av uppdraget.....	33
2.3 Farliga hundar	35
2.3.1 Allmänt om problemets omfattning.....	35
2.3.2 En hund kan vara farlig av många olika orsaker.....	37
2.3.3 Olika typer av farliga hundar och hundägare.....	42
2.3.4 Slutsats.....	50
3 Förslag till ny lag om tillsyn över hundar och katter.....	53
3.1 Förslag	53
3.2 Motiv för mina förslag.....	55

3.2.1	Behovet av en ny lag om tillsyn över hundar och katter.....	55
3.2.2	Hundägarens tillsynsansvar.....	59
3.2.3	Myndighetstillsyn.....	61
3.2.4	Beslut om munkorgs- och koppeltvång med mera.....	64
3.2.5	Omhändertagande av hundar.....	66
3.2.6	Förbud att ha hand om hundar får meddelas i allvarliga fall.....	73
3.2.7	Skadeståndsansvar.....	75
3.2.8	Påföljd.....	76
4	Övriga förslag och överväganden om lagstiftning om hundar	79
4.1	Förslag.....	79
4.2	Motiv för mina förslag	79
4.2.1	19 § djurskyddsförordningen bör upphöra	79
4.2.2	Förbud mot att använda hundar som nedärver okontrollerbar aggressivitet i avel	83
4.2.3	Reglering av verksamhet med ensamarbetande hundar (vakthundar).....	84
4.3	Övriga överväganden och kommentarer.....	86
4.3.1	Behov av föreskrifter om skötsel av hundar.....	86
4.3.2	Brottsbalken kan utnyttjas oftare	86
4.3.3	Ordningsbot – en outnyttjad möjlighet	86
4.3.4	Hundar som stör vilt.....	87
4.3.5	Hyresgäster och hundar	88
4.3.6	Det skall inte krävas tillstånd för att få ha hund	89
4.3.7	Rasförbud fungerar inte.....	90
5	Förslag till metoder för identifiering av farliga hundar.....	95
5.1	Förslag.....	95
5.2	Motiv för mina förslag	95
5.2.1	Mina utgångspunkter.....	95
5.2.2	Nuvarande förhållanden	96
5.2.3	Överväganden.....	97
6	Förslag till förebyggande arbete.....	101

6.1	Förslag	101
6.2	Motiv för mina förslag.....	101
6.2.1	Det centrala hund- och ägarregistret kan utnyttjas för att sprida information.....	101
6.2.2	Forskning om hundars beteenden bör prioriteras....	103
6.2.3	Mer lättillgänglig statistik om brott med hundar inblandade	103
6.3	Övriga överväganden och kommentarer	105
6.3.1	Hundorganisationerna har en viktig funktion och ett stort ansvar	105
6.3.2	Kommunala insatser	107
6.3.3	Myndigheters tillämpning av lagstiftning om hundar.....	107
6.3.4	Det är viktigt att det centrala hund- och ägarregistret hålls aktuellt	108
7	Konsekvensbeskrivningar	109
7.1	Förslagets betydelse för brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och allmänhetens säkerhet.....	110
7.2	Förslagets betydelse ur djurskyddssynpunkt.....	111
7.3	Ekonomiska konsekvenser och finansiering av förslagen ...	112
7.3.1	Polisens kostnader kan förväntas minska på sikt	112
7.3.2	Landstingens kostnader kommer troligen att sjunka.....	113
7.3.3	Informationsinsatser medför kostnader.....	113
8	Författningskommentar	115
8.1	Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter.....	115
8.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods.....	122
8.3	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)	122
8.4	Förslag till förordning om ändring i djurskyddsförordningen (1988:539).....	124

Bilaga 1	
Kommittédirektiv	125
Bilaga 2	
Om hundar och hundhållning i Sverige och Europa	131
Bilaga 3	
Statistik om problem med hundar i samhället i Sverige och andra länder	141
Bilaga 4	
Svenska bestämmelser om hundar och hundhållning	161
Bilaga 5	
Hundlagstiftning i andra länder med mera	179
Bilaga 6	
Testmetoder för bedömning av bland annat hundars farlighet	191
Bilaga 7	
Förebyggande arbete	201
Källförteckning	207

Förkortningslista

AKC	American Kennel Club
Amstaff	Amerikansk staffordshire terrier
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
CGC	Canine Good Citizenship test
EHLASS	European Home and Leisure Accident Surveillance System
EpC	Epidemiologiskt Centrum
FCI	Fédération Cynologique Internationale
HASS/LASS	Home Accident Surveillance System / Leisure Accident Surveillance System
L-test	Lämplighetstest
MH	Mentalbeskrivning Hund
MUH	Mentalbeskrivning Unghund
PAT	Puppy Aptitude Test
Pitbull	Amerikansk pitbullterrier
RAR	Rationell AnmälansRutin
SABO	Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag
SBK	Svenska Brukshundklubben
SDF	Svenska Draghundsportförbundet
SHCF	Svenska Hundkapplöpningssportens Centralförbund

SHK	Svenska Hundklubben
SKK	Svenska Kennelklubben
UKC	United Kennel Club

Sammanfattning

Utredningsuppdraget

Enligt kommittédirektivet (Dir. 2002:18) skall Hundansvarsutredningen kartlägga och analysera vilka problem som finns med hundar i samhället på grund av bristande ägaransvar, särskilt med avseende på farliga hundar. Med farliga hundar avses hundar som angriper och skadar människor eller djur. Även hundar som kan utgöra en stor risk för människor eller djur avses. Dock avses inte hundar i normal tjänsteutövning.

Hundansvarsutredningen skall lämna förslag till:

1. åtgärder för att avhjälpa de problem som uppstår med anledning av farliga hundar.
2. förbättringar av det svenska regelverket om hundar och hundhållning, särskilt beträffande lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter. Allmänt gäller att åtgärder för att se till att hundägare tar sitt ansvar skall prioriteras och att långsiktighet och tillämplighet skall beaktas.
3. åtgärder för att uppnå en bättre metod för identifiering av farliga hundar än vad dagens tester erbjuder.
4. lämpliga metoder för att genom förebyggande arbete kunna förhindra problem med farliga och störande hundar.

Allmänt gäller att djurskydd och allmänhetens säkerhet särskilt skall vägas in i utredningsarbetet.

Avgränsning av uppdraget

Av direktivet framgår att tyngdpunkten i utredningsarbetet skall läggas på farliga hundar. Genomgående har jag försökt bedöma och väga in förslagets betydelse också på andra problemområden, även om fokus i mina förslag är inriktat på att minska de problem sam-

hället upplever med farliga hundar. Farliga hundar är inte ett enhetligt problem utan kan ha vitt skilda orsaker i olika fall. Lösningarna skiljer sig åt beroende på vilken typ av "farlighetsproblem" man vill åtgärda. Jag har funnit det lämpligt att prioritera de företeelser som jag bedömt som mest angelägna för samhället i stort. Hit hör framför allt hundar som av sina ägare används i kriminella syften och hundar som hålls under extremt dålig tillsyn. Med hundar som används i kriminella syften avses, oavsett ras, hundar som används som vapen. Hundar som används i organiserade hundslagsmål hör också till denna grupp och utgör utan tvekan ett allvarligt problem. Men eftersom organiserade hundslagsmål i första hand är ett djurskyddsproblem, som regleras väl i djurskyddslagen (1988:534) och brottsbalken, har inte detta prioriterats i mina förslag. De flesta hundbetten orsakas inte av hundar tillhörande någon av dessa grupper. En stor majoritet av alla hundbett orsakas i stället av vanliga familjehundar och för det mesta är det hundägaren själv, hans eller hennes familj eller någon bekant som blir biten. Likaväl anser jag att hundar som används i kriminella syften och hundar som hålls under extremt dålig tillsyn är mer angelägna att komma åt. Det är i stor utsträckning dessa grupper som ligger bakom att många människor är rädda för hundar. Det är också dessa grupper som förstör mest för de hundägare som sköter sig genom att de ger vissa raser eller, i en eventuell förlängning, hundar i allmänhet oförtjänt dåligt rykte. Slutligen är det, per definition, i dessa grupper som de allvarligaste missförhållandena finns, något som i många av de enskilda fallen torde medföra de allvarligaste skadorna på de människor eller djur som blir attackerade och det största lidandet för hundarna själva.

Förslag

Förslag till ny lag om tillsyn över hundar och katter

Den lag som tydligast syftar till att få hundägare att hålla hundar på ett ansvarsfullt sätt är lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen). Trots att denna lag ändrats och kompletterats ett flertal gånger sedan den trädde i kraft år 1943, ligger dess tyngdpunkt på att reglera de problem som var vanliga då. Bland annat återspeglas fortfarande det ursprungligen kanske viktigaste syftet med lagen, att skydda lantbrukets husdjur mot löslöpande hundar. Problemen med anknytning till hundar ser annorlunda ut i

dag. Min kartläggning av problem med hundar i samhället har visat att det i dag allvarligaste problemet är hundar som angriper människor. Att hundar skadar människor är visserligen något som alltid har förekommit, men skillnaden i dag jämfört med tidigare är dels att vi i dag har högre krav på vilken kontroll en hundägare skall ha över sin hund. Dels har det tillkommit vissa företeelser som skapar rädsla och osäkerhet i samhället, till exempel att hundar används som vapen. Den nuvarande tillsynslagen är inte anpassad för dagens förhållanden vad gäller olika typer av problem med farliga hundar och hundägare.

Mot denna bakgrund föreslår jag att en ny lag om tillsyn över hundar och katter skall ersätta den nu gällande tillsynslagen. Den föreslagna tillsynslagen skall syfta till att minimera de skador på eller avsevärda olägenheter för omgivningen som hundar kan orsaka om de hålls under bristande tillsyn. Lag (2000:537) om märkning och registrering av hundar (märknings- och registreringslagen) har i stor utsträckning samma syfte, varför den föreslås upphöra och dess bestämmelser, med vissa förändringar, införs i den föreslagna tillsynslagen. I den fortsatta redogörelsen för mitt förslag till en ny tillsynslag har jag fokuserat på de förändringar som den föreslagna tillsynslagen innebär vid en jämförelse med nuvarande lagstiftning.

Hundar skall enligt den föreslagna tillsynslagen hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter krävs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Ägaren eller innehavaren av en hund skall precis som i dag ha ett strikt ansvar för skador som hunden orsakar.

Enligt den föreslagna tillsynslagen skall polismyndigheten, om tillsynen över en hund brister, få meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förebygga skador eller avsevärda olägenheter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter som reglerar vilka typer av förelägganden och förbud som kan vara aktuella i olika situationer. Jag föreslår att regeringen uppdrar åt Rikspolisstyrelsen att meddela sådana föreskrifter.

Enligt den föreslagna tillsynslagen skall polismyndigheten få besluta om att omhänderta en hund om inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att se till att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Efter utredning skall polismyndigheten få sälja, på annat sätt överlåta eller avliva hunden. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter som

reglerar hur dessa utredningar skall gå till. Jag föreslår att regeringen uppdrar åt Rikspolisstyrelsen att meddela sådana föreskrifter.

För att förebygga framtida problem orsakade av personer som visat sig vara grovt olämpliga att hantera hundar, föreslår jag att polismyndigheten skall kunna förbjuda sådana personer att ha hand om hundar. Ett sätt att visa sig grovt olämplig att hantera hundar kan till exempel vara genom att använda en hund som vapen i samband med misshandel.

Den föreslagna tillsynslagen ger polismyndigheten möjlighet att omhänderta en omärkt hund eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret. Denna möjlighet finns även i dag enligt märknings- och registreringslagen, dock med förbehållet att hunden dessutom skall utgöra, eller kan komma att utgöra, en fara för människor eller andra djur eller att det finns andra särskilda skäl. Detta förbehåll har medfört att tillämpningen blivit svår, varför jag föreslår att det tas bort.

Nuvarande märknings- och registreringslag anger inte under vilka omständigheter en polisman har rätt att kontrollera om en hund är märkt om hundens ägare motsätter sig detta. Därför föreslår jag att en polisman skall ha rätt att undersöka om en hund som vistas på allmän plats är märkt och om den har någon ägare antecknad i det centrala registret.

Många gånger finns det kopplingar mellan bristande tillsyn över en hund och eftersatt hundhållning ur djurskyddssynpunkt. Enligt den föreslagna tillsynslagen skall polismyndigheten därför underätta länsstyrelsen om de beslut man fattar med anledning av att en ägare eller innehavare av en hund eftersatt sin tillsynsskyldighet.

Hundar som upphittas omfattas av hittegodslagen (1938:121). I den föreslagna tillsynslagen har specialbestämmelser om upphittade hundar införts. Dessa skall tillämpas i stället för 4 § hittegodslagen. Enligt specialbestämmelserna får polismyndigheten låta sälja, på annat sätt överlåta eller avliva en upphittad hund två dagar efter det att ägaren underrättats om fyndet eller, om ägaren inte gått att finna, sju dagar efter det att fyndet anmälts till polismyndigheten. Dessa specialbestämmelser motiveras bland annat av att det av såväl ekonomiska som djurskyddsmässiga skäl finns anledning att förkorta den tid som upphittade hundar måste tas om hand. Dessutom bör inte upphittaren, som i dag, automatiskt ha rätt till en hund som inte ägaren löser ut; vad som skall hända med en sådan hund bör av djurskyddsskäl beslutas av samhället, i detta fall av polismyndigheten.

För att tydligt visa på vikten av att hundägare tar sitt ägaransvar finns det anledning att skärpa straffen för den som eftersätter tillsynen över en hund. Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet eftersätter tillsynen över en hund skall enligt den föreslagna tillsynslagen dömas till böter. Enligt gällande tillsynslag kan inte någon dömas om inte den aktuella hunden tidigare visat sig farlig. Jag föreslår också att den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot beslut meddelade med stöd av lagens tillsynsbestämmelser skall dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Enligt den nuvarande lagen kan för sådana förseelser endast dömas till böter.

Övriga förslag till ny lagstiftning om hundar

Det är enligt 19 § djurskyddsförordningen (1988:539) förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar med vissa egenskaper. Jag föreslår att regeringen fattar beslut om att denna paragraf skall upphöra. Skälet är att denna bestämmelse visat sig vara mycket svår att tillämpa.

I stället för 19 § föreslår jag att ett tillägg till 29 § djurskyddsförordningen införs. Enligt tillägget skall hundar som kan förväntas nedärva okontrollerbar aggressivitet inte få användas i avel. I en framtid när vi vet mer om vilka egenskaper som är specifikt predisponerande för ett farligt beteende kan vi förhoppningsvis med stöd i 29 § skapa föreskrifter som mer i detalj reglerar vilka hundar som inte får användas i avel.

Jag föreslår att regeringen ger Rikspolisstyrelsen i uppdrag att göra en översyn av lagen (1974:191) om bevakningsföretag och de föreskrifter (RPS FS 1994:12) som meddelats med stöd av lagen. Översynen skall syfta till att föreslå förändringar som gör att verksamhet med ensamarbetande hundar (vakthundar) regleras inom ramen för nämnda lag och föreskrifter. Motivet för detta förslag är att verksamhet där hundar hyrs ut för att ensamma bevaka ett område utan tvekan är av den arten att den bör omfattas av tydliga regleringar. Sådana regleringar saknas i dag.

Förslag till metoder för identifiering av farliga hundar

Enligt mitt förslag till en ny tillsynslag skall polismyndigheten få besluta om att omhänderta en hund om inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att se till att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Efter utredning skall polismyndigheten låta sälja, överlåta på annat sätt eller avliva hunden. Det är av stor vikt att polismyndighetens utredning i samband med ett omhändertagande utförs på ett grundligt och sakkunnigt sätt. En komponent i en utredning som föranletts av att en hund skadat, eller uppenbart riskerar att skada, en människa eller ett annat djur måste vara en bedömning av hundens mentala egenskaper. Syftet med bedömningen av hunden är att ge en bättre bild av om denna hund tillsammans med sin ägare kan förväntas orsaka skador eller avsevärda olägenheter i framtiden, det vill säga om hundägaren skall få tillbaka hunden eller inte. Om man kommer till slutsatsen att hunden inte kan återgå till hundägaren får bedömningen av hunden ytterligare ett syfte, nämligen att vara avgörande för om hunden bör avlivas eller omplaceras. Redan i dag görs, med stöd i nuvarande tillsynslag, bedömningar av farligheten hos bitska hundar som omhändertagits. Testmetoderna skiljer sig dock åt från fall till fall, vilket innebär att bedömningarna görs på olika grund.

För att ett bra testningsförfarande skall kunna uppnås bör Rikspolisstyrelsen ges i uppdrag att meddela föreskrifter med stöd i den föreslagna tillsynslagen. Föreskrifterna bör innehålla bestämmelser om att endast för ändamålet särskilt utbildad personal skall få utföra testerna. Testerna skall anpassas efter den situation som föranlett omhändertagandet av hunden, dock med hänsyn tagen till hundens individuella egenskaper. För att förbättra möjligheterna att utveckla bättre testmetoder bör det dessutom föreskrivas att alla hundar som omhändertagits av dessa orsaker utöver den individ- och situationsanpassade testen skall genomgå en standardiserad testningsrutin.

Förslag till förebyggande arbete

I dag märks och registreras omkring 80 procent av alla nyfödda valpar i det centrala hund- och ägarregistret. Ägarna till dessa hundar skulle via adressuppgifterna i registret kunna bibringas råd och information om hundar och hundhållning. En sådan informationsin-

sats bedömer jag skulle medföra en rad positiva effekter med avseende på problem med hundar i samhället. Jag föreslår att regeringen ger Jordbruksverket/Djurskyddsmyndigheten i uppdrag att för det första utarbeta ett informationsmaterial riktat till hundägare och för det andra att sända detta till alla hundägare som märker och registrerar sina hundar enligt nuvarande märknings- och registreringslag. Materialet skall upplysa om vilka regler man har att rätta sig efter som hundägare, vart man kan vända sig för att få råd och hjälp i sitt hundägarande samt innehålla grundläggande information om hur hundar fungerar och vilka behov de har.

Det finns i dagsläget stora svårigheter med att definiera och testa hundar med avseende på deras farlighet. Jag har ovan presenterat förslag som bland annat syftar till att skapa dokumentation om farliga hundars reaktionsmönster i olika standardiserade testsituationer. Denna dokumentation kan utnyttjas i forskning för att ge mer kunskaper om vilka beteenden som specifikt karaktäriserar farliga hundar. Till grund för denna forskning måste det finnas goda kunskaper om hundars egenskaper och beteenden, såväl positiva som negativa, i ett vidare perspektiv. I dag satsas det mycket begränsade forskningsresurser på detta område. Regeringen föreslås därför uppdraga åt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) att initiera och stödja forskning som syftar till att förbättra kunskapsläget om hundars, särskilt farliga hundars, mentala egenskaper och beteende. Genom dessa åtgärder torde förutsättningarna öka för att det skall bli enklare att i framtiden identifiera potentiellt farliga hundar.

Dagens brottsstatistik ger inte någon klar bild över förekomsten av olika typer av brott där hundar är inblandade. Detta medför att det är svårt att bedöma vilka typer av problem med farliga hundar som, med avseende på omfattning och karaktär, är mest angelägna att finna lösningar på. Med hänsyn till de praktiska problemen med att få fram uppgifter är det också komplicerat att följa utvecklingen över tiden. Detta innebär att man riskerar att dels vidta åtgärder för att lösa problem som redan är i avtagande, dels underskatta problem som ökar i omfattning. Det bör därför införas en möjlighet att på ett enkelt sätt kunna få fram statistik över brott där hundar varit inblandade. Jag föreslår att regeringen ger Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet i uppdrag att tillse att anmälningar om brott där hundar är inblandade på ett enkelt sätt skall kunna återfinnas, och att uppgifterna sammantaget skall kunna användas för

att statistiskt följa utvecklingen vad gäller olika typer av sådana brott.

Konsekvenser av mina förslag

Det är min bedömning att ett genomförande av mina förslag kommer att medföra en markant minskning av sådan brottslig verksamhet med hundar inblandade som riskerar att medföra skador på människor och djur. Även hundhållningen i stort torde påverkas mot ett mer ansvarsfullt hundägande. Sammantaget kommer detta att medföra att allmänhetens säkerhet ökar.

Jag bedömer också att mina förslag på ett flertal punkter kommer att stärka djurskyddet inom hundhållningen i Sverige. De flesta förbättringarna är av övergripande eller indirekt karaktär, men vissa förslag kommer att ha en direkt positiv påverkan på de djur som berörs.

Mina förslag kommer sannolikt att initialt medföra ökade kostnader för polisens hantering av hundärenden, bland annat beroende på de interna utbildningsinsatser som behöver göras. På sikt finns det dock anledning att anta att kostnaderna kommer att sjunka under nuvarande nivå. Detta beror bland annat på att hundhållningen som helhet sannolikt kommer att bli mer ansvarsfull, vilket kommer att innebära färre ingripanden från polisen med anledning av bristande hundhållning. Vidare finns möjlighet att besluta om hundförbud i allvarliga fall; dessa personer, som annars i många fall skulle ha skaffat nya hundar som orsakat ytterligare kostnader och så vidare, kommer därmed inte att belasta polisen ytterligare.

Utarbetandet av det föreslagna informationsmaterialet bör bekostas inom ramen för Jordbruksverkets/Djurskyddsmyndighetens årliga budget. Tryckning och distribution, som kommer att kosta omkring 700 000 kronor per år, bör bekostas genom ökade anslag.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Särskilda regler om tillsyn över hundar finns i jaktlagen (1987:259) och i rennäringslagen (1971:437).

Ingripanden med anledning av bristande tillsyn

2 § Om ägaren till en hund eller den som har hunden i sin vård brister i sin tillsynsskyldighet enligt 1 §, får polismyndigheten meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förebygga skador eller avsevärda olägenheter.

Om en hund inte är märkt eller registrerad, får polismyndigheten förelägga ägaren att fullgöra märknings- och registreringskyldigheten.

Förelägganden och förbud får förenas med vite.

3 § Polismyndigheten får besluta att en hund skall tas om hand om

1. andra, mindre ingripande åtgärder är otillräckliga för att hindra hunden från att orsaka skada eller avsevärd olägenhet,

2. hunden är omärkt eller hundens ägare inte är registrerad i det centrala registret.

4 § Bestämmelser om hur man skall förfara med upphittad hund finns i lagen (1938:121) om hittegods. Bestämmelserna i 4 § i den lagen skall emellertid inte tillämpas när en hund hittas. I stället skall följande gälla. Polismyndigheten får sälja, på annat sätt överlåta eller avliva hunden om

1. ägaren inte blir känd inom 7 dagar från det att fyndet anmälts till polismyndigheten,

2. ägaren inte inom 2 dagar från det att han eller hon underrättats om fyndet återtagit hunden.

5 § Anträffas en hund medan den angriper lantbruksdjur på område där lantbruksdjur normalt hålls, får hunden, om den inte låter sig infångas eller på annat sätt kan förmås avbryta angreppet, dödas av den som äger eller vårdar lantbruksdjuren.

Den som sålunda dödat en hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

6 § Om en hund har omhändertagits med stöd av 3 § 1, får ägaren eller innehavaren inte förfoga över hunden utan tillstånd av polismyndigheten. Myndigheten får efter utredning besluta att hunden skall säljas, på annat sätt överlåtas eller avlivas.

Om en hund har omhändertagits med stöd av 3 § 2, skall ägaren inom sju dagar från omhändertagandet låta märka hunden och anmäla ägarskapet till det centrala registret. I annat fall får polismyndigheten besluta att hunden skall säljas, på annat sätt överlåtas eller avlivas.

Om det finns särskilda skäl, skall polismyndigheten avvakta med en åtgärd enligt andra stycket.

Om det inte längre finns skäl för omhändertagandet, skall polismyndigheten besluta att detta genast skall upphöra.

7 § Ägaren eller innehavaren av en omhändertagen hund skall betala de kostnader som omhändertagandet medfört. Kostnaderna får förskottas av allmänna medel. Om polismyndigheten har beslutat att en hund som omhändertagits med stöd av 3 § skall säljas, får polismyndigheten ta ut ersättning ur köpeskillingen för kostnaderna för omhändertagandet.

Om det finns särskilda skäl, får polismyndigheten i enskilda fall medge undantag från skyldigheten att betala kostnaderna. I sådana fall skall kostnaderna slutligt betalas av polismyndigheten.

Förbud att ha hand om hund

8 § Den som eftersätter tillsynen över en hund genom att använda den som vapen skall, om det inte finns särskilda skäl, av polismyndigheten förbjudas att ha hand om hundar. Ett sådant förbud får också meddelas den som vid handhavande av hund på annat sätt handlat grovt olämpligt med avseende på människors eller djurs liv, hälsa eller säkerhet.

Förbudet kan avse viss tid eller gälla tills vidare.

Ersättning för skador orsakade av hundar

9 § Skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, även om denne inte har varit vållande till skadan. Vad ägaren har betalat i skadestånd har han eller hon rätt att få tillbaka av den som vållat skadan. Det som nu sagts gäller också den som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Första stycket gäller inte för skada som orsakas av en tjänstehund när den används i tjänsten av polisman eller av person som vid försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning, om den skadelidande har betett sig på ett sådant sätt att det har varit nödvändigt att ingripa mot honom eller henne.

Märkning och registrering av hundar

10 § En hundägare skall låta märka sin hund så att den kan identifieras. Märkningen skall vara bestående.

11 § Ägaren av en hund skall låta registrera sitt ägarskap i ett för landet centralt register.

Hundägaren skall betala en avgift för registreringen och för utrustning för att läsa av märkningen.

12 § Bestämmelserna i 10 och 11 §§ gäller hundar som stadigvarande finns i Sverige.

13 § Registret får användas för att fastställa vem som är ägare av en hund.

Tullverket, Statens jordbruksverk, Djurskyddsmyndigheten, länsstyrelser, polismyndigheter och de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet skall ha direkt åtkomst till registret.

14 § Djurskyddsmyndigheten är personuppgiftsansvarigt för registret. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Djurskyddsmyndigheten får besluta att överlåta driften av registret till en annan myndighet eller till en organisation.

15 § För behandling av personuppgifter gäller, utöver vad som sägs i 13 och 14 §§, personuppgiftslagen (1998:204).

16 § Polisman har rätt att undersöka om hund som vistas på allmän plats är märkt eller om den har någon ägare antecknad i det centrala registret.

Särskilda bestämmelser för katter

17 § En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får dödas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten.

Bemyndiganden

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. tillämpningen av 2 § första stycket,
2. vilka metoder som skall användas vid utredning då en hund tagits om hand,
3. den avgift som avses i 11 § andra stycket.

Påföljder

19 § Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 1 § eller 5 § andra stycket döms till böter.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 17 § andra meningen döms till böter.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot beslut meddelande enligt 2 § första stycket eller 8 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Om ett vitesföreläggande eller vitesförbud har överträtts, döms inte till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Överklaganden m.m.

20 § Beslut enligt 3 och 8 §§ skall delges ägaren eller innehavaren av hunden. Polismyndigheten skall underrätta länsstyrelsen om beslut enligt 2, 3, 5, 6 och 8 §§.

21 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag och beslut om registrering av hund som meddelas av Djurskyddsmyndigheten eller av den som ansvarar för driften av hundregistret får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Djurskyddsmyndigheten för det allmännas talan hos förvaltningsdomstol, om det överklagade beslutet har meddelats av en organisation.

22 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat beslutas.

23 § Bestämmelserna i 22–28 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas, om beslutet har meddelats av en organisation.

-
1. Märkningsbestämmelserna gäller inte hundar födda före den 1 januari 1993.
  2. Beslut som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1938:121) om hittegods skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Varder ägare till hittegods ej känd inom tre månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom en månad från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gälda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom en månad efter anmaning gälda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset tillfalla staten.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Varder ägare till hittegods ej känd inom tre månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom en månad från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gälda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom en månad efter anmaning gälda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset tillfalla staten. *Ifråga om hundar som hittas finns särskilda bestämmelser i lagen (0000:000) om tillsyn över hundar och katter.*

---

¹ Senaste lydelse 1982:1119.

3 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)

dels att två nya paragrafer, 6 a och 6 b §§, skall införas av följande lydelse,

dels att 45 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Om en hund hålls i strid med bestämmelserna i 6 § får jakträtts-havaren eller någon som före-träder honom eller henne ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller inne-havare snarast underrättas. Om denne inte är känd, skall i stället polismyndigheten underrättas. Om den som tagit hand om hunden så önskar, skall polis-myndigheten fortsättningsvis ta hand om hunden.

Kan inte hunden tas om hand, får polismyndigheten låta döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och för-svarligt även med hänsyn till om-ständigheterna i övrigt.

6 b §

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand enligt 6 a § är skyldig att betala ersätt-ning för hundens föda och de övriga kostnader som omhänder-tagandet har medfört.

Har inte ägaren eller inne-havaren, mot ersättning enligt

första stycket, återtagit hunden inom två dagar efter det att han eller hon underrättades om omhändertagandet eller inom en vecka efter det att polismyndigheten underrättades, får polismyndigheten sälja, på annat sätt överlåta eller avliva hunden.

45 §²

Till böter döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet

1. Bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,
  1. Bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket, *skyldigheten att lämna underrättelse enligt 6 a § första stycket* eller 13 §,
  2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
  3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,
  4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 §,
  5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller
  6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.
- Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.
I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

---

² Senaste lydelse 1994:1819.

4 Förslag till förordning om ändring i djurskyddsförordningen (1988:539)

Härigenom föreskrivs i fråga om djurskyddsförordningen (1988:539)

dels att 19 § skall upphöra att gälla,

dels att 29 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §³

Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som

1. har extremt stor kamplust,
2. blir lätt retade och biter,
3. bara med svårighet kan för-
måås avbryta ett angrepp och
4. har en benägenhet att rikta
sitt kampintresse mot människor
eller andra hundar

29 §⁴

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för avel med sådan inriktning att den kan påverka djurens naturliga beteenden.

Avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden. Närmare föreskrifter om förbudet meddelas av Jordbruksverket.

Avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden. *Hundar som kan förväntas nedärva okontrollerbar aggressivitet får inte användas i avel.* Närmare föreskrifter om förbudet meddelas av Jordbruksverket.

³ Senaste lydelse 2002:723.

⁴ Senaste lydelse 1992:29.

1 Utredningsuppdraget

1.1 Direktiv

Enligt kommittédirektivet (Dir. 2002:18), se bilaga 1, skall Hundansvarsutredningen *kartlägga* och *analysera*:

1. Vilka problem som finns med hundar i samhället på grund av bristande ägaransvar, särskilt med avseende på farliga hundar, och dessutom jämföra den svenska situationen med den i andra europeiska länder. Med farliga hundar avses hundar som angriper och skadar människor eller djur. Även hundar som kan utgöra stor risk för människor eller djur avses. Dock avses inte hundar i normal tjänsteutövning.
2. Hur gällande regelverk beträffande hundar tillämpas.
3. Vilka testmetoder för identifiering av farliga hundar som finns.
4. Vilka egenskaper, medfödda och förvärvade, som karakteriserar farliga hundar.
5. I vilken omfattning och på vilket sätt ägare till hundar som orsakar skador bidrar till problemen.
6. Vilket förebyggande arbete som görs för att förhindra problem med farliga och störande hundar.

Dessutom skall *föreslås*:

1. Åtgärder för att avhjälpa de problem som uppstår med anledning av farliga hundar.
2. Förbättringar av det svenska regelverket om hundar och hundhållning, särskilt beträffande lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter. Allmänt gäller att åtgärder för att se till att hundägare tar sitt ansvar skall prioriteras och att långsiktighet och tillämplighet skall beaktas.
3. Åtgärder för att uppnå en bättre metod för identifiering av farliga hundar än vad dagens tester erbjuder.

4. Lämpliga metoder för att genom förebyggande arbete kunna förhindra problem med farliga och störande hundar.

Allmänt gäller att djurskydd och allmänhetens säkerhet särskilt skall vägas in i utredningsarbetet. Utredaren skall också ta del av studier och litteratur om farliga hundar och bör även samråda med berörda myndigheter och organisationer.

1.2 Arbetets uppläggning

Jag knöt i ett tidigt skede till mig en referensgrupp bestående av representanter för Rikspolisstyrelsen, Statens jordbruksverk, Svenska Brukshundklubben, Svenska Kennelklubben, Svenska Kommunförbundet och Sveriges lantbruksuniversitet. Hundansvarsutredningens arbete har genomgående bedrivits i nära samråd med referensgruppen. Referensgruppen är enig med mig om de analyser, slutsatser och förslag som presenteras i betänkandet. Till Hundansvarsutredningen har även förordnats tre experter, som har bistått utredningen framför allt på djurskyddsområdet och vid utarbetandet av författningsförslag. Även experterna har haft full insyn i utredningsarbetet. Jag har under utredningstiden kallat referens- och expertgruppen till sammanlagt åtta sammanträden.

Utöver arbetet i referensgruppen har jag, för att inhämta synpunkter och idéer, anordnat en konferens där representanter för ett 30-tal organisationer, myndigheter och företag med intressen på området deltog. Vid konferensen diskuterades omfattningen och karaktären av, och orsakerna till, olika problem med hundar i samhället, samt vilka tänkbara lösningar som finns. Vidare har utredningen vid olika tillfällen sammanträtt med representanter för bland andra det norska Justitiedepartementet, Rikskriminalpolisens polishundtjänst, Svenska Hundklubben och Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag. Utredningen har också genomfört ett antal intervjuer med experter på olika områden. Dessutom har flera studiebesök gjorts, bland annat vid Svenska Hundskyddsföreningens anläggning Hundstallet i Stockholm. Utredningen har initierat eller bidragit till genomförandet av tre enkätundersökningar; en riktade sig till hundägare och syftade till att kartlägga förekomsten av olika problembeteenden hos svenska hundar, en riktade sig till allmännyttans bostadsföretag och syftade till att kartlägga förekomsten av farliga hundar i deras bostadsområden, en riktade sig till samtliga

polismyndigheter och syftade till att kartlägga förekomsten av olika brott med hundar inblandade. Slutligen har Hundansvarsutredningen tillskrivit de svenska ambassaderna i samtliga EU-länder och ytterligare drygt 20 europeiska stater och på detta sätt inhämtat information om förekomst och reglering av olika typer av hundproblem i de olika länderna.

1.3 Betänkandets disposition

I kapitel 2 avgränsar jag uppdraget och analyserar problemen med farliga hundar.

I kapitel 3–6 presenteras mina förslag, dels till förändrad lagstiftning om hundar och hundhållning, dels till metoder för identifiering av farliga hundar, dels till förebyggande arbete. Jag resonerar i dessa kapitel, utöver förslagen, även kring andra typer av åtgärder som jag bedömer kan ha en gynnsam inverkan på problemen med hundar i samhället.

I kapitel 7 beskrivs konsekvenserna av mina förslag vad gäller brottslighet, brottsförebyggande arbete, allmänhetens säkerhet, djurskydd och ekonomi för stat och landsting. Jag lämnar även förslag på finansiering i de fall där mina förslag bedömts medföra kostnadsökningar.

Kapitel 8 innehåller författningskommentarer till mina författningsförslag.

I bilaga 1 återges utredningens direktiv.

Bilagorna 2–7 ger bakgrunds- och faktaunderlag för kapitlen 2–8. Den största delen av det kartläggningsarbete som jag enligt direktivet skall genomföra presenteras i dessa bilagor.

2 Avgränsning av uppdraget och analys av problem med hundar

2.1 Inledning

Hundansvarsutredningens betänkande är av självklara skäl inriktat på olika hundrelaterade problem. För att det inte skall uppfattas som en "eländesbeskrivning" av svensk hundhållning, är det angeläget med några klarlägganden. Hunden har under lång tid haft, och har fortfarande, en mycket positiv betydelse för människan. Detta är ingen kontroversiell uppfattning, och den stöds dessutom av forskning på området. De allra flesta svenska hundägare tar sitt ansvar genom att se till att deras hundar mår bra och genom att följa de bestämmelser som finns. Det faktum att regeringen tillsatt Hundansvarsutredningen torde innebära att även regeringen delar dessa uppfattningar; just på grund av att man ser hunden i samhället som en värdefull företeelse, anser man det vara viktigt att bestämmelser om hundar är väl genomtänkta och inte negativt påverkar alla de goda värden som hundhållningen medför.

Hunden skall kunna utgöra en viktig resurs för samhället och dess medborgare även i framtiden, och därför är det viktigt att inte blunda för de problem som trots allt finns. Annars riskerar problemen att eskalera till en nivå där hundhållningen i stort inte längre ses som en tillgång utan som en belastning. För att så få människor, hundar och andra djur som möjligt skall drabbas av effekterna av dålig hundhållning, är det självfallet också viktigt att inte bara säkerställa att problemen inte ökar, utan också att så långt det är möjligt minska dem.

2.2 Avgränsning av uppdraget

Jag har enligt Hundansvarsutredningens kommittédirektiv (Dir. 2002:18) att utreda "problem med hundar i samhället". Då detta begrepp kan innefatta många olika företeelser, är en tydlig avgräns-

ning av uppdraget nödvändig. Av direktivet framgår att tyngdpunkten i utredningsarbetet skall läggas på farliga hundar, vilket jag har tagit fasta på. Jag har genomgående försökt bedöma och väga in förslagets betydelse också på andra problemområden, även om fokus i mina förslag är inriktat på att minska de problem samhället upplever med farliga hundar. Jag har också kommit i kontakt med en rad företeelser som förvisso är problematiska, men som ändå inte kan anses omfattas av direktivet. Exempel på detta är användandet av det medicinska preparatet Clomicalm till hundar. Clomicalm beskrivs som ångestdämpande och kan förskrivas av veterinär till hundar som till exempel inte klarar av att vara ensamma hemma. Användande av denna typ av mediciner är av flera orsaker en kontroversiell företeelse. På sikt riskerar man bland annat att luckra upp hundägarnas självklara ansvar att erbjuda hundarna en dräglig miljö. Dessutom kan urvalet av mentalt stabila hundar till avel komma att försvåras eftersom vissa mentala svagheter kan döljas genom medicineringen. Detta och andra problem har emellertid så svag koppling till mitt uppdrag att jag valt att inte beröra dem ytterligare. Det finns emellertid anledning att överväga om inte hundar och hundhållning, inte minst de positiva sidorna, bör studeras i ett vidare perspektiv än vad som varit möjligt inom ramen för Hundansvarsutredningen.

Under utredningens gång har jag förstått att det tyvärr inte är så enkelt att en avgränsning mot farliga hundar är tillräcklig. Farliga hundar är nämligen inte ett enhetligt problem utan kan ha vitt skilda orsaker i olika fall. Följaktligen skiljer sig lösningarna åt beroende på vilken typ av "farlighetsproblem" man vill åtgärda. Jag har funnit det lämpligt att prioritera de företeelser som jag bedömt som mest angelägna för samhället i stort.

Det är min förhoppning att de fortsatta analyserna och resonemangen i detta kapitel för det första skall visa hur problemen med farliga hundar ser ut och vad de beror på, för det andra att de ger en bild av varför jag valt att prioritera vissa typer av problem. Bägge dessa punkter ser jag som viktiga inte bara som bakgrundsinformation, utan framför allt som underlag till mina förslag.

2.3 Farliga hundar

I detta avsnitt redovisas inledningsvis min allmänna uppfattning om hur allvarliga problemen med farliga hundar är. Sedan beskrivs ett antal möjliga orsaker till att hundar kan vara farliga. Avsikten är inte att ge en heltäckande och detaljerad redogörelse för alla de mekanismer som styr och orsakar hundars "farlighet", utan mer att visa att farliga hundar är ett mångfacetterat problem. Därefter tas olika typer av farliga hund- och hundägarkonstellationer upp, vad som är karaktäristiskt för respektive grupp och problemets omfattning och orsaker. Resonemangen i detta avsnitt baserar jag dels på den statistik som presenteras i bilaga 3, dels på intervjuer, konferenser med mera som Hundansvarsutredningen arrangerat och på andra uppgifter som utredningen tagit del av.

Beroende på vem man frågar kan man få olika förslag på vad en farlig hund är. För en hundrädd person kan kanske stora hundar upplevas som farliga och för en person med kraftig pälsdjursallergi är alla hundar farliga i vissa sammanhang. De flesta människor associerar nog ändå en "farlig hund" med en hund som av någon orsak har en stor benägenhet att bitas. Regeringen ger i Hundansvarsutredningens kommittédirektiv följande definition: "Hundar som angriper och skadar människor eller djur kallas här farliga hundar. Även hundar som kan utgöra stor risk avses. Dock inte hundar i normal tjänsteutövning." Denna definition är inte utan brister; hur stor är till exempel en "stor risk"? Den fyller ändå sin funktion tillräckligt väl för att kunna användas som utgångspunkt för resonemangen i detta avsnitt.

2.3.1 Allmänt om problemets omfattning

Totalt sett, bedömt utifrån tillgänglig statistik, anser jag inte att problem med farliga hundar har den stora omfattning och är så allvarliga som man lätt får intryck av utifrån den allmänna debatten på detta område. I bilaga 3 har jag samlat en del statistik som sammantaget ger en uppfattning om problemens omfattning och karaktär. Statistiken tyder på att 5 000–6 000 människor söker vård vid akutmottagning till följd av hundbett varje år. Detta är ungefär dubbelt så många som de som söker akutvård för bett eller klösning av katt men i samma storleksordning som de som söker akutvård för bett eller spark av häst. Av de hundbitna fordrar 2–3 procent

slutenvård. Av alla som vårdas inskrivna på sjukhus (slutenvård) till följd av olycksfall är det ungefär en av femhundra som vårdas på grund av att de blivit bitna eller angripna av hundar. Den övervägande majoriteten av alla hundbetskadorna tycks orsakas av de hundbitnas egna hundar eller av andra väl bekanta hundar, ofta i samband med att den som blivit hundbiten försökt sära på ett hundlagsmål (vanligen mellan de egna hundarna eller den egna hunden och en annan bekant hund). Situationer där en person blir biten av en för honom eller henne okänd hund utan föregående kontakt mellan offret och hunden tycks vara mycket ovanliga.

Det är av flera orsaker svårt att jämföra dessa uppgifter med utländsk statistik. De jämförelser jag gjort tyder emellertid på att risken att bli hundbiten i de flesta av de jämförda länderna (Danmark, Holland, Storbritannien och Grekland) är betydligt större än i Sverige. När det gäller hundbett som leder till dödsfall tycks skillnaden vara ännu större mellan Sverige och andra länder. En annan omständighet som verkar göra Sverige speciellt är att det är relativt ovanligt i Sverige att bli biten av en okänd hund. Den svenska sjukvårdsstatistiken för åren 1998–2001 tyder på att antalet hundbitna människor varit ganska konstant under denna period. Tyvärr finns det ingen statistik som kan användas för att bedöma hur vanligt det var med hundangrepp före år 1998. Eventuellt kan dödsfallsstatistiken, som sträcker sig tillbaka till år 1969, anses tyda på att det inte skett några markanta förändringar beträffande förekomsten av farliga hundar under den senaste trettioårsperioden. För hundar som vårdats för hundbett finns statistik som tyder på att denna typ av skador legat på en relativt jämn nivå sedan år 1995.

Antalet polisanmälningar där anmälan avsåg en hund som angripit människa, djur eller annan egendom var år 2001 drygt tolvhundra. Dessa utgjorde ungefär en promille av samtliga anmälningar om brott under samma år.

Även om problemen totalt sett alltså inte kan sägas vara omfattande sett över hela landet, så finns det ändå företeelser som är oacceptabla och som det är viktigt att man kommer till rätta med. Att det är viktigt beror inte minst på att de skapar en osäkerhet och rädsla hos många medborgare. Även om denna rädsla ofta inte är befogad sett till hur stor den reella risken är för att bli attackerad och skadad av en hund, måste den tas på allvar. Jag skulle alltså vilja hävda att problemen med farliga hundar inte bara är ett fysiskt problem, nämligen att människor och andra djur skadas, utan också ett psykiskt problem; människor är rädda för hundar trots att risken

för att råka ut för skador orsakade av hundangrepp får anses som mycket liten. Om man kunde reducera de allvarligaste avarterna inom hundhållningen och dessutom ge människor en tilltro till att myndigheterna kan hantera farliga hundar när situationer med sådana uppstår, är det min tro att problemet som helhet skulle minska avsevärt.

En annan aspekt, som inte syns i statistiken, är att problemen lokalt kan vara betydligt allvarligare. Inte minst olika kommuners och bostadsföretags försök att införa mycket långtgående restriktioner mot aggressiva hundar vittnar om detta. Bland andra har flera bostadsföretag och representanter för polisen uppgivit att detta är förhållandet; på de flesta håll i landet finns mycket små problem med farliga hundar, men på vissa platser, till exempel i en del av en kommun eller i ett bostadsområde, kan problemen bli så allvarliga att de inte kan eller bör accepteras av omgivningen.

2.3.2 En hund kan vara farlig av många olika orsaker

Hunden är i grunden ett rovdjur, vilket innebär att i princip alla hundar kan vara farliga. Detta är viktigt att ha klart för sig; vi kommer inte att kunna skapa ett samhälle där vi håller hundar men inte har några hundbetskador. Det finns en mängd olika faktorer som har betydelse för vilket beteende en hund visar i en given situation. Som exempel på sådana faktorer kan nämnas kön, storlek, ägare, rang, hälsostatus, grad av socialisering till människor och andra hundar, jaktinstinkt, rädsla, erfarenheter och så vidare. En hund kan däremot aldrig själv påverka hur farlig den är. Med lite god vilja kan dessa faktorer hänföras till någon av kategorierna ärftliga egenskaper, förvärvade egenskaper eller hållande. Med ärftliga egenskaper avses mentala och fysiska egenskaper som hunden fått i arv, med förvärvade egenskaper sådant som den lärt sig/drabbats av/erfarit under sin levnad och med hållande vilken miljö hunden lever i och vilken inställning hundens ägare har till hunden och omgivningen. Beteendeegenskaper är genetiskt sett kvantitativa, vilket innebär att många gener tillsammans med miljöeffekter avgör hur egenskapen manifesteras hos den enskilda individen. Detta i sin tur betyder att det inte är möjligt att tydligt skilja till exempel aggressiva och icke aggressiva hundar åt; hunden är mer eller mindre aggressiv i olika situationer. Samma sak gäller för rädsor, dominansbeteenden och så vidare. Det betyder också att man egentligen inte kan dela upp

tänkbara orsaker till varför hundar är farliga i en genetisk komponent respektive en miljökomponent. De tre kategorierna – ärftliga och förvärvade egenskaper samt hållande – beror alltså av och påverkar varandra på olika sätt. Det är därför inte möjligt att betrakta dem som skilda storheter, men i avsikt att göra det fortsatta resonemanget tydligt behandlas de inledningsvis under var sin rubrik.

Ärftliga egenskaper

Det är människan som, genom det sätt hon bedriver avel, i mycket stor utsträckning bestämmer hur våra hundar fungerar. Vi kan inte förändra hunden hur mycket som helst, men vi kan påtagligt förstärka eller försvaga olika beteendemönster. Vare sig det handlar om vallhunden med dess utpräglade förmåga att samla ihop och hålla samman till exempel en flock får, herdehunden som försvarar samma flock mot rovdjur eller kamphunden som slåss i timmar med en annan hund, så finns de egenskaper som gör detta möjligt även hos andra hundtyper och hos hundens anfader vargen. Skillnaden är att man genom selektiv avel förändrat hur frekvent och med vilken intensitet olika beteendemönster förekommer i olika situationer. Men inget helt nytt har lagts till, lika lite som något helt tagits bort. En förändring i en hundpopulation av hundarnas ärftliga egenskaper kan antingen vara en medveten strategi av uppfödarna, eller så kan den bero på att man i aveln inte tar hänsyn till egenskaperna i fråga (alternativt inte klarar av att motverka en förändring).

Det anses att olika typer av rädslor är av stor betydelse för en hunds "genetiskt betingade farlighet". Ju osäkrare och räddare en hund är till sin läggning, desto oftare riskerar den att hamna i situationer som den inte kan hantera på ett balanserat sätt. Om den då har en benägenhet, ärftlig eller inlärd, att lösa sådana som den uppfattar besvärliga situationer med aggressivitet, ökar risken för att den kommer att orsaka skador. I princip alla hundar är beredda att ta till aggressivitet i extrema situationer, men detta utgör inget problem så länge de inte uppfattar "fel" situationer som extrema.

Även en stor benägenhet att bli aggressiv i situationer där rädsla inte behöver vara den utlösande faktorn innebär naturligtvis att hunden kan vara farlig. Exempel på faktorer som kan utlösa ett aggressivt beteende är smärta, försvar av en för hunden viktig resurs,

till exempel matskålen, soffan eller en leksak, att hunden upplever ett hot eller oklara dominansförhållanden.

Hundar kan också bitas utan att vara vare sig aggressiva eller rädda. Det kan till exempel handla om en hund hos vilken jaktbeteendet utlöses av en katt, ett lekande barn eller en annan hund.

Vilka fysiska egenskaper som har störst betydelse för en hunds förmåga att orsaka skador säger sig egentligen självt. Ju större, muskulösare och uthålligare en hund är, desto större förmåga har den att orsaka skador. För några år sedan var det inte ovanligt att pitbull tillskrevs en mycket originell egenskap som skulle göra den extra farlig, nämligen att käkarna hade en anatomisk konstruktion som gjorde att de gick i "baklås" då hunden bitit sig fast i något. För 50 år sedan kunde man för övrigt få höra samma sak om boxer och säkert har även andra raser omgetts av denna myt. Detta är nämligen inte sant. Utan tvekan kan olika raser, och olika individer inom en ras, bita olika hårt och vara mer eller mindre benägna att släppa taget om något de bitit fast i. Men detta beror förutom på storlek och styrka på mentala egenskaper, inte på att käken fastnar i slutet läge.

Förvärvade egenskaper

Människan kan, genom hur hon påverkar en från början ofarlig hund, på olika sätt göra den farlig; ett farligt beteendemönster kan *läras* in, antingen medvetet eller omedvetet. Praktiskt taget alla hundar som är tillräckligt stora kan bli farliga. Omvänt kan många av de hundar som besitter mentala egenskaper som gör dem "farliga" utvecklas till relativt ofarliga djur om de tas om hand av ansvarsfulla och kunniga ägare. Givetvis kan även en hund som "lärts att vara farlig" ofta "läras att bli ofarlig" igen. Olika sätt att medvetet bygga upp farliga egenskaper hos en hund kan vara skydds- (till exempel polishundar) och vakthundsträning. Så länge detta görs av kunniga och ansvarstagande ägare behöver det på intet sätt resultera i problem, men om en skydds- eller vaktutbildad hund hamnar i orätta händer kan det bli farligt. Då ett farligt beteende omedvetet lärs in handlar det ofta om att hunden i olika situationer "testar" med ett beteende som ägaren genom att antingen inte göra något alls, alternativt agera aktivt men fel, indirekt eller direkt uppmuntrar. Det kan handla om hunden som prövar att använda aggressivitet för att slippa lämna soffan, eller hunden som tycker att mötande

hundar på rastrundan är otäcka och därför försöker skrämman dem. Om inte föraren träder in i sådana situationer och agerar på ett riktigt sätt är risken uppenbar att en inlärning sker av att aggressivitet löser situationen. Nästa gång en liknande händelse inträffar tar hunden förmodligen till detta beteende snabbare och med större intensitet än tidigare och så vidare. Dessutom ökar risken för att hunden skall prova detta agerande även i helt andra situationer.

För att en hund i sitt framtida liv skall fungera väl i samhället är det viktigt att den under de tre första månaderna av sitt liv socialiserar till människor och hundar. Det är inte så att en bristfälligt socialiserad hund per automatik är farlig, men under förutsättningen "allt annat lika" är den sannolikt farligare än den hade varit om den socialiserats på ett tillfredsställande sätt.

En hunds hälsostatus kan påverka hur gärna den går till angrepp. En vanligtvis snäll hund kanske biter matte när hon skall göra rent hundens öron, trots att detta aldrig varit några problem tidigare; orsaken kan vara att hunden har ont i öronen på grund av en öroninflammation. Hundar som utvecklar psykiska störningar, eller har sådana medfött, anses vara mycket ovanligt. Men i de fall det ändå förekommer kan det naturligtvis yttra sig som att hunden blir exempelvis opålitlig eller onormalt aggressiv.

Hållande

Hur hunden hålls av sin ägare är av avgörande betydelse för hur farlig den är. Nyckelorden är *kunskap*, såväl om hundar som om samhällets krav till exempel i form av lagstiftning, och *ansvar*, dels gentemot hunden och dess behov och dels gentemot omgivningen. Oavsett om och varför en hund har egenskaper som gör den mer eller mindre farlig, blir den enskilda hunden inte farlig för omgivningen förrän tillsynen över den eftersätts.

Bristande ansvar och kunskap om hundar och deras behov kan yttra sig genom att hunden bibringas mindre lyckade lärdomar och erfarenheter enligt tidigare resonemang. Det kan givetvis också bli problem om hunden *inte* får lära sig vissa saker.

Tillsynen över en hund kan vara mer eller mindre dålig. Dels finns det hundägare, som på grund av okunskap och/eller bristande hänsyn inte har tillräcklig kontroll över sin hund men som ändå inte har för avsikt att hunden skall orsaka besvär för omgivningen. Dels

finns det de som fullt medvetet låter sina hundar skrämra eller skada andra människor eller djur.

Ett vanligt hundhållningsproblem är att föraren inte besitter ett ledarskap över sin hund. En förutsättning för att en stor hund, speciellt en sådan som har "farliga" mentala egenskaper enligt tidigare resonemang, skall kunna betraktas som ofarlig är att föraren har tillräcklig kontroll över den. Detta är viktigt för att förhindra att hunden beter sig på ett oönskat sätt och för att oönskade beteenden skall kunna brytas. Sådan kontroll kan uppnås genom att ägaren begränsar hundens rent fysiska möjligheter att orsaka problem, till exempel genom att alltid hålla den kopplad. Precis som en osocialiserad hund är "farligare" än en socialiserad, är det icke desto mindre självfallet så, att om det inte är föraren som bestämmer i förhållande till sin hund så ökar risken för att hunden skall orsaka skador under förutsättningen "allt annat lika".

Ett annat fenomen, som inte bara kan läggas de enskilda hundägarna till last, är att dagens svenska samhälle i flera avseenden inte är anpassat till hundens grundläggande behov, något som kan leda till problem. Till exempel är hunden en mycket social varelse med ett stort behov av att leva tillsammans med sin flock, det vill säga ägaren med familj. Det är inte ovanligt att detta behov blir satt på undantag genom att hunden tvingas vara ensam långa perioder, ibland till och med hela arbetsdagar flera dagar i veckan. Hunden är av allergi- och hygienskäl ofta inte välkommen i affärer, på restauranger och så vidare, vilket medför ytterligare isolering från flocken. Ett annat exempel är att det i Sverige är vanligt att hundar måste hållas kopplade; för många hundar medför det hinder och den styrning av deras interaktion med sin omgivning som kopplet utgör sannolikt en stor frustration. Vidare är hunden gjord för att jaga. Denna jaktlust kan och bör, för att hunden skall må bra, tillfredsställas genom att man på olika sätt låter den få såväl fysisk som mental stimulans. För en hund som ständigt är kopplad blir detta än viktigare. Problemet är att många hundägare helt enkelt inte hinner med detta. Det finns många fler exempel på hur hundens och samhällets behov krockar och resultatet blir att många hundar mår dåligt. Detta innebär dels ett djurskyddsproblem, dels att vissa hundar inte kan hantera sin livssituation vilket yttrar sig som "problembeteenden" av olika slag. Ett sådant problembeteende kan vara just att hunden bits.

2.3.3 Olika typer av farliga hundar och hundägare

Hundar som används som vapen

Det förekommer att hundar används som vapen, till exempel då ägaren hotar eller misshandlar någon, eller då ägaren använder sin hund för att störa arbetet för polisens hundar. Enligt flera poliser som jag varit i kontakt med är hundar som används som vapen en företeelse som har ökat i omfattning under de senaste åren. Jag anser att det är allvarligt för det första att detta över huvud taget förekommer, för det andra att det ökar i omfattning. Vid Hundansvarsutredningens konferens om problem med hundar den 11 september 2002 kunde deltagande poliser meddela att det under de senaste åren börjat ske en förändring av vilka raser som förekommer i kriminella sammanhang. Tidigare var det framför allt hundar av kamphundsras som användes som vapen, men det har nu blivit allt vanligare med helt andra raser, till exempel rottweiler, eller med korsningar mellan exempelvis kamphunds- och vakhundsraser.

Orsaken till att hundar används som vapen kan inte förklaras på annat sätt än att det finns människor vars avsikt är att utnyttja sina hundar på ett kriminellt sätt. Självfallet har den enskilda hundens storlek och mentala egenskaper betydelse för hur farlig den blir i händerna på en sådan ägare, men dessa faktorer måste ändå i dessa situationer anses vara av underordnad betydelse.

Kamphundar och hundar av kamphundsras

En stor del av debatten rörande farliga hundar har kommit att fokuseras på så kallade kamphundar i allmänhet och på pitbull i synnerhet. Det är därför motiverat att beskriva dessa företeelser förhållandevis noggrant. Kamphundar beskrivs i detta stycke, pitbull under en egen rubrik.

I detta betänkande tillämpar jag följande definitioner: En kamphund är en hund, oavsett ras, som har tränats eller tränas med syftet att den skall bli framgångsrik vid slagsmål med andra hundar. Med en hund av kamphundsras avses en hund tillhörande någon av de raser till vilka kamphundar historiskt hört. Exempel på sådana raser är bullterier, amerikansk staffordshire terrier, tosa inu, bulldogg, amerikansk pitbullterrier (pitbull) och staffordshire bullterrier.

Under de senaste tio åren har ett fenomen som vi tidigare varit förskonade från fått fäste i Sverige, nämligen organiserade hund-

slagsmål. De hundar som ägs av auktoriteterna inom denna verksamhet, de renodlade kamphundarna, ställer sällan eller aldrig till med några problem för vanliga medborgare, men är däremot en del av ett allvarligt djurskyddsproblem. De problem som syns, och som vi kan läsa om i tidningarna, uppstår i stället bland personer som har dessa auktoriteter som förebilder eller bland personer som för att bättra på sin image eller för att de vill ha ett vapen skaffar en hund med rykte om sig att vara farlig. Ofta handlar det om en kombination av allt detta. Dessa personer skaffar alltså egna hundar, ofta "pitbulliknande", och vissa av dem tränar sina hundar bland annat genom att hålla dem under medvetet bristfällig tillsyn, detta med avsikten att hundarna på egen hand skall lära sig slåss med andra hundar. Andra använder hundarna som vapen eller låter dem gå träningsmatcher, så kallade rullningar, mot andra hundar. Som en följd av denna utveckling har det rykte som skapades kring dessa hundar då de först började omtalas i media, med epitet som "mördarhundar", "tidsinställda bomber" med mera, förstärkts ytterligare, vilket medfört att de blivit än mer attraktiva och så vidare.

Omfattningen på den renodlade kamphundsverksamheten är svår att uppskatta eftersom verksamheten är mycket sluten och därmed svårspanad för polisen. Den allmänna meningen bland de poliser, djurskyddsinspektörer och andra som har intresserat sig för denna företeelse är ändå att omfattningen är ganska begränsad. Eftersom det är ett djurskyddsproblem faller det utanför de frågor som jag har regeringens uppdrag att utreda.

Enligt två rapporter från polisen, den ena från polismyndigheten i Västra Götaland (U 85-99) och den andra från polismyndigheten i Stockholms län (rapport 25:1999) karaktäriseras den grupp av olämpliga hundägare som orsakar problem genom att använda hundarna i samband med hot, rån, misshandel och genom att låta hundarna skada andra hundar, av att ägarna ofta är tungt kriminellt belastade yngre män. Även ett flertal bostadsföretag bekräftar detta. I grunden är det med andra ord ett socialt problem. Geografiskt är problemen med hundar av kamphundsras framför allt koncentrerade till socialt utsatta områden i storstadsregionerna.

Problemen med hundar av kamphundsras uppstod i Sverige under första halvan av 1990-talet och eskalerade sedan under hela detta decennium. Under hela perioden var problemen störst i Västsverige, tätt följt av Stockholms- och Malmöregionen. År 2000 kunde man vid polismyndigheten i Västra Götaland konstatera att ökningen avstannat; år 1998 skedde 25 polisanmälningar som rörde fall där

hundar av kamphundsras angripit en människa eller ett annat djur, år 1999 gjordes 69 anmälningar och år 2000 55 stycken (Underrettelserrapport 95-00). Vid Hundansvarsutredningens konferens om problem med hundar den 11 september 2002 berättade deltagande poliser att man sett en fortsatt tydlig minskning av dessa problem. Vid en hearing som Hundansvarsutredningen höll med företrädare för Rikskriminalpolisens polishundtjänst och Polismyndigheten i Stockholms län den 18 september meddelades att motsvarande problem i Stockholmsregionen kulminerade under år 2001. År 2002 hade dittills varit mycket lugnt i detta avseende. Det finns farhågor om att även om problemen minskat runt storstäderna, så har de inte minskat totalt sett i landet, vilket alltså skulle innebära att de endast har flyttat. Det finns dock ingen statistik som vare sig stödjer eller motsäger dessa farhågor.

Hundar av kamphundsras kan i sig själva inte utpekas som särskilt farliga. Nästan samtliga intresseorganisationer, myndigheter, hundexperter och privatpersoner som Hundansvarsutredningen varit i kontakt med menar att det rykte hundar av kamphundsras, framför allt pitbull, fått istället beror på att de dragit till sig olämpliga ägare. Bland annat två rapporter från polisen, den ena från polismyndigheten i Västra Götaland (U 85-99) och den andra från polismyndigheten i Stockholms län (rapport 25:1999), drar denna slutsats. Ett vanligt sätt att exemplifiera att det inte är hundarna i sig som är farliga, är genom att hänvisa till schäfern: För 20 år sedan hade denna ras rykte om sig att vara verkligt farlig. I dag är det få som skulle ställa upp på detta omdöme. Detta beror inte på att rasen förändrats, utan på att de olämpliga hundägare som för 20 år sedan skaffade schäfer och satte skräck i sin omgivning i dag inte håller denna ras i samma utsträckning. I detta sammanhang är det också viktigt att påpeka att precis som inte alla schäferägare för 20 år sedan var olämpliga är inte heller alla ägare till hundar av kamphundsras olämpliga i dag.

Avslutningsvis kan det vara på sin plats att reda ut begreppen något kring företeelsen kamphundar och egenskapen kamplust. Ordet *kamp* i kamphund syftar på att hundarna *kämpar* mot varandra. Det faktum att hundar som används i organiserade hundslagsmål kallas just kamphundar har medfört att egenskapen kamplust kommit att uppfattas som något negativt. Egenskapen kamplust delas in i social kamplust och jaktkamplust. En hunds sociala kamplust är, enkelt uttryckt, ett mått på hur gärna den *utan inslag av aggressivitet* ställer upp på lek av något slag och hur gärna den

engagerar sig i denna lek. Jaktkamplusten beskriver, även detta för-
enklat uttryckt, hundens intresse av att springa efter och gripa ett
litet byte (det vill säga ett föremål av något slag, till exempel en
trasa) och sedan engagera sig i detta byte. Alla hundar har dessa
egenskaper, och i många sammanhang vill man ha hundar med
ganska stor kamplust. Till exempel då man dresserar en narkotika-
hund är kamplusten en mycket viktig egenskap som dressören
utnyttjar för att motivera hunden att söka. Att en hund har stor
kamplust är alltså inte något negativt i sig.

Pitbull

Dagens pitbull har utvecklats ur de hundar av "bulldogg-typ" som i
hundratals år funnits i Europa. Dessa användes ursprungligen i
samband med jakt (catch dogs) och vid boskapsskötsel. Det man
drog nytta av var hundens förmåga att bita sig fast och behålla sitt
grepp för att på så vis kontrollera djuret. Tjurhetsning blev med
tiden en folksport som dock förbjöds i England år 1835. Tjurhets-
ning ersattes då av andra "tävlingar" mellan hundar och andra djur.
Med tiden blev organiserade slagsmål mellan hundar mest populärt,
men så småningom förbjöds även dessa i England. Hundtypen
avlades fortsättningsvis utifrån exteriöra egenskaper, och år 1936
registrerades den av The Kennel Club i England som staffordshire
bullterrier. I USA däremot, dit denna typ av hundar kommit till-
sammans med engelska och irländska immigranter under 1800-
talet, förbjöds organiserade hundslagsmål långt senare än i England.
År 1898 godkändes hunden som american pitbullterrier (pitbull) av
United Kennel Club (UKC) i Amerika och man fortsatte att avla
hunden med goda hundkampsegenskaper som främsta avelsmål.
År 1936 registrerade American Kennel Club (AKC) pitbull som
staffordshire terrier, och denna gren avlades fortsättningsvis fram-
för allt för utställningsändamål. År 1972 ändrade American Kennel
Club namnet på staffordshire terrier till american staffordshire
terrier (amstaff). Amstaff och pitbull är med andra ord i princip två
varianter av samma ras, vilket innebär att det är mycket svårt även
för experter att skilja dem åt. Svenska Kennelklubben registrerar i
dag amstaff och staffordshire bullterrier (och bulldogg), men inte
pitbull. Ett av skälen till att SKK inte registrerar pitbull uppges vara
att den inte godkänns av Fédération Cynologique Internationale

(FCI), vilket gör det svårt för SKK, som är en FCI-ansluten organisation, att göra det.

Beträffande pitbullens mentala egenskaper, där "farligheten" ofta stått i fokus, hävdar förespråkare för rasen ofta att hunden i sig inte är farlig för människor, utan att det är ägaren som gör den farlig, det vill säga att det handlar om ett ägarproblem, inte ett hund- eller rasproblem. Detta är något som de flesta insatta bedömare håller med om. Erfarna mentalbeskrivare som testat ett antal pitbull uppger till exempel att dessa hundar i allmänhet är mycket stabila och trevliga.

Alla hundraser har vissa rasspecifika egenskaper. Pitbull brukar förknippas med begreppet "gameness", vilket betyder ungefär "förmåga att inte ge upp, oavsett hur dåliga oddsen är". Hos pitbull har man i aveln starkt premierat hundar med mycket gameness. Detta är en egenskap som kan vara både bra och dålig, allt beroende på situationen. Hos alla arbetande hundar är de med stor gameness att föredra framför de med liten. Däremot används bland "vanliga" arbetande hundar inte detta begrepp för att beskriva denna egenskap. Om en hund med stor gameness däremot utnyttjas i mindre lämpliga sammanhang, exempelvis hundslagsmål, innebär detta att den har förmåga att orsaka mer skada än en hund med liten gameness har. Vidare tycks pitbull skilja sig gentemot andra raser genom dess relativa okänslighet för smärta. Detta hänger förmodligen delvis samman med egenskapen gameness ("det gör visserligen ont, men det bryr jag mig inte om", ungefär) men man kan även tänka sig andra bidragande orsaker, till exempel kraftiga endorfinpåslag i hetsiga situationer, något som skulle kunna ha en bedövande effekt. Vissa experter menar att det finns en annan egenskap som skulle göra pitbull speciell, nämligen att dess kommunikationsförmåga med andra hundar i viss mån är underutvecklad. En mycket viktig funktion för hundens signalsystem för kommunikation med artfränder, är att slagsmål skall kunna undvikas. Hunden är ett flockdjur, och om flocken skall fungera effektivt måste individerna i densamma vara friska och starka; hög frekvens av slagsmål med skador som följd gynnar inte flockens eller individens överlevnadschanser. För att göra pitbull till en effektiv kamphund ska man därför genom selektiv avel ha strävat efter att försvaga dess kommunikativa förmåga, dels genom att avla på hundar som är mindre mottagliga för andra hundars signaler, dels genom att avla på hundar som själva är otydliga i sina signaler. Andra experter

menar att pitbull inte skiljer sig i sin kommunikativa förmåga jämfört med till exempel de flesta bruksraser.

I motsats till vad många tror, är pitbull i allmänhet inte speciellt aggressiv, det vill säga den har en ganska liten benägenhet att bli arg. Faktum är att den är relativt beskedlig i detta avseende. Detta framgår dels vid traditionella mentaltester, men även då hunden slåss med andra hundar; då två pitbull slåss finns förvånansvärt lite ilska med i bilden. Det finns två skäl till att man velat begränsa pitbullens tendenser att bli arg. Det första är att en hund som slåss i ilska snabbt blir utmattad och därmed en enklare motståndare för den andra hunden. Det andra kommer sig av det sätt på vilket verksamheten kring organiserade hundslagsmål sett ut: I "piten", det vill säga ringen/gropen där hundarna slogs, handhades hundarna av för dem okända "handlers". För att dessa skulle kunna bryta slagmålet, något som sker flera gånger under en match, fick hundarna inte ha några tendenser till att bita människor. De hundar som visade sådana tendenser gallrades bort och förde därmed inte dessa anlag vidare.

Det går inte att säga hur många renrasiga pitbull det finns i Sverige i dag. Uppgifterna varierar mellan några hundra och ett par tusen. Med renrasig avses här en hund som är registrerad i UKC eller American Dog Breeders Association, vilka är de stambokförande organisationer som är störst vad gäller pitbull och av entusiasterna anses som mest seriösa. Antalet "pitbullliknande" hundar, det vill säga blandraser där pitbull ibland ingår, brukar uppskattas till mellan 3 000 och 5 000, men även detta är mycket osäkra siffror. Antalet amstaff i Sverige uppskattas av Svenska AmStaff Klubben till drygt 600 stycken.

Bruks- och tjänstehundar

Det förekommer att delar av bruks- och tjänstehundsverksamheten ifrågasätts med argumentet att man skapar farliga hundar. Med en brukshund avses här en hund som tränas i någon av tävlingsgrenarna spår, sök, skyddsarbete eller rapport. Med en tjänstehund avses en hund som gör någon form av samhällstjänst, såsom ledarhundar, polishundar eller ammunitionssökande hundar. I första hand är det, både bland bruks- och tjänstehundar, de skyddstränade hundarna som ifrågasätts. En skyddshund är en hund som tränats att, under kontrollerade former, angripa människor. Exempel på tjänstehundar

med sådan utbildning är polis- och väktarhundar. Det kan finnas olika skäl till att man väljer att skyddsdressera sin hund. Under den tidigare rubriken "hundar som används som vapen" har jag beskrivit den grupp som jag menar orsakar problem. Jag har däremot inte lyckats finna några uppgifter som tyder på att skyddstränade bruks- eller tjänstehundar skulle utgöra några problem. Jag kan därför inte se några skäl till att det bör införas specialbestämmelser på detta område.

Bland tjänstehundarna finns ytterligare en kategori som bör nämnas, nämligen ensamarbetande hundar. Dessa benämns även vakt-, larm- eller stakethundar. Skillnaderna mellan de hundar som sorterar under respektive benämning definieras på olika sätt av olika personer. Gemensamt är dock att det handlar om hundar som arbetar med att utan förare bevaka ett område. Tidigare höll Försvarsmakten vakthundar, men detta har upphört. I Sverige är det ovanligt att privatpersoner håller hundar primärt som vakthundar. Jag har inte heller funnit några uppgifter som tyder på att "familjevakthundar" utgör ett problemområde. Däremot har jag tagit del av uppgifter som säger att det finns vissa problem med de ensamarbetande hundarna (det vill säga vakt-/larm-/stakethundarna). I en skrivelse till Jordbruksdepartementet från ett företag som hyr ut larmhundar till andra företag pekas på en rad problem inom branschen med ensamarbetande hundar. Bland annat hävdas det att många aktörer bedriver sin verksamhet utan att betala skatt och att flera dessutom är kriminellt belastade. Vidare, menar man, far hundarna ofta illa och behandlas dessutom på ett sätt som gör dem så farliga att de är att betrakta som en samhällsrisk. Som lösning på dessa problem efterlyser man att denna verksamhet skall bli tillståndspliktig. Bakgrunden till de problem som beskrivs är att auktoriserade bevakningsföretag inte får använda sig av denna typ av hundar. Detta i kombination med att tillhandahållande av ensamarbetande hundar inte bedömts falla inom ramen för bevakningsverksamhet, har inneburit att en marknad öppnats för aktörer som specialiserat sig på att hyra ut sådana. Denna bransch är i det närmaste i total avsaknad av reglerande specialbestämmelser, något som har inneburit att utrymme skapats för oseriösa vakthundsut- hyrare. Jag har inte undersökt vidare hur stor denna bransch är, om det är vanligt med vakthundsföretag som inte tar sitt ansvar eller hur mycket skador dessa hundar orsakar. Jag nöjer mig med att konstatera att vare sig denna bransch innehåller reella problem eller potentiella problem, så är den i behov av regleringar.

Sällskapshundar

Bland de helt vanliga sällskapshundarna återfinns utan tvekan de flesta angreppen av hundar på människor eller andra djur. Som uppgifterna från svensk sjukvård visar (redovisas i bilaga 3) är det nästan alltid hundägaren själv, dess familj eller en bekant till honom eller henne som blir biten. Detta är antagligen förklaringen till att sällskapshundar rent allmänt inte uppfattas som farliga; eftersom det oftast är hundägaren själv som blir biten upplever han eller hon sannolikt att problemet kan kontrolleras och hanteras. Det de flesta upplever som skrämmande är risken att bli oprovocerat attackerad av en okänd hund. Ett annat skäl till att sällskapshundar inte upplevs som ett problem i detta avseende är självfallet att risken att en sällskapshund skall angripa någon generellt är betydligt mindre än att en hund som används som vapen skall göra det. Att sällskapshundar ändå står för de flesta betten beror på att nästan alla svenska hundar hör till denna grupp.

Orsakerna till att "vanliga hundar" ibland angriper och skadar människor eller andra djur kan vara i stort sett vilka som helst. Inte minst tycks ren otur vara ganska vanligt. Att det sker är dessutom något vi aldrig kommer att helt kunna komma ifrån. Olika hundorganisationer och personer som arbetar med problemhundar pekar dock ofta på ett antal orsaker som bedöms ha större betydelse än andra. Det som allmänt brukar anföras som det viktigaste skälet, är att många hundägare saknar tillräckliga kunskaper om hundar och hundhållning. Det kan gälla allt från vilken typ av hund som passar just den hundägarens livssituation till vilken miljö man måste kunna erbjuda hunden, eller hur man måste uppfostra hunden för att den skall fungera bra i samhället. Många hundägare saknar med andra ord de rätta förutsättningarna att erbjuda sina hundar ett bra liv, något som kan få olika problembeteenden som följd. Ett annat skäl till att det ibland blir problem uppges vara att vissa uppfödare inte tar sitt ansvar. Det kan handla om att man använder olämpliga hundar i avel, att man inte socialiserar valparna tillräckligt eller att man inte är tillräckligt omsorgsfull i fråga om vilka människor man säljer valparna till.

Hundägare med extremt dålig hundhållning

Det finns också en grupp hundägare som inte har kriminella syften med sitt hundäggande, men som inte heller kan hänföras till de vanliga sällskapshundägare som av någon orsak inte klarar av att hålla sina hundar på ett godtagbart sätt. Eftersom det finns så pass genomgående brister i dessa hundäggares tillsyn över sina hundar, har jag valt att kalla detta för extremt dålig hundhållning.

Denna grupp är mycket svår att få grepp om, både vad gäller omfattning och orsaker. Ofta, men inte alltid, tycks det finnas olika typer av missbruk, brottslighet och/eller psykisk sjukdom i bakgrunden. De hundar som lever i dessa miljöer är många gånger att betrakta som farliga, dels då tillsynen ofta är mycket eftersatt, dels då de genom den miljö de är tvingade att leva i ofta utvecklar olika rädsle- och aggressivitetsmönster som kan göra dem mycket obehagliga att hantera, framför allt för utomstående. Sådana hundars livssituation innebär med andra ord även ett klart djurskyddsproblem.

Det är många gånger svårt för myndigheterna att gripa in i situationer där hundar upplevs som farliga men ingen tydlig incident inträffat. Denna typ av hundar och hundägare tillåts därför ofta att under långa tider hålla till exempel ett bostadsområde i ständig rädsla för vad alla "vet" förr eller senare kommer att inträffa, nämligen att hunden attackerar och skadar någon. Detta är därför ett problem som det är mycket angeläget att försöka lösa.

2.3.4 Slutsats

Farliga konstellationer av hundar och hundägare ser ut på mycket olika sätt och beror på vitt skilda orsaker. För att det skall vara möjligt att komma till rätta med de problem med farliga hundar/hundägare som finns, är det av största vikt att de åtgärder som vidtas träffar rätt. För att träffa rätt måste man veta vad man skall sikta på. Det skulle dock bli ohanterligt om man försökte skapa bestämmelser för var och en av de olika problemsituationer som beskrivits i det föregående stycket. Särskilt som det utan tvekan finns många fler varianter på farliga hundar/hundägare än de jag pekat på. Jag vill därför peka på tre grupper som kräver sinsemellan delvis olika åtgärds paket. I den första gruppen ingår hundar som av sina ägare används i kriminella syften. Hit hör, oavsett ras, kamphundar och

hundar som används som vapen. I den andra gruppen ingår de hundar som av sina ägare hålls under extremt dålig tillsyn. Hit hör alla sådana hundar, vare sig det är fråga om hundar av kamphundsras eller hundar av andra raser. I den tredje gruppen ingår de hundar som av sina ägare hålls under bristande tillsyn. Hit hör alla hundar som orsakar skador eller som löper stor risk att göra det, men som inte kan placeras i någon av de två första grupperna.

De flesta hundbetten orsakas av hundar tillhörande den tredje gruppen. Likaväl anser jag, som antytts tidigare, att de två första grupperna är de som är mest angelägna att komma åt. Det är i stor utsträckning dessa grupper som ligger bakom att många människor är rädda för hundar. Det är också dessa grupper som förstör mest för de hundägare som sköter sig genom att de ger vissa raser eller, i en eventuell förlängning, hundar i allmänhet oförtjänt dåligt rykte. Slutligen är det, per definition, i dessa grupper som de allvarligaste missförhållandena finns, något som i många av de enskilda fallen torde medföra de allvarligaste skadorna på de människor eller djur som blir attackerade och det största lidandet för hundarna själva.

3 Förslag till ny lag om tillsyn över hundar och katter

3.1 Förslag

En ny lag om tillsyn över hundar och katter skall ersätta den nu gällande lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter. Den nya lagen skall syfta till att minimera skador eller avsevärda olägenheter för omgivningen som hundar kan orsaka om de hålls under bristande tillsyn. Lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar har i stor utsträckning samma syfte, varför den skall upphöra och dess bestämmelser, med vissa förändringar, införas i den nya lagen.

De paragrafer i nuvarande tillsynslag som berör tillsyn över hundar i relation till vilt skall, i något modifierad form, överföras till jaktlagen (1987:259) som två nya paragrafer i denna lag.

Hundar skall enligt den föreslagna tillsynslagen hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter krävs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Polismyndigheten skall ha ansvaret för att vidta de åtgärder som krävs om en ägare eller innehavare av en hund inte följer bestämmelserna i lagen.

Polismyndigheten skall, om tillsynen över en hund brister, få meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förebygga skador eller avsevärda olägenheter. Förelägganden och förbud skall få förenas med vite.

Polismyndigheten skall få besluta om att omhänderta en hund om inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att se till att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Efter utredning skall polismyndigheten få låta sälja, på annat sätt överlåta eller avliva hunden.

Polismyndigheten skall få förbjuda en person att ha hand om hundar. Sådant förbud skall, om inte särskilda skäl föreligger, meddelas den som eftersätter tillsynen över en hund genom att

använda den som vapen eller på annat sätt handlar grovt olämpligt med avseende på människors eller djurs liv, hälsa eller säkerhet.

Polismyndigheten skall få omhänderta en omärkt hund eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret. Polisman skall ha rätt att undersöka om en hund som vistas på allmän plats är märkt och om den har någon ägare antecknad i det centrala registret. Inom sju dagar från omhändertagandet skall hundens ägare låta märka hunden och anmäla ägarskapet till det centrala registret. I annat fall skall polismyndigheten få besluta att hunden skall säljas, på annat sätt överlåtas eller avlivas.

Ägaren eller innehavaren av en hund skall ha ett strikt ansvar för skador som hunden orsakar. Det strikta skadeståndsansvaret skall inte gälla för skada som orsakas av en tjänstehund när den används i tjänsten av en polisman eller av en person som vid Försvarmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning, om den skadelidande har betett sig på ett sådant sätt att det har varit nödvändigt att ingripa mot honom.

Polismyndigheten skall underrätta länsstyrelsen om de beslut man fattar med anledning av att en ägare eller innehavare av en hund eftersatt sin tillsynsskyldighet.

Hundar som upphittas omfattas av hittegodslagen (1938:121). Specialbestämmelser om upphittade hundar föreslås införas i den nya lagen om tillsyn över hundar och katter. Dessa skall tillämpas i stället för 4 § hittegodslagen. Enligt specialbestämmelserna får polismyndigheten låta sälja, på annat sätt överlåta eller avliva en upphittad hund två dagar efter det att ägaren underrättats om fyndet eller, om ägaren inte gått att finna, sju dagar efter det att fyndet anmälts till polismyndigheten.

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet eftersätter tillsynen över en hund skall dömas till böter. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot beslut meddelade med stöd av lagens tillsynsbestämmelser skall dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter som reglerar polismyndighetens myndighetsutövning enligt den föreslagna lagen.

Nuvarande lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter behandlar inte bara hundar utan även katter. Eftersom mitt uppdrag inte omfattar katter har jag, med ett undantag, i mitt förslag till en

ny lag om tillsyn över hundar och katter fört in de bestämmelser som rör katter utan ändring. Undantaget är 1 §, där även katter enligt förslaget skall hållas under sådan tillsyn och *skötas på ett sådant sätt* som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter krävs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Denna förändring i lagtexten utgör endast ett förtydligande av redan nu gällande bestämmelse, varför frågorna med anknytning till katthållning återstår att lösa.

3.2 Motiv för mina förslag

3.2.1 Behovet av en ny lag om tillsyn över hundar och katter

En ny lag om tillsyn över hundar och katter skall ersätta den nu gällande lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter. Den nya lagen skall syfta till att minimera de skador på eller avsevärda olägenheter för omgivningen som hundar kan orsaka om de hålls under bristande tillsyn. Lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar har i stor utsträckning samma syfte, varför den skall upphöra och dess bestämmelser, med vissa förändringar, införs i den nya lagen.

De paragrafer i nuvarande tillsynslag som berör tillsyn över hundar i relation till vilt skall, i något modifierad form, överföras till jaktlagen (1987:259) som två nya paragrafer i denna lag.

Lag om tillsyn över hundar och katter och lag om märkning och registrering av hundar sammanförs

Ett generellt problem med de bestämmelser som reglerar hundhållningen är att de är svåra att överblicka. De är spridda i ett stort antal lagar, förordningar och föreskrifter, varav de sistnämnda dessutom kan meddelas av flera olika myndigheter (se bilaga 4). Vidare är bestämmelserna många gånger svårtolkade. Detta gör det svårt, inte bara för hundägarna som är skyldiga att känna till och rätta sig efter de regler som berör dem, utan även för de myndigheter som har att tillämpa bestämmelserna när en anmälan inkommer om att en hundägare bryter mot dem. Det kan handla om att funktionella rutiner saknas eller att man är osäker på om de bestämmelser som finns går att applicera på det specifika fallet. Det har från olika håll

påtalats att detta bland annat medför att tillämpningen av den lagstiftning som rör tillsyn över hundar inte är enhetlig över landet. Dessa omständigheter utgör en del av skälet till att det är angeläget dels att omarbeta och förtydliga vissa författningar, dels att så långt det är möjligt samordna berörda lagar. Ett sätt att samordna lagstiftningen och därigenom göra den tydligare, kan vara att föra samman olika lagar som har liknande syften till en sammanhållen lag.

De två lagar som tydligast hör ihop och därför bör sammanföras i en ny tillsynslag är nuvarande lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen) och lag (2000:537) om märkning och registrering av hundar (märknings- och registreringslagen). Bägge har nämligen som huvudsyfte att minimera skador och olägenheter orsakade av hundar. Även 93 § rennärlingslagen (1971:437) och 6 § jaktlagen skulle kunna inlemmas i den nya tillsynslagen, dels med detta argument, dels med argumentet att de utgör viktiga preciseringar av tillsynskravet. Att jag ändå inte valt att göra så beror på att man lika gärna kan resonera tvärtom: Sedda till sina syften har de klara logiska berättiganden i de lagar där de förekommer i dag. Dessutom utgör de viktiga preciseringar i respektive lag. Det finns därför inte något att vinna på att flytta dem till den nya tillsynslagen. Däremot finns det i dag två paragrafer i tillsynslagen som reglerar tillsyn över hundar i relation till vilt (4 och 5 §§). Dessa hör utan tvekan bättre hemma i anslutning till 6 § jaktlagen som har just detta syfte, varför jag föreslår att de flyttas dit.

Det finns i olika lagar ytterligare ett antal bestämmelser som reglerar hundhållningen med avsikten att förebygga till exempel spridning av sjukdomar, skador i känsliga naturområden, bristande hygien eller problem för allergiker och så vidare. Men av samma skäl som angetts för 93 § rennärlingslagen och 6 § jaktlagen, skulle vinsten med ett införande av dessa i den nya tillsynslagen inte kompensera förlusterna på andra håll. Det har också framförts, bland annat av Jordbruksverket, att den bestämmelse som i dag finns i 19 § djurskyddsförordningen i stället bör ingå i tillsynslagen. Jag har valt att inte föreslå en sådan förändring. Om orsakerna till detta redogörs för i kapitel 4.

Ändringsbehov i lag om tillsyn över hundar och katter

Tillsynslagen är den lag som det är mest angeläget att se över. I departementspromemorian Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter (Ds 1996:32) redogörs för bakgrunden till lagen. Det konstateras att även om den ändrats och kompletterats ett flertal gånger sedan den trädde i kraft år 1943, ligger dess tyngdpunkt ändå på att reglera de problem som var vanliga då. Problemen med anknytning till hundar ser annorlunda ut i dag. Bland annat återspeglas det ursprungligen kanske viktigaste syftet med lagen, att skydda lantbrukets husdjur (hemdjur) mot löslöpande hundar, fortfarande i gällande lag. Tidigare var lösspringande hundar ett vanligare problem än vad det är i dag. Ytterligare en skillnad är att sådana hundar framför allt förekom på landsbygden. Detta i kombination med den stora ekonomiska betydelse lantbruksdjuren hade gjorde det motiverat att skydda framför allt dessa mot skador orsakade av hundar. Min kartläggning av problem med hundar i samhället har visat att det i dag allvarligaste problemet är hundar som angriper människor. Att hundar skadar människor är visserligen något som alltid har förekommit, men skillnaden i dag jämfört med tidigare är att vi i dag har högre krav på vilken kontroll en hundägare skall ha över sin hund. Dessutom har det tillkommit vissa företeelser som skapar rädsla och osäkerhet i samhället, till exempel att kriminella använder hundar som vapen. Den nuvarande tillsynslagen är inte anpassad för dagens förhållanden vad gäller olika typer av problem med farliga hundar och hundägare. Mot denna bakgrund är det motiverat med en översyn av lagen.

Ändringsbehov i lag om märkning och registrering av hundar

Märknings- och registreringslagen har fått ett blandat mottagande. Bland annat har många företrädare för polisen uttalat sig positivt om syftet med lagen, medan vissa andra organisationer och myndigheter är mer tveksamma. Eftersom märknings- och registreringslagen endast varit i kraft sedan år 2001 så är det svårt att göra en vederhäftig utvärdering av hur den fungerat. Det vore därför olyckligt att föreslå några mer drastiska förändringar.

Jordbruksverket ansvarar för det centrala hund- och ägarregistret enligt märknings- och registreringslagen. Från och med den 1 januari 2004 kommer den nya Djurskyddsmyndigheten att ha detta

ansvar. Jordbruksverket har överlätit driften av registret till Svenska Kennelklubben (SKK), något som har ifrågasatts med argumentet att detta uppdrag borde ha upphandlats på öppna marknaden. Skälet till att Jordbruksverket valde SKK var att regeringen i propositionen (1999/2000:76) skrev att SKK:s befintliga frivilliga ägarregister lämpligen borde kunna utnyttjas. Problem med samordning av IT-system och andra rutiner mellan SKK och Jordbruksverket medförde i början en rad problem med faktureringen, bland annat blev den kraftigt försenad. I dag sker dock fakturering månaden efter att hunden registrerats. Jordbruksverket rapporterar att betalningsviljan är relativt hög; ungefär 80 procent av de hundägare som fått faktura har betalat direkt och efter en påminnelse har drygt 90 procent betalat. De fakturor som inte betalats efter påminnelse överlämnas till ett inkassoföretag för indrivning. Trots att det alltså uppstått vissa administrativa problem med lagen ser jag ingen anledning att ha några synpunkter i detta avseende; mitt intryck är att det handlar om "barnsjukdomar" som kommer att läka ut med tiden.

Det finns också de som menar att denna lag, som gäller alla hundägare, utgör en allt för ingripande åtgärd för att komma åt det lilla fåtal som missköter sitt hundäggande. Det hävdas vidare att det bara är de skötsamma hundägarna som märker sina hundar; detta gör lagen meningslös eftersom en förutsättning för att den skall vara verkkningsfull är att just ägarna till de hundar som orsakar skador märker och registrerar dem. Enligt uppgifter från Jordbruksverket och SKK är i dagsläget ungefär 40 procent av de svenska hundar som omfattas av märknings- och registreringslagen märkta och registrerade i det centrala hund- och ägarregistret. Om de som finns med i SKK:s frivilliga register inkluderas stiger siffran till närmare 60 procent. Ungefär 80 procent av alla hundar som fötts efter det att lagen trädde i kraft, det vill säga efter den 31 december 2000, har registrerats i det centrala hund- och ägarregistret. Därför menar jag att det på sikt finns anledning att tro att en betydligt större andel av hundpopulationen kommer att vara registrerad än vad som är fallet i dag.

I förarbetena till lagen (prop. 1999/2000:76) pekades på att en av fördelarna med polisens möjligheter att ingripa mot *omärkta* hundar som utgör eller kan komma att utgöra en fara för människor eller andra djur, för att på så sätt tvinga fram en märkning, var att polisen därigenom fick en möjlighet att kartlägga potentiella problem. Att på detta sätt skaffa sig kännedom om vilka de farliga

hundarna och ägarna är, utgör en viktig del i det förebyggande arbetet. Ytterligare en positiv följd av lagen är att det blivit enklare att finna ägare till bortsprungna hundar. Därmed minskar samhällets kostnader för förvaring av sådana hundar. Sammantaget innebär detta att bestämmelserna i märknings- och registreringslagen har förutsättningar att fungera som avsett. Däremot finns det vissa begränsningar och otydligheter med lagen som behöver ses över. Detta redogörs för i avsnitt 3.2.5.

3.2.2 Hundägarens tillsynsansvar

Hundar skall hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter krävs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Tillsynsbegreppet

Den enskilt viktigaste faktorn för hur farlig en hund är, eller hur stora olägenheter den förorsakar omgivningen, måste anses vara hur den hålls. Detta synsätt kommer till uttryck i gällande tillsynslag och skall enligt mitt förslag gälla också fortsättningsvis. Tillsynsbegreppet är därför av central betydelse. Vilken tillsyn en hundägare har över sin hund beskriver hur hunden hålls i relation till dess påverkan på omgivningen. Dålig eller bristande tillsyn karakteriseras av att omgivningen påverkas, eller riskerar att påverkas, negativt på ett sätt som inte bör tålas. Detta innebär till exempel att en hund som hålls kopplad eller instängd inte per automatik hålls under tillräcklig tillsyn, lika lite som en okopplad hund måste anses vara under bristande tillsyn. Det innebär också att hundens egenskaper, till exempel stor eller liten benägenhet att visa ett aggressivt beteende, inte är avgörande för om tillsynen är bra eller dålig. Däremot är hundens egenskaper en av de omständigheter som har betydelse för hur tillsynen måste vara utformad för att den skall vara bra. Det är alltså resultatet av hur hunden hålls, det vill säga hundens beteende i en viss situation, som är avgörande för hur god tillsynen är. En kopplad hund som tillåts attackera och därigenom skrämma eller skada människor eller djur som hamnar inom kopplets räckvidd, hålls under bristfällig tillsyn. Den hund-

ägare som rastar sin hund okopplad men under god kontroll, det vill säga inte tillåter den att störa omgivningen, har däremot en god tillsyn över sin hund i detta avseende.

En god tillsyn innefattar inte bara att hunden hindras från att angripa människor eller djur. Skada eller avsevärd olägenhet kan förorsakas även på andra sätt. Exempel på detta kan vara hunden som tillåts förorena i lägenheten eller på lekplatsen. Detta kan orsaka såväl materiella skador som obehag. Ett annat exempel är hunden som ylar eller skäller i lägenheten under långa perioder, något som kan vara mycket påfrestande för grannarna. Inte sällan bottnar denna typ av problem i att hundens skötsel är eftersatt. För att tydliggöra att en god tillsyn kräver mer än att hunden skall hindras från att attackera andra människor eller djur skall som tillägg till nuvarande bestämmelse införas att hundar även skall *skötas* på ett sådant sätt att de inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Samma tillsynskrav för alla hundar

I den nuvarande tillsynslagen (2 §) finns särskilda krav på hur tillsynen över en hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur skall vara utformad. Med en sådan hund, som även brukar benämnas "bitsk", avses en hund som dels har egenskaper som gör den farligare än hundar i allmänhet, dels har visat denna farlighet gentemot människor eller hemdjur tidigare (NJA II 1944 s 57 ff). Med hemdjur avses lantbruksdjur. De särskilda kraven för bitska hundar är att de inte får vara okopplade utomhus om de inte hålls inom ett område som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående inte har tillträde. Om får hålls ute i trakten gäller samma krav för en hund som visat benägenhet att driva får.

Denna bestämmelse om särskilda krav på tillsynen över bitska hundar skall utgå enligt den föreslagna lagen, detta av flera skäl. För det första är omhändertagandebestämmelserna i den nuvarande tillsynslagen kopplade till 2 §; för att polisen skall få omhänderta en hund på grund av eftersatt tillsyn krävs att hunden är bitsk. Den föreslagna lagen har inte denna begränsning, vilket medför att 2 § förlorar i betydelse. För det andra kan man tänka sig flera fall där det inte är rimligt att kräva att en bitsk hund alltid måste hållas kopplad eller instängd. Polishundar, varav de flesta torde kunna betraktas som bitska enligt definitionen i föregående stycke, utgör

ett exempel på detta. Ett annat exempel kan vara att en kunnig och ansvarsfull person köper en vuxen hund som tillsammans med sin förra ägare tillåtits visa benägenhet att bita människor eller hemdjur. Med andra ord flyttar 2 § fokus från tillsyn och hundens beteende mot hundens egenskaper på ett sätt som är mindre lyckat.

Avgränsning mot djurskyddslagen

Det är viktigt att notera att det inte finns någon omedelbar koppling mellan hur tillsynen ser ut och hur hunden mår. En hund kan alltså hållas under bra tillsyn och ändå vara ett djurskyddsproblem och vice versa. Den föreslagna lagen reglerar hur tillsynen skall se ut och i vilka lägen och på vilka sätt samhället får gripa in för att tillse att lagen efterlevs. Om samhället ingriper enbart av djurskyddsskäl skall djurskyddslagen (1988:354) användas, inte den nya tillsynslagen.

3.2.3 Myndighetstillsyn

Polismyndigheten skall ha ansvaret för att vidta de åtgärder som krävs om en ägare eller innehavare av en hund inte följer bestämmelserna i lagen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter som reglerar polismyndighetens myndighetsutövning enligt den föreslagna lagen.

Polismyndigheten skall underrätta länsstyrelsen om de beslut man fattar med anledning av att en ägare eller innehavare av en hund eftersatt sin tillsynsskyldighet.

Myndighetsansvar vid bristande hundhållning

I departementspromemorian Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter (Ds 1996:32) nämns att Rikspolisstyrelsen i en framställning om översyn av tillsynslagen ifrågasatt om inte polisens ålägganden i samband med omhändertagande av djur borde överföras till någon annan myndighet. Skälet till detta skulle vara att uppgifter som förvaring, värdering och transport av hundar inte har någon naturlig plats inom polisverksamheten och dessutom är

mycket resurskrävande. Ett delbetänkande (SOU 2001:87) från Polisverksamhetsutredningen ger uttryck för ungefär samma åsikt. Utredningen kommer till liknande slutsatser även för andra lagar där polisen ansvarar för denna typ av uppgifter, till exempel märknings- och registreringslagen, lag (1938:121) om hittegods och djurskyddslagen. Efter remissbehandling av delbetänkandet, har man till slutbetänkandet (SOU 2002:117) delvis ändrat uppfattning. Man menar i slutbetänkandet att det finns goda skäl för att polisens uppgifter enligt såväl tillsynslagen som märknings- och registreringslagen även fortsättningsvis bör utföras av polisen.

De två lagar som skall arbetas in i den nya tillsynslagen är märknings- och registreringslagen och den nuvarande tillsynslagen. Polismyndigheten har i dag en rad uppgifter enligt dessa lagar, vilket redogörs för i bilaga 4. Jag föreslår att polisen enligt den föreslagna lagen i allt väsentligt skall behålla ansvaret för att utföra dessa uppgifter. Jag ser i första hand tre skäl till detta. För det första innebär bristande tillsyn per definition att hunden utgör en säkerhets-, ordnings- eller olägenhetsrisk. Även märknings- och registreringslagen är en säkerhets- och skyddslagstiftning. Polisens arbete skall, enligt 1 § polislagen (1984:387) "syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp". Det är därför naturligt att den lagstiftning om hundar som syftar till att skydda medborgarna och deras egendom faller under polisens ansvar. För det andra är polisen, till skillnad från andra tänkbara tillsynsmyndigheter, tillgänglig dygnet runt. Detta är en viktig aspekt eftersom akuta situationer, till exempel med farliga hundar, inte alltid inträffar under kontorstid. För det tredje finns det inom polisen, genom polishundverksamheten, en stor kompetens om hundar spridd över hela landet. Ingen annan myndighet har samma både kunnande och geografiska spridning på detta område. Det finns i Sverige ungefär 470 polishundförare, 100 instruktörer och 60 besiktningsmän. Besiktningsmännen har befogenhet att bedöma om polis- och väktarhundar är lämpliga att användas i tjänst. Det är även besiktningsmännen som redan i dag ofta testar omhändertagna hundars "farlighet" till grund för beslut enligt tillsynslagen. Det finns alltså flera viktiga skäl, såväl formella som praktiska, till att polisen skall ansvara för tillämpningen av den lagstiftning som reglerar tillsynen över hundar.

Även om man menar att den praktiska hanteringen med transport, förvaring, eventuell försäljning med mera som följer av ett omhändertagande inte är en naturlig del av polismyndighetens

verksamhet, så måste detta ändå anses vara av underordnad betydelse i relation till omhändertagandet och andra myndighetsuppgifter enligt lagen. Man skulle i och för sig kunna tänka sig en ordning där polisens uppgifter enligt lagen innefattade allt *utom* transport, förvaring och försäljning. Jag anser dock inte heller detta vara någon lyckad lösning. För det första kan jag inte se någon annan myndighet som vore mer lämpad att ha detta ansvar. För det andra förutsätter den nya lagen att en utredning görs när en hund omhändertagits på grund av bristande tillsyn. I en sådan utredning ingår bland annat att man bedömer hundens egenskaper och hundägarens förutsättningar att på ett godtagbart sätt ta hand om hunden. Även den situation som föranlett ingripandet måste utvärderas. En sådan utredning kräver, förutom att man har tillgång till hunden, bland annat att man har möjlighet att skapa sig en bild av hela händelseförloppet. Med den uppsplittring det skulle innebära att olika myndigheter hade ansvar för olika delar av samma ärende, kan det förväntas att sådana utredningar skulle förlora i såväl kvalitet som tempo. Detta skulle innebära negativa konsekvenser såväl i ekonomiskt hänseende som för den enskilde hundägarens rätts-säkerhet.

Meddelande av föreskrifter

De problem som samhället upplever med hundar förändras över tiden. Det handlar dels om faktiska förändringar, det vill säga att vissa problem minskar i omfattning eller försvinner, medan andra ökar och helt nya tillkommer. Dels handlar det om att samhällets syn på vilka företeelser som utgör problem förändras. För att en lag som reglerar hundhållningen skall vara långsiktigt hållbar är därför avvägningen mellan generella och mer detaljerade bestämmelser viktig. Jag har löst detta genom att på vissa områden föreslå mer allmänt hållna bestämmelser, men samtidigt ge regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, bemyndigande att meddela föreskrifter. De områden där jag föreslagit möjlighet att meddela föreskrifter är också av den arten att denna möjlighet är av betydelse för att tillämpningen skall ha förutsättningar att fungera på bästa möjliga sätt.

Polismyndigheten skall underrätta länsstyrelsen om beslut

Skälet till att polismyndigheten skall underrätta länsstyrelsen om beslut enligt den föreslagna lagen är att det är vanligt att det bakom ett problem med bristande tillsyn finns ett djurskyddsproblem. Det kan därför förväntas få positiva effekter för djurskyddet om länsstyrelsen får kännedom om fall med bristande tillsyn över hundar.

Samma sak gäller för det motsatta förhållandet; eftersom ett djurskyddsproblem många gånger yttrar sig i bristande tillsyn enligt tillsynslagens definition, torde polismyndigheten vara betjänta av underrättelser om beslut meddelade med stöd av djurskyddslagen. Eftersom det är polismyndigheten som ombesörjer omhändertaganden av djur enligt djurskyddslagen ser jag dock ingen anledning att föreslå skyldighet för länsstyrelsen att lämna ytterligare information om djurskyddsärenden till polismyndigheten.

3.2.4 Beslut om munkorgs- och koppeltvång med mera

Om tillsynen över en hund brister föreslås att polismyndigheten skall få meddela de förelägganden och förbud som behövs för att förebygga skador eller avsevärda olägenheter. Förelägganden och förbud skall få förenas med vite.

Regeringen föreslås utse Rikspolisstyrelsen som den myndighet som skall meddela föreskrifter om polisens myndighetsutövning enligt lagen och uppdra åt Rikspolisstyrelsen att meddela föreskrifter om hur utredningen av olika fall av bristande hundhållning skall gå till och om vilka beslut som kan vara aktuella i olika situationer.

Om tillsynen över en hund eftersätts får polismyndigheten enligt gällande tillsynslag "meddela det beslut som omständigheterna kräver, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd". Detta har ofta tolkats som att beslut om munkorgs- eller koppeltvång är de enda åtgärder man har att välja på för att se till att en hundägare håller sin hund på ett godtagbart sätt. Det finns dock många situationer där andra typer av åtgärder är att föredra. För att komma till rätta med en hund som skäller i lägenheten till exempel, skulle förbud mot att lämna hunden ensam mer än en viss tid varje dag många gånger vara effektivt. Andra typer av beslut som kan tänkas vara verkningsfulla

i olika situationer är förbud mot att ha fler än ett visst antal hundar eller föreläggande om att hunden måste rastas ett visst antal gånger varje dag, att hunden inte får vistas i hundgård nattetid, att hundägaren måste genomgå någon form av hundägarutbildning och så vidare. För att tydliggöra att polismyndigheten har rätt att meddela andra typer av beslut än munkorgs- eller koppeltvång, föreslår jag att satsen "såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd" enligt citatet ovan tas bort i den nya lagen.

Den nya bestämmelsen är dock inte helt oproblematisk. Å ena sidan går det inte att i lagen detaljreglera vilka typer av beslut som får meddelas i olika tänkbara situationer, utan bestämmelsen måste vara allmänt hållen. Å andra sidan kan det befaras att en sådan generell bestämmelse ger för stort utrymme för godtycke vilket dels kan få olyckliga konsekvenser i de enskilda fallen, dels riskerar att skapa olikheter i tillämpningen över landet. Även om jag har stort förtroende för polisens förmåga att hantera detta på ett bra sätt tror jag inte att dessa nackdelar helt går att komma ifrån. Men för att minska dem menar jag att dels regeringen, dels polisen, bör överväga vissa åtgärder.

För det första: Enligt den föreslagna lagen skall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om tillämpningen av denna bestämmelse. Skälet till detta är att det i föreskriftsform är möjligt att mer detaljerat reglera hur värderingen av de enskilda fallen skall gå till, och vilka beslut som kan vara aktuella i olika situationer. Jag föreslår därför att regeringen uppdrar åt Rikspolisstyrelsen att utfärda sådana föreskrifter.

För det andra bedömer jag att det skulle vara gynnsamt om polisen koncentrerade hanteringen av de ärenden som rör bristande tillsyn på färre utredare. Rikskriminalpolisens polishundtjänst informerades vid en hearing som Hundansvarsutredningen höll i september 2002 om att hundärenden ofta hanteras av berört närpolisområde, och att specialistkompetens om hundar därför ofta saknas vid dessa utredningar. Man föreslog av det skälet att det bör finnas ett begränsat antal utredare, fördelade på de olika polismyndigheterna, som utreder alla hundärenden. I ett senare brev till Hundansvarsutredningen framför man tanken att hundärenden skulle kunna "handläggas där sakkunnigheten finns, det vill säga hos respektive polismyndighets hundorganisation". Jag anser att dessa förslag är bra. Polisen skulle vinna i effektivitet och därmed även i ekonomiskt hänseende. Att effektiviteten skulle öka beror på

att denna typ av ärenden är en liten och udda del i polisverksamheten. Detta gör att rutinen och erfarenheten när det gäller hundar som orsakar problem ibland är bristfällig, något som alltså skulle kunna förbättras om man strävade efter att ha ett färre antal poliser som utredde dessa ärenden. Hunden och hundägaren skulle vinna på den ökade rättsäkerhet som en större erfarenhet hos utredande poliser medför. Samhället i stort skulle vinna på att mer specialiserade poliser kan förväntas fatta mer verkningfulla beslut.

Enligt gällande märknings- och registreringslag (9 §) får polismyndigheten meddela de förelägganden som behövs för att lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande får polismyndigheten sätta ut vite. För att göra de förelägganden och förbud som beslutas med anledning av bristande tillsyn över hundar mer verkningfulla, föreslår jag att även dessa får förenas med vite.

3.2.5 Omhändertagande av hundar

Polismyndigheten skall få besluta om att omhänderta en hund om inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att se till att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Efter utredning skall polismyndigheten få låta sälja, på annat sätt överlåta eller avliva hunden. Regeringen föreslås utse Rikspolisstyrelsen som den myndighet som skall meddela föreskrifter om polisens myndighetsutövning enligt lagen och uppdra åt Rikspolisstyrelsen att meddela föreskrifter om vilka metoder som skall användas vid utredningarna i samband med att hundar omhändertagits för att hindra att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter.

Polismyndigheten skall få omhänderta en omärkt hund eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret. En polisman skall ha rätt att undersöka om en hund som vistas på allmän plats är märkt och om den har någon ägare antecknad i det centrala registret. Inom sju dagar från omhändertagandet skall hundens ägare låta märka hunden och anmäla ägarskapet till det centrala registret. I annat fall skall polismyndigheten få besluta att hunden skall säljas, på annat sätt överlåtas eller avlivas.

Hundar som upphittas omfattas av hittegodslagen (1938:121). Specialbestämmelser om upphittade hundar föreslås införas i den nya lagen om tillsyn över hundar och katter. Dessa skall

tillämpas i stället för 4 § hittegodslagen. Enligt specialbestämmelserna får polismyndigheten låta sälja, på annat sätt överlåta eller avliva en upphittad hund två dagar efter det att ägaren underrättats om fyndet eller, om ägaren inte gått att finna, sju dagar efter det att fyndet anmälts till polismyndigheten.

Hund som orsakar skador eller avsevärda olägenheter

Enligt nuvarande tillsynslag (3 §) får polismyndigheten besluta att omhänderta en bitsk hund om tillsynen över den eftersatts. Polismyndigheten skall efter värdering låta sälja eller avliva hunden eller ta hand om den tills vidare. Innan en hund avlivas skall en veterinär yttra sig om hur farlig hunden är.

Det finns en rad brister med denna bestämmelse och även med tillämpningen. Ett problem är att endast hundar som är "farliga" omfattas av bestämmelsen. Hundar som orsakar andra typer av skador eller avsevärda olägenheter kan alltså inte omhändertas. Det finns inte heller något uttryckligt stöd i 3 § för att omhänderta och eventuellt avliva en hund som angriper en människa (eller ett hemdjur) om inte hunden visat sådana tendenser tidigare. Detta beror på att en sådan hund inte innefattas i begreppet "bitsk". Trots det så är det inte helt ovanligt att det beslutas om avlivning även av hundar som inte är bitska. Det handlar då ofta om hundar som bitit allvarligt vid ett tillfälle och som bedömts som farligare än hundar i gemen, men där det inte går att visa att hunden tidigare visat denna farlighet. Vidare omfattas inte hundar som skadar andra hundar av denna bestämmelse eftersom en hund endast kan vara bitsk gentemot människor eller hemdjur (det vill säga lantbruksdjur). Det kan också ifrågasättas om en veterinär är bäst lämpad att göra bedömningen av den omhändertagna hundens mentala egenskaper. Ibland kompletteras veterinärutlåtandet med en test av hundens mentala egenskaper utförd av en besiktningsman inom polisens hundverksamhet. Detta är i princip bra men det finns för stora skillnader mellan hur olika fall hanteras. I Stockholm till exempel har de senaste åren endast omkring hälften av de hundar som omhändertagits på grund av att de orsakat skador testats av polisen. Både testmetoderna och andelen hundar som varit inblandade i sådana situationer som testas, skiljer sig dessutom åt mellan olika polismyndigheter. Slutligen har flera poliser och djurskyddsorganisationer påtalat att när bitska hundar omhändertagits, får de ibland

sitta uppstallade under flera månader innan beslut om till exempel avlivning verkställs. Skälet till att det tar lång tid är framför allt att handläggningen av överklaganden är tidskrävande. Detta, menar man, är olyckligt av två orsaker. Dels ur ett djurskyddsperspektiv, eftersom det för många hundar är påfrestande att sitta uppstallade i en okänd hundgård under lång tid. Dels av ekonomiska skäl, eftersom långvariga omhändertaganden är dyra och belastar den enskilda polismyndighetens budget hårt.

Min avsikt med de föreslagna bestämmelserna om omhändertagande av hundar för att hindra att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter, har varit att komma till rätta med de beskrivna bristerna. Förslagen är därför inte begränsade till att endast gälla bitska hundar, utan skall kunna tillämpas i alla situationer där tillsynen brister, det vill säga i situationer där en hund riskerar att orsaka skador eller avsevärda olägenheter. Det kan alltså handla om hundar som inte hindras från att angripa människor, hundar eller andra djur, såväl som om hundar som stör grannarna genom ett oupphörligt skällande eller som tillåts förorena på olämpliga platser med mera. En grundförutsättning för att omhändertagande skall vara aktuellt är dock att inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga, till exempel beslut om koppeltvång eller att hunden inte får lämnas ensam hemma. I de allra flesta fall torde det därför inte bli fråga om att polismyndigheten tar hand om en hund innan andra åtgärder prövats. Det är dock viktigt att påpeka att detta inte utgör något absolut krav. Det skall också noteras att bestämmelsen syftar till att hindra hundar från att orsaka skador eller *avsevärda* olägenheter. Ju mer bagatellartat ett problem är, desto mer frekvent måste det förekomma för att anses vara en avsevärd olägenhet. En hundägare som till exempel inte plockar upp efter sin hund, visar visserligen ett bristande hundägaransvar. Men denna brist kan självfallet inte anses vara av sådan art att ett omhändertagande av hunden är rimligt. Om det förekommer i stor omfattning – hundägaren kanske har flera hundar – och på mycket olämpliga platser, till exempel på grannens tomt eller i en lekpark, kan utan tvekan ett föreläggande om att hundägaren måste plocka upp efter sin hund vara aktuellt. Först om inte detta hjälper torde det kunna vara motiverat med ett omhändertagande av hunden. Inte heller kan det anses vara tillräcklig grund för ett omhändertagande att en hund uppträtt hotfullt mot en människa eller gjort utfall mot en annan hund; det krävs något mer som gör att det finns anledning att tro att det kommer att upprepas och att risken finns att hunden kom-

mer att orsaka skador. Inte ens det faktum att en hund bitit en människa eller ett djur innebär i sig att polismyndigheten bör omhänderta hunden eller besluta om andra åtgärder. Som hundägare måste man helt enkelt kunna begå smärre misstag, eller hamna i situationer där hunden reagerar på ett oväntat sätt, utan att automatiskt bli av med sin hund. Det som är avgörande för om det skall anses vara motiverat att ingripa mot själva hundägandet är om hunden riskerar att orsaka nya skador eller inte. Däremot kan självklart skadestånds- och straffbestämmelserna vara aktuella även om det inte finns grund för att besluta om förelägganden, förbud eller omhändertagande.

De föreslagna bestämmelserna innebär att möjligheten finns att ingripa redan innan hunden orsakat en konkret skada. Det är dock mycket viktigt att denna möjlighet inte kan utnyttjas av en person för att i exempelvis en grannosämja åsamka en annan person skada genom dennes hund. Detta medför att omhändertaganden av hundar innan några konkreta incidenter inträffat endast kan ske undantagsvis, i mycket uppenbara fall av bristande tillsyn.

Att omhänderta en persons hund är ett omfattande ingrepp. Därför är det av största vikt att polisens beslut om vad som skall hända med en omhändertagen hund vilar på en grundlig och sakkunnigt utförd utredning. Det krav som måste vara uppfyllt för att samhället skall kunna ta ifrån en hundägare hans eller hennes hund är, som nämnts tidigare, att mindre ingripande åtgärder är otillräckliga. Det bör därför klarläggas, såväl med avseende på problemets dignitet som på hundens egenskaper och hundägarens vilja och förmåga att hantera hunden på ett ansvarsfullt sätt, att detta krav är uppfyllt. Om inte så skall hunden återlämnas till hundägaren. För att avgöra problemets omfattning eller dignitet kan det till exempel inte anses vara tillräckligt att någon framför klagomål på att en hund är "farlig" eller att en hundägare är "oansvarig"; det måste gå att visa att så är fallet. Inte heller räcker det att en hund har egenskaper som gör att den är snar till ett aggressivt beteende; om hundägaren är tillräckligt skicklig och ansvarsfull behöver detta inte innebära någon risk. Lika lite är det självklart att en "snäll" hund inte kan omhändertas, eftersom en eftersatt tillsyn kan medföra att även sådana hundar blir farliga eller orsakar avsevärda olägenheter. Eftersom det är viktigt att samhället kan garantera att dessa utredningar håller en hög och jämn kvalitet, anges i den föreslagna lagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om hur en sådan utredning skall gå till. Efter-

som det är polismyndigheten som skall utföra dessa utredningar föreslår jag att regeringen skall ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utarbeta sådana föreskrifter. I avsnittet 3.2.4 pekar jag på att om de ärenden som gäller hundar som hålls under bristande tillsyn koncentreras till ett färre antal utredningsmän skulle vissa fördelar uppnås. Detsamma gäller i högsta grad även hundar som omhändertagits på grund av att de hållits under bristande tillsyn. Bland annat torde omhändertagandetiderna genom detta kunna bli kortare, vilket skulle vara positivt ur såväl ekonomiskt som djurskyddsmässigt hänseende.

En komponent i en utredning av ett ärende där en hund omhändertagits för att hindra att den orsakar skada, bör vara en bedömning av hundens mentala egenskaper. I kapitel 5 lämnar jag förslag på hur ett fungerande utredningsförfarande kan uppnås i detta avseende.

I likhet med gällande lagstiftning föreslås att ägaren eller innehavaren skall betala kostnaderna då polismyndigheten tvingas omhänderta en hund. Denna bestämmelse syftar dels till att betona och stärka ägarens eller innehavarens ansvar över den egna hunden. Dels motiveras den av att det är angeläget att hålla nere polisens kostnader i samband med omhändertaganden av hundar. För att inte effekterna av denna bestämmelse skall bli orimliga i vissa enskilda fall skall polismyndigheten, om det finns särskilda skäl, få medge undantag från skyldigheten att betala kostnaderna. Om polismyndigheten har beslutat att sälja en omhändertagen hund skall ersättning för kostnaderna för omhändertagandet få tas ur köpeskillingen.

Omärkt hund

I departementspromemorian Förslag till lag om märkning och registrering av hundar (Ds 1999:74) föreslogs att det skulle räcka med att en hund var omärkt för att den skulle kunna omhändertas. Man bedömde att denna möjlighet att omhänderta omärkta hundar "kan förutsättas komma att utnyttjas bara i de fall polismyndigheten bedömer att hunden utgör eller kan komma att utgöra en fara för människor eller andra djur". I den proposition (1999/2000:76) som sedan lämnades till riksdagen hade dock lydelsen ändrats. Enligt gällande lag krävs, förutom att hunden är omärkt eller att ägaren inte är registrerad, att hunden utgör eller kan komma att

utgöra fara för människor eller andra djur eller att det annars finns särskilda skäl för att den skall kunna omhändertras. Ett flertal poliser, djurskyddsinspektörer och andra insatta bedömare anser att denna förändring innebar en kraftig försämring. Det är nämligen ofta svårt att visa att hunden förutom att vara omärkt uppfyller de övriga kraven som ställs för att den skall kunna omhändertras. Detta har medfört att möjligheterna att arbeta förebyggande, vilket var en av anledningarna till att lagen utarbetades, minskat. Detta är synpunkter som jag har full förståelse för; sett till lagens syften måste det anses vara fullt rimligt att polisen skall kunna omhänderta en hund om inte ägaren följer lagen, för att på så vis tvinga fram en märkning. Jag kan inte se att det finns någon risk att en sådan möjlighet skulle innebära att polisen började bedriva hetsjakt på omärkta hundar. Däremot skulle man få bättre möjligheter att förebygga problem med farliga hundar.

I den nuvarande märknings- och registreringslagen sägs inget om under vilka omständigheter polisen har rätt att utföra kontroll av om en hund är märkt. Enligt den föreslagna lagen har en polisman rätt att undersöka om en hund som vistas på allmän plats är märkt och om den har någon ägare antecknad i det centrala registret.

Upphittad hund

Hanteringen av upphittade hundar (hittehundar) regleras i dag främst i hittegodslagen. Men i vissa fall kan även tillsynslagen, märknings- och registreringslagen eller djurskyddslagen vara aktuella. Ett kriterium som måste vara uppfyllt för att en hund skall kunna betraktas som upphittad enligt hittegodslagen är att den inte är under någons kontroll. En hund som inte är under kontroll hålls dock under bristande tillsyn. Dessa omständigheter, i kombination med det faktum att hundar måste anses vara en något udda form av hittegod, gör det motiverat att i den nya tillsynslagen införa vissa specialbestämmelser om hur hittehundar skall hanteras. Upphittade hundar som kan anses utgöra ett djurskyddsproblem, det vill säga hundar som är utsatta för lidande, skall dock även fortsättningsvis hanteras enligt djurskyddslagens bestämmelser. Exempel på detta är övergivna hundar.

Det har i olika sammanhang framförts att polisen inte bör ha ansvar för att hantera hittegod, däribland hundar. Bland andra kommer Polisverksamhetsutredningen till denna slutsats i ett delbetänkande

(SOU 2002:70). Utredningen menar att hittegodshanteringen inte är polisiärt relevant bland annat eftersom den inte motiveras av polisens uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Utredningen föreslår därför att polisen ges möjlighet att lägga ut hittegodshanteringen på entreprenad. Detta är argument som jag har förståelse för, även om jag bedömer att samhället skulle tjäna på att samma myndighet (polisen) hade ansvar för alla typer av problem med tillsyn över hundar, det vill säga även hittehundar. I mitt förslag har jag utgått från att polisen behåller sina ålägganden enligt hittegodslagen, varför de också behåller ansvaret för hittehundar.

Jag föreslår att hittegodslagen även fortsättningsvis skall tillämpas vid hanteringen av upphittade hundar. I stället för bestämmelserna i 4 § i den lagen föreslås dock att specialbestämmelser för hittehundar skall införas i den nya tillsynslagen. I den nya lagen föreslås att en upphittad hund skall tas om hand i sju dagar eller i två dagar efter att ägaren underrättats. Efter detta skall hunden få säljas, på annat sätt överlåtas eller avlivas. Skillnaderna mellan den nya bestämmelsen och 4 § hittegodslagen rör dels den tid som polismyndigheten skall förvara hunden, dels upphittarens rättigheter. Enligt hittegodslagen är polismyndigheten i princip skyldig att ta hand om upphittade hundar i tre månader eller i en månad efter att ägaren underrättats om fyndet. Om inte ägaren löst ut hunden inom dessa tidsramar tillfaller hunden upphittaren om han eller hon betalar kostnaderna för omhändertagandet. Även om grundregeln enligt hittegodslagen är att upphittat gods skall tas om hand i tre månader, brukar inte hundar tas om hand mer än någon eller några veckor. Detta har motiverats med att omhändertagandekostnaderna är stora i förhållande till en hunds ekonomiska värde. Den föreslagna lagen förändrar därför inte mycket i praktiken i detta avseende, däremot kan hanteringen förväntas bli mer enhetlig över landet. Den största skillnaden ligger i stället i att en upphittad hund som inte lösts ut av ägaren enligt den föreslagna lagen inte automatiskt tillfaller upphittaren. Mot bakgrund av de svenska strävandena på djurskyddsområdet förefaller det mig olämpligt att hundar skall betraktas som ett hittegoods vilket som helst. För att vara i linje med svensk djursyn skall därför polismyndigheten avgöra vad som skall hända med en upphittad hund om ägaren inte går att finna eller inte löser ut sin hund. Detta behöver dock inte innebära att upphittaren inte kan få eller få köpa hunden, om polisen anser att detta är lämpligt.

Kostnader för omhändertagande av hundar bör bekostas centralt

Som redovisas i bilaga 3 kan enskilda ärenden då hundar omhändertas av polismyndigheten bli mycket dyra. Tidigare fanns centrala medel att tillgå för detta, men sedan den 1 juli 1992 belastar dessa kostnader den aktuella polismyndigheten. Jag anser att polisen bör se över möjligheterna att införa en ordning där omhändertagande av hundar bekostas centralt. Detta kommer visserligen inte att medföra att polisens totala kostnader sjunker. Däremot minskar risken för att en liten myndighet skall drabbas orimligt hårt om till exempel ett omhändertagande av många hundar i en större kennel är nödvändigt. Detta system bör gälla alla former av polisiära omhändertaganden av hundar.

3.2.6 Förbud att ha hand om hundar får meddelas i allvarliga fall

Den som eftersätter tillsynen över en hund genom att använda den som vapen eller på annat sätt handlar grovt olämpligt med avseende på människors eller djurs liv, hälsa eller säkerhet skall, om inte särskilda skäl föreligger, av polismyndigheten förbjudas att ha hand om hundar.

I vissa särskilt allvarliga fall av bristande tillsyn över hundar föreslås att polismyndigheten skall få besluta att en person förbjuds att hantera hundar. Förbudet inskränker sig inte till ägande, utan gäller alla former av handhavande av hundar. Det innefattar alltså till exempel rastning eller passning även av någon annans hund. Detta är viktigt eftersom förbudet skall meddelas personer som visat att de av någon orsak inte klarar av att hantera *hundar*, inte bara en *viss* hund, på ett godtagbart sätt. Hittills har det inte funnits några möjligheter för samhället att förbjuda någon att vare sig äga eller hantera hundar annat än av djurskyddsskäl. Det i dag mest kraftfulla myndighetsbeslut som kan komma i fråga då någon brister i sitt hundägaransvar gentemot omgivningen, är att omhänderta och sälja eller avliva hunden. En person som på detta sätt blir av med sin hund är med andra ord helt fri att skaffa en ny hund, med den uppenbara risken som följd att även denna hund med tiden börjar orsaka problem och så vidare. En sådan ordning är givetvis otillfredsställande. Dels drabbas omgivningen av skador. Dels måste polisen omhänder-

ta och avliva fler hundar vilket drabbar såväl polisens budget som de enskilda hundarna. Mot denna bakgrund är det angeläget att i tillsynslagen införa en möjlighet att meddela vissa personer förbud att hantera hundar. Denna möjlighet kan förväntas bli ett viktigt verktyg för att förebygga skador orsakade av hundar. I Danmark och Norge planerar man att införa snarlika bestämmelser.

Förslaget om hundförbud är helt och hållet inriktat på att minska problemen med hundägare som använder sina hundar som vapen i kriminella syften och hundägare som håller sina hundar under extremt dålig tillsyn (se närmare definitioner i kapitel 2). Ägare till hundar som används i organiserade hundslagsmål (kamphundar), omfattas av 29 § djurskyddslagen. Enligt denna bestämmelse skall länsstyrelsen meddela förbud att ha hand om djur eller ett visst slag av djur bland annat för den som allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur, har misshandlat ett djur eller har dömts för djurplågeri. Det finns därför ingen anledning att reglera detta ytterligare genom att även i tillsynslagen införa möjligheten att besluta om hundförbud för den som använder en hund som kamphund. Dessutom, som konstaterats i kapitel 2, är hundkamper ett djurskyddsproblem och inget tillsynsproblem i tillsynslagens bemärkelse.

Hundförbud skall enligt den föreslagna lagen, om inte särskilda skäl föreligger, meddelas den som visat sig vara olämplig att hantera hundar med avseende på omgivningens trygghet. Denna olämplighet preciseras i lagtexten. Dels omfattas den som dömts enligt brottsbalken för ett brott där en hund använts som vapen. Dels omfattas den som vid handhavande av hund handlat grovt olämpligt med avseende på människors och djurs liv, hälsa och säkerhet.

Exempel på situationer där hundar kan figurera som vapen är hot, misshandel, rån och vållande till kroppsskada. En person som använder sin hund på detta sätt kan, oavsett hundens egenskaper, i allmänhet inte anses vara lämplig att hantera hundar över huvud taget. Hundförbud skall dock inte meddelas om det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl förstås i detta sammanhang att det är osannolikt att ett upprepande kommer att ske. I detta ingår att det skall finnas en logisk förklaring till det inträffade. Ett exempel på sådana särskilda skäl kan vara när en kvinna använt sin skyddstränade hund för att försvara sig i samband med ett oprovocerat överfall. Även om hon i en sådan situation av domstolen bedömts ha använt mer våld än nöden krävde, kan omständigheterna ändå vara sådana att det upplevs som oskäligt att besluta om hundförbud. Man kan tänka sig fler situationer där någon visserligen dömts enligt grund-

kravet för att hundförbud skall vara aktuellt, men där det ändå inte är rimligt att besluta om detta.

Grovt olämpligt handhavande av hund med avseende på människors och djurs liv, hälsa och säkerhet innebär att tillsynen över en hund är allvarligt eftersatt. Detta betyder att omgivningen påverkas, eller starkt riskerar att påverkas, kraftigt negativt. Det kan handla om en hund som på grund av att den har en stor benägenhet att attackera andra människor eller djur, och att ägaren inte förmår eller vill kontrollera den, belagts med koppel- och munkorgstväng, men där hundägaren inte följer detta beslut. Ett annat exempel kan vara att en hundägare inte försöker ingripa när hans eller hennes hund angriper en människa eller ett annat djur. I fall som dessa, där det inte nödvändigtvis finns någon dom som styrker den dåliga tillsynen, bör stor vikt fästas vid att utröna om särskilda skäl föreligger för att inte besluta om hundförbud. Med särskilda skäl förstås i detta sammanhang att risken för att ett upprepande kommer att ske *med någon annan hund* är liten. Om det kan antas att ett upprepande inte kommer att ske med någon annan hund, torde ett omhändertagande av den aktuella hunden vara en lämpligare åtgärd för att tillse att omgivningen inte åsamkas skador. Med andra ord krävs i situationer som denna en noggrannare utredning av såväl hunden och hundägaren som omständigheterna i övrigt, än vad som är nödvändigt då en hund använts som vapen.

3.2.7 Skadeståndsansvar

Ägaren eller innehavaren av en hund skall ha ett strikt ansvar för skador som hunden orsakar. Det strikta skadeståndsansvaret skall inte gälla för skada som orsakas av en tjänstehund när den används i tjänsten av en polisman eller av en person som vid Försvarmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning, om den skadelidande har betett sig på ett sådant sätt att det har varit nödvändigt att ingripa mot honom.

I dag har en hundägare, eller den som mottagit en hund för underhåll eller nyttjande, enligt tillsynslagen ett strikt skadeståndsansvar för de skador som hunden orsakar. Syftet med bestämmelsen är inte bara att tillgodose den skadelidandes krav, "utan även att framtinga nödig omsorg och aktsamhet från hundägarens sida" (NJA II 1944 s 57 ff). Eftersom just bristande hundägaransvar är det vikti-

gaste skälet till att hundar orsakar skador, bör denna bestämmelse fortsätta att gälla.

I den nu gällande lagen undantas under vissa förutsättningar polisman i tjänst och militär vaktpost från bestämmelsen om strikt skadeståndsansvar. För att undantaget skall gälla krävs att hunden använts i tjänst samt att det varit nödvändigt att ingripa mot den skadelidande. Ägaren till en sådan tjänstehund som skadar en person utom tjänsten, eller som skadar en ovidkommande person, omfattas alltså av samma skadeståndsregler som alla andra hundägare eller -innehavare. Även väktarhundar kan i tjänsten komma att orsaka skador som är motiverade med hänsyn till väktarens eller omgivningens säkerhet. Väktarhundar får dock endast användas i självförsvarssyfte, till exempel om väktaren blir angripen av en våldsbenägen person. Enligt skadeståndsrättens regler om medvällande torde väktaren i en sådan situation inte åläggas något skadeståndsansvar. Jag föreslår därför att de nuvarande undantagsreglerna skall fortsätta att gälla.

3.2.8 Påföljd

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet eftersätter tillsynen över en hund skall dömas till böter. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot beslut meddelade med stöd av lagens tillsynsbestämmelser skall dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Hittills har det strikta skadeståndsskyldigheten varit den enda påföljd som syftat till att säkerställa efterlevnaden av det allmänna tillsynskravet i den nuvarande tillsynslagens 1 §. En rad uppmärksammade fall de senaste åren har visat att detta inte upplevs som tillräckligt. Även om en hund till exempel bitit en människa allvarligt, är det inte alltid möjligt att få hundägaren fälld enligt brottsbalkens bestämmelser. Det är därför befogat att införa straffbestämmelser i tillsynslagen som syftar till att förebygga skador orsakade av bristande tillsyn. Kravet för att dessa straffbestämmelser skall vara aktuella skall dock sättas relativt högt; förutom att en hund skall ha hållits under bristande tillsyn, krävs att tillsynen eftersatts med uppsåt eller av grov oaktsamhet. En ägare till en hund som hålls instängd men som skadar en inbrottstjuv omfattas därför inte av denna straffbestämmelse. Däremot kan till exempel

den som passerar över en skolgård med en okopplad hund som han eller hon vet är aggressiv mot barn och inte heller har kontroll över, dömas till böter enligt den föreslagna lagen, oavsett om hunden biter något barn eller inte.

Om polismyndigheten har utfärdat ett föreläggande om att en hund till exempel skall hållas kopplad på grund av att den annars utgör en fara, löper denna hund större risk än hundar i gemen att orsaka skador om föreläggandet bryts. Den hundägare som bryter mot denna typ av beslut utsätter därför omgivningen för risker som inte kan accepteras. Den bild jag skapat mig tyder på att böter som det strängaste möjliga straffet inte är tillräckligt avskräckande. Jag föreslår därför att fängelse skall införas i straffskalan för den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot ett myndighetsbeslut som meddelats med stöd av de bestämmelser som reglerar tillsynen över hundar.

Beträffande nuvarande märknings- och registreringslag har inte minst många poliser påpekat att en brist med denna lag är att den inte är straffsanktionerad. Regeringens och riksdagens uppfattning är att kriminalisering som en metod för att söka hindra överträdelser av olika normer i samhället bör användas med försiktighet. Regeringen anger i förarbetena till lagen (prop. 1999/2000:76) att överträdelser av den föreslagna lagens bestämmelser mot den bakgrunden inte kan anses vara av den arten som motiverar en kriminalisering. Detta, skriver regeringen, gäller särskilt med beaktande av polismyndighetens möjligheter att omhänderta och sälja eller avliva en omärkt eller oregistrerad hund. Polismyndigheten har dessutom möjlighet att utfärda förelägganden för att förmå en hundägare att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen. Föreläggandena får förenas med vite. Jag ansluter mig till den uppfattning som regeringen ger uttryck för i propositionen. En kriminalisering står helt enkelt inte i rimlig proportion till brottet att inte märka och registrera sin hund.

Enligt straffbestämmelserna i 36 § djurskyddslagen och 16 kap. 13 § brottsbalken kan den som använder en hund i en hundkamp dömas till böter eller fängelse i högst två år. Som nämnts tidigare är denna företeelse inget tillsynsproblem enligt definitionen på detta begrepp, utan ett djurskyddsproblem. Jag föreslår därför inga straffbestämmelser i den nya tillsynslagen för den som deltar med sin hund i ett organiserat hundslagsmål.

4 Övriga förslag och överväganden om lagstiftning om hundar

4.1 Förslag

19 § djurskyddsförordningen (1988:539) föreslås upphöra.

Ett tillägg till 29 § djurskyddsförordningen föreslås införas. Enligt tillägget skall inte hundar som kan förväntas nedärva okontrollerbar aggressivitet få användas i avel.

Regeringen föreslås ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att göra en översyn av lagen (1974:191) om bevakningsföretag och de föreskrifter (RPS FS 1994:12) som meddelats med stöd av lagen. Översynen skall syfta till att föreslå förändringar som gör att verksamhet med ensamarbetande hundar regleras inom ramen för nämnda lag och föreskrifter.

4.2 Motiv för mina förslag

4.2.1 19 § djurskyddsförordningen bör upphöra

Enligt 19 § djurskyddsförordningen är det förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som har extremt stor kamplust, blir lätt retade och biter, bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar. Samtliga kriterier måste vara uppfyllda för att en hund skall omfattas av bestämmelsen.

Bland andra har Jordbruksverket påpekat att denna paragraf inte hör hemma i djurskyddsförordningen utan bör införas som en ny paragraf i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen). Som skäl för detta anger Jordbruksverket att tillsynslagen redan innehåller bestämmelser om hur farliga hundar skall hanteras. Vidare motiveras 19 § inte av djurskyddsskäl, vilket gör att det förefaller olämpligt att ha den i djurskyddsförordningen. Om en förändring i enlighet med detta genomförs skulle man även vinna

i kompetens vad gäller tillsynen anser Jordbruksverket. Tillsynsansvaret för djurskyddslagstiftningen ligger på kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder, medan det för tillsynslagen ligger på polismyndigheten. Jordbruksverket menar att kompetensen för bedömning av hundars egenskaper är större inom polisen än hos kommunerna.

I övrigt anser i stort sett samtliga poliser och andra insatta personer som jag varit i kontakt med, att 19 § djurskyddsförordningen inte går att tillämpa och att den därmed inte fyller någon funktion med sin nuvarande utformning. Det som oftast anges vara skälet till att denna bestämmelse är svårtillämpad är att i princip inga hundar uppfyller samtliga fyra kriterier som där räknas upp.

Jag har inte funnit något enda fall där denna bestämmelse använts. Även om jag inte har gjort någon fullständig inventering, utgör ändå detta faktum ett visst stöd för påståendet att 19 § är svår att tillämpa och att nyttan med den därför kan ifrågasättas.

Det är svårt att förbjuda egenskaper

Mot bakgrund av föregående stycke måste för det första klargöras vad svårigheterna med tillämpningen av 19 § djurskyddsförordningen består i, för det andra om dessa problem går att lösa och i så fall på vilket sätt. Om vi som svar på den första frågan accepterar att kriteriet för att en hund skall omfattas av bestämmelsen är för snävt, kan lösningen tyckas enkel; varför inte bara införa en skrivning som innebär att hundar med *en eller flera* av egenskaperna som räknas upp är förbjudna? Jag har bland annat tagit del av flera skrivelser från olika kommuner som dels velat införa sådana bestämmelser i sina lokala ordningsföreskrifter, dels velat ha en sådan ändring i djurskyddsförordningen. Svaret är enkelt: Det går inte, eftersom alltför många ofarliga hundar då skulle innefattas. Det faktum att hundens egenskaper bara är en av många orsaker som har betydelse för hur farlig den är innebär till och med att även om en hund besitter samtliga egenskaper enligt 19 § så innebär inte detta med någon självklarhet att den är farlig för omgivningen. Detta kan exemplifieras genom en hänvisning till polisens egna hundar; enligt flera poliser jag varit i kontakt med är polishundarna den grupp hundar som kommer närmast att vara förbjudna enligt 19 § djurskyddsförordningen. Detta exempel är en god illustration av varför det är svårt att förbjuda vissa egenskaper. Skälet är bland annat att

det är mycket svårt att definiera vilka egenskaper som finns hos farliga hundar men inte hos ofarliga. Detta beror dels på att vi inte har tillräckliga kunskaper på området, dels på att det finns så många andra faktorer som har betydelse för om en hund är farlig eller inte. Dessutom är det så att vi många gånger *vill ha* hundar med egenskaper som i andra sammanhang skulle innebära att de är farligare än "medelhunden". De redan nämnda polishundarna utgör ett exempel på detta. Men också flera andra typer av tjänstehundar, och även vissa brukshundar och jakthundar, måste ha dessa egenskaper för att kunna utföra sina uppgifter på ett bra sätt. Detta är en av orsakerna till att man inte heller kan gå runt problemet med att vi inte har tillräckliga kunskaper för att definiera specifikt farliga egenskaper, genom att konstruera någon form av mentaltest och låta hundens beteende på testen utgöra definitionen på om den är farlig eller inte. Som redovisas i bilaga 6 har till exempel en holländsk forskare konstruerat en test som identifierar hundar som löper större risk än andra att orsaka skador. Problemet är att det finns skäl att befara att dagens tester av denna typ underkänner alltför många av de hundar som i goda ägares händer blir väldigt bra och många gånger dessutom är till stor nytta för samhället. Dessutom misslyckas de sannolikt med att identifiera ett antal av de hundar som borde underkännas. Min uppfattning är därför att det ännu inte finns några testmetoder, vare sig de mäter egenskaper eller beteenden, som är tillräckligt exakta för att det skall vara godtagbart att enligt lag låta resultatet av en test ensamt vara avgörande för om en hund är farlig eller inte. Som en följd härav är det inte heller i dagens läge möjligt att på ett trovärdigt sätt förespråka en lagstiftning som utifrån mentala egenskaper reglerar vilka hundar som är tillåtna respektive förbjudna. Jag föreslår därför att 19 § djurskyddsförordningen skall upphöra.

Det finns emellertid all anledning att följa forskningen på området; det är inte alls omöjligt att vi i framtiden kommer att kunna konstruera testmetoder som är tillräckligt känsliga för att kunna användas till att sortera bort hundar som utgör en alltför stor risk för sin omgivning. I kapitlen 5 och 6 lämnar jag förslag på åtgärder som är ämnade att påskynda denna utveckling.

Jämförelse med tester enligt den föreslagna tillsynslagen

Det kan tyckas motsägelsefullt att jag, samtidigt som jag kommer till slutsatsen att 19 § djurskyddsförordningen skall utgå, i kapitlen 3 och 5 argumenterar för ett system där tester av hundar skall utgöra en del av polismyndighetens beslutsunderlag då man utreder vissa fall av bristande tillsyn. Det finns dock ingen motsättning i detta. Skälet är bland annat att de tester jag förespråkar inte bara syftar till att bedöma hur farlig en hund är *i sig*, något som måste vara syftet med en test enligt 19 § djurskyddsförordningen. Grundmotivet är i stället att avgöra hur farlig hunden är tillsammans med sin ägare. En test av en hunds reaktionsmönster i detta sammanhang utgör därför endast en del av en större utredning där man även kartlägger hundägarens förmåga och vilja att hantera hunden på ett ansvarsfullt sätt. Självfallet kommer man vid dessa tester emellanåt att stöta på hundar som bedöms som så pass farliga att avlivning är det enda rimliga alternativet. Med detta förstås hundar som har egenskaper som gör dem så pass predisponerade för ett farligt beteende att det oavsett ägare bedöms som oförsvarligt att släppa ut dem i samhället igen. Även i dessa fall finns dock flera skillnader gentemot tester enligt 19 §. För det första sker de tester jag förespråkar på förekommen anledning; de har föranletts av att det varit nödvändigt att omhänderta en hund för att hindra den från att orsaka skador eller avsevärda olägenheter. Även om resultatet av en sådan test inte kan förväntas vara den fullständiga "sanningen", så innebär ändå alternativet – att inte testa hunden – att det blir svårare att fatta ett korrekt beslut. För det andra utmynnar inte testen i en slutsats om huruvida hunden besitter vissa i lagen givna egenskaper, utan snarare i en bedömning av typen "denna hund har egenskaper som gör den alltför farlig för att den skall kunna släppas ut i samhället". Risken finns naturligtvis att missvisande testresultat i undantagsfall kommer att leda till att felaktiga avlivningsbeslut fattas. Denna risk skulle emellertid öka om hunden inte testades. Det vore dock inte rimligt att avliva en hund som inte hade orsakat några besvär för omgivningen, enbart baserat på dess testresultat; i dessa fall måste nuvarande tesmetoders felmarginaler betraktas som alltför stora för att de skall vara användbara.

4.2.2 Förbud mot att använda hundar som nedärver okontrollerbar aggressivitet i avel

Jag föreslår ett tillägg till 29 § djurskyddsförordningen enligt vilket det skall vara förbjudet att i avel använda hundar som kan förväntas nedärva okontrollerbar aggressivitet. Med okontrollerbar aggressivitet avses inte enbart hundar med en extrem och ärftlig benägenhet att bli arga, utan framför allt hundar som av genetiska orsaker har ett mycket obalanserat aggressivt beteende. Sådan aggressivitet kan exempelvis böttna i stora rädsleproblem hos hunden.

Det föreslagna tillägget är ämnat att framför allt tjäna som en deklARATION om att samhället inte är betjänt av hundar med denna typ av egenskaper. I en framtid, då vi förhoppningsvis vet mer om vilka ärftliga egenskaper som är specifikt predisponerande för ett farligt beteende och även har kunskaper som gör att vi kan detektera dessa, kan man tänka sig att vi med stöd i den föreslagna förordningen kan skapa föreskrifter som mer i detalj reglerar vilka hundar som inte får användas i avel på grund av att de nedärver "okontrollerbar aggressivitet".

Det kan diskuteras om denna bestämmelse bör placeras i djurskyddsförordningen eller i tillsynslagen. Det finns två skäl till att jag anser att djurskyddsförordningen passar bättre. För det första är bestämmelsen väl i linje med artikel 5 i Europakonventionen om skydd för sällskapsdjur som Sverige ratificerat (se bilaga 5). I förarbetena till denna artikel nämns visserligen inte okontrollerbar aggressivitet, utan man resonerar om onormal ("abnormal") aggressivitet. Onormal aggressivitet kan emellertid vara såväl onormalt liten som onormalt stor eller onormalt obalanserad. Vad som avses är därför sannolikt snarare okontrollerbar än onormal. Eftersom konventionen handlar om djurskydd, förefaller det lämpligt att införa bestämmelsen i djurskyddslagstiftningen. För det andra är detta ingen tillsynsbestämmelse. Tillsynslagen är inriktad på farliga beteenden orsakade av hundägares bristande tillsyn, medan den föreslagna bestämmelsen tar sikte på något helt annat, nämligen hundars egenskaper. Det kan förvisso hävdas att förslaget i första hand motiveras av säkerhetsskäl, vilket gör att tillsynslagen ligger närmare till hands oavsett om det är en tillsynsbestämmelse eller inte. Jag anser dock att det även finns rena djurskyddsaspekter med förslaget; en okontrollerbart aggressiv hund enligt tidigare definition kan sällan hållas på ett sätt som gör att den får möjlighet att bete sig naturligt,

något som krävs enligt gällande djurskyddslag. Därmed utgör avel med sådana hundar ett potentiellt djurskyddsproblem.

4.2.3 Reglering av verksamhet med ensamarbetande hundar (vakthundar)

I kapitel 2 konstaterade jag att verksamheten med ensamarbetande vakt- och larmhundar bör regleras bättre än vad som är fallet i dag. Det finns i första hand två befintliga lagar som är tänkbara att innehålla specialbestämmelser på detta område, nämligen djurskyddslagen och lag (1974:191) om bevakningsföretag (bevakningslagen).

Djurskyddslagen

Den 1 december 2003 kommer en förändring i 16 § djurskyddslagen att träda i kraft, enligt vilken det kommer att krävas tillstånd för den som yrkesmässigt eller i större omfattning håller, föder upp, upplåter eller säljer sällskapsdjur. Vid tillståndsprövningen, som skall göras av de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, skall särskild hänsyn tas till att den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och att de anläggningar i vilka verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket skall få meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet. I dag gäller tillståndskravet endast den som föder upp eller säljer hundar eller tar emot hundar för förvaring och utfodring. Skälet till förändringen är enligt förarbetena (prop. 2001/02:93) bland annat just att den som hyr ut vakthundar inte omfattas av nuvarande 16 §. Det konstateras i propositionen att denna verksamhet, som ofta främst bygger på ekonomiska intressen, är av sådan karaktär att den "kräver att den ansvariga personen har goda kunskaper om djur och även i övrigt har förutsättningar att driva en dylik verksamhet".

Genom den beskrivna lagändringen anser jag att verksamhet med ensamarbetande hundar ur djurskyddssynpunkt kommer att vara tillräckligt reglerad.

Bevakningslagen

För att de ensamarbetande hundarna skall kunna regleras inom ramen för bevakningslagen krävs för det första en förändring som gör att de företag som hyr ut sådana hundar omfattas av denna lag. I dag gör de inte det eftersom denna typ av verksamhet inte ansetts omfattas av begreppet bevakning; enligt förarbetena till bevakningslagen (prop. 1979/80:122) avses med bevakning "en verksamhet som utövas genom *personell* eller *teknisk tillsyn*...". För det andra krävs en förändring i de föreskrifter¹ som Rikspolisstyrelsen meddelat med stöd av lagen. När lagen om bevakningsföretag kom år 1974 skrevs även tillämpningsföreskrifter. Något speciellt om ensamarbetande hundar fanns inte med. Erfarenheten visade dock att det förekom bland bevakningsföretagen att man avtalade om bevakning av ett objekt, men i stället för att rondera satte man ut en hund. Systemet med att sätta ut hund i stället för annan typ av bevakning ansågs inte vara i linje med lagens ambition. Mot slutet av 1970-talet infördes därför en skrivning i föreskrifterna som anger att en hund som används i bevakningstjänst inte får användas "som så kallad ensamarbetande hund (stakethund)". Med ändringen i föreskrifterna avsåg man sannolikt att systemet med stakethundar helt skulle upphöra. Ett system påminnande om uthyrning av hund för detta ändamål hade man förmodligen inte tänkt sig vara möjligt, det vill säga man ansåg att sådan uthyrning skulle innefattas i lagens tillämpningsområde och därför med stöd av föreskrifterna vara otillåten.

Jag kan inte se några säkerhetsmässiga skäl till att kategoriskt förbjuda verksamhet med ensamarbetande hundar. Däremot är denna verksamhet definitivt av sådan art att den bör omfattas av tydliga regleringar, detta för att det skall bli enklare att komma åt oseriösa aktörer och därmed minska riskerna för skador på omgivningen. En sådan reglering kräver en översyn av bevakningslagen och av de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, något som inte har varit möjligt att göra inom ramen för Hundansvarsutredningen. Därför föreslår jag att regeringen ger Rikspolisstyrelsen detta i uppdrag.

---

¹ Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPS FS 1994:12) till lagen (1974:191) om bevakningsföretag och förordningen (1989:149) om bevakningsföretag

4.3 Övriga överväganden och kommentarer

4.3.1 Behov av föreskrifter om skötsel av hundar

I och med de förändringar i djurskyddslagen som trädde i kraft den 1 januari 2003 har Jordbruksverket bemyndigats att utfärda föreskrifter om hur hundar skall hållas och skötas. Därför bör föreskrifter som hundägare måste rätta sig efter utformas, till exempel hur ofta en hund måste rastas, hur länge man får lov att lämna en hund ensam med mera. Föreskrifter riktade mot uppfödarna bör också utarbetas. Även om denna typ av åtgärder motiveras av djurskyddsskäl kan de utan tvekan förväntas ha en positiv betydelse även för förekomsten av farliga hundar. Från och med den 1 januari 2004 kommer bemyndigandet att överföras till den nya Djurskyddsmyndigheten.

4.3.2 Brottsbalken kan utnyttjas oftare

Ett problem som jag tycker mig se är att polis och åklagare ibland är försiktiga med att använda sig av brottsbalken i vissa fall när en hund till exempel skadat en människa eller en annan hund. Det är svårt att veta vad som är skälet till detta, men mitt intryck är att man "fastnar" i tillsynslagen. Det vill säga att man just för att en hund är inblandad undersöker om tillsynslagen är tillämplig, men inte tänker på att även andra lagrum kan vara aktuella och kanske till och med att föredra i vissa fall.

4.3.3 Ordningsbot – en outnyttjad möjlighet

I de kommunala ordningsföreskrifterna finns ofta bestämmelser som berör hundhållningen. Det kan till exempel handla om koppeltvång eller hundförbud på vissa platser. En polisman kan utfärda ordningsbot för förseelse mot en sådan föreskrift. Bötesbeloppet är i dag 600 kronor. Under år 2001 utfärdades i hela landet ordningsbot mot denna typ av förseelser vid totalt tolv tillfällen.

Det är uppenbart så, att en bristande hundhållning på vissa platser blivit något av norm. Jag har till exempel fått ett stort antal telefonsamtal och brev från hundägare som inte längre vågar rasta sina hundar i det område där de bor, eftersom det finns så många andra hundägare i närområdet som inte har kontroll över sina okopplade

hundar. Många av dem som hört av sig till mig bor där det enligt de kommunala ordningsföreskrifterna är förbjudet att ha hunden okopplad.

Det är min bedömning att ett mer omfattande användande av ordningsbotsystemet, åtminstone lokalt där problemen med bristande hundhållning tenderar att öka till oacceptabla nivåer, skulle kunna vända denna utveckling. Detta skulle förbättra miljön för såväl de skötsamma hundägarna och deras hundar som för övriga medborgare.

4.3.4 Hundar som stör vilt

Den som låter en hund driva eller på annat sätt störa vilt omfattas av jaktlagens (1987:259) straffbestämmelser. Många gånger är det dock svårt att bevisa att en hund stört eller drivit vilt. Det uppges även ofta vara svårt att få den fälld i domstol som i strid med 6 § jaktlagen låtit sin hund löpa lös sommartid. Att hunden skall hindras från att löpa lös innebär att den måste hållas "under fullständig kontroll", vilket för de flesta hundar är synonymt med "kopplad". Många menar att ett strikt koppelvång sommartid vore att föredra framför nuvarande formulering i 6 §. På detta sätt skulle problem med hundar som stör vilt minska, åtminstone under den känsliga perioden då viltet har ungar. Detta beror dels på att lagen skulle bli svårare för hundägarna att misstolka, dels att det skulle bli enklare att komma åt dem som bryter mot lagen. Det torde nämligen vara besvärligare att bortförklara att hunden inte var kopplad än att den inte hindrats från att löpa lös. För att tydliggöra vad som gäller för hundar som vistas i naturen föreslog regeringen i prop. 1986/87:58 att koppelvång skulle gälla sommartid.

Det har inte varit möjligt att kartlägga omfattningen på problemet med hundar som på olika sätt stör vilt. Jag har varit i kontakt med såväl myndigheter som organisationer med intressen på området, till exempel Svenska Jägareförbundet, Viltskadecenter, Naturvårdsverket och ett antal länsstyrelser, men det finns varken statistik eller utredningar om detta. De mer subjektiva uppfattningarna om hur allvarligt problemet är varierar högst påtagligt.

Jag anser att ett införande av ett generellt koppelvång sommartid på mark där det finns vilt är en alltför drastisk åtgärd för att komma till rätta med ett problem som ingen vet hur allvarligt det är. Nuvarande bestämmelse är dock inte problemfri. Dels kan det

vara problem med bevisbördan mot sådana som släpper sina hundar utom kontroll, dels kan den alltför lätt tolkas som att det är fritt fram att ha hunden okopplad. Att åstadkomma en bestämmelse med samma innebörd men med en tydligare skrivning är dock svårt. Däremot kommer den skärpning av hundägaransvaret som föreslås i kapitel 3 att omfatta även de hundägare som brister i sin hundhållning gentemot viltet. Jag föreslår därför inga åtgärder som inriktar sig specifikt mot hundar som stör eller driver vilt.

4.3.5 Hyresgäster och hundar

Flera bostadsföretag har framfört att de upplever det som alltför svårt att säga upp hyreskontraktet med hyresgästar som har hundar som stör, skrämmer eller skadar omgivningen. Även SABO, de allmännyttiga bostadsföretagens organisation, har påtalat att det många gånger är svårt för en hyresvärd att komma till rätta med hyresgäster som på något sätt har en eftersatt hundhållning. Som nämnts i kapitel 2 kan en dålig hundägare kraftigt försämma boendemiljön för ett stort antal grannar, i extremfallet till och med göra den farlig. I bilaga 3 redogörs för en undersökning som visar att vart tionde allmännyttigt bostadsföretag rapporterar att de har eller har haft problem med farliga hundar i sina bostäder.

Ett problem man säger sig stöta på ofta i hanteringen av ärenden som gäller hundar som orsakar problem, är att hyresnämnderna tolkar hyreslagens bestämmelser om grund för uppsägning av hyreskontraktet alltför snävt. Jag kan hålla med om att detta ibland tycks vara fallet. Ett av skälen uppges av bostadsföretagen vara att hyreslagen inte är anpassad till vissa av de problem med hundar som finns i dag, men som inte fanns då lagen skrevs. Jag har dock inte haft möjlighet att göra en tillräckligt omfattande kartläggning för att på ett trovärdigt sätt kunna argumentera för förändringar i den lagtext som styr detta. Dessutom menar jag att farliga hundar i första hand är ett samhällsproblem och inte ett problem som specifikt berör de som bor i hyresrätt. Av det skälet är det önskvärt att de bestämmelser som reglerar hundhållningen omfattar också boende i bostadsrätter och egnahem. Även Hyresgästföreningen har till mig framfört synpunkter med denna innebörd.

För att försöka komma till rätta med problem med framför allt farliga hundar har vissa bostadsföretag infört klausuler i sina hyreskontrakt med innebörden att hyresgästen inte får inneha "kamphund"

eller "aggressiv hund". Det är emellertid tveksamt om denna typ av bestämmelser skulle hålla som grund för uppsägning av hyreskontraktet vid en prövning. I princip har en hyresgäst alltid rätt att hålla sällskapsdjur i bostaden, även om det förbjudits av fastighetsägaren. Godtagbara undantag kan dock finnas, till exempel för lägenheter som är avsedda för pälsdjursallergiker. Av samma skäl som angivits tidigare anser jag inte heller att detta förhållande bör föranleda några förändringar i hyreslagen. Däremot kommer de generella förändringarna i de bestämmelser som reglerar hundhållningen att få till följd att såväl bostadsföretagen som de skötsamma hyresgästerna ges bättre möjligheter att komma till rätta med denna typ av störningar i sin boendemiljö.

4.3.6 Det skall inte krävas tillstånd för att få ha hund

Det har ibland framförts att det bör krävas någon form av tillstånd för att få äga och/eller hantera hundar. Hundkörkort eller hundägarlicens är vanligt förekommande benämningar på ett sådant tillstånd. Det finns olika förslag på hur ett system med hundägartillstånd skulle kunna utformas. Vanligast är att hundkörkort eller hundägarlicens skall få utfärdas till den som genomgått utbildning om exempelvis hundens beteenden och behov, samhällets krav, dressyrlära med mera. Andra menar att en hundägare måste visa att han eller hon klarar av att kontrollera den egna hunden för att få tillstånd. Vissa anser att endast ägare till vissa raser eller hundar av en viss storlek bör omfattas av tillståndskravet.

Jag har valt att inte föreslå något krav på att man måste ha tillstånd för att få äga eller hålla hund. I mitt förslag till en ny lag om tillsyn över hundar och katter (kapitel 3) har jag föreslagit att den som allvarligt brister i sitt tillsynsansvar över en hund bland annat skall kunna beläggas med såväl krav på att delta i en hundägarutbildning som förbud att hantera hundar. Dessa möjligheter utgör i princip ett "omvänt hundägartillstånd". Skillnaden mot ett obligatoriskt tillståndskrav är att enligt mitt förslag så drabbas endast de som visat sig inte kunna leva upp till sitt ansvar som hundägare. Däremot belastas inte alla de som är skötsamma.

Skälen till att jag inte vill att det skall krävas hundkörkort eller licens för att få äga hund är att det skulle vara en alltför ingripande åtgärd gentemot de skötsamma hundägarna. De allra flesta svenska hundägare låter inte sina hundar orsaka olägenheter för omgivningen.

I den mån en internationell jämförelse låter sig göras (se bilagorna 2 och 3), framstår svenska hundägare till och med som mycket ansvars- tagande och kunniga. Att under dessa förhållanden ställa de relativt omfattande krav som ett hundkörkort skulle innebära, vore en orimlig åtgärd. Än mer orimligt blir det under beaktande av att det finns anledning att befara att de minst lämpliga hundägarna kommer att fortsätta att ha hund oavsett om de har tillstånd för det eller inte. För den ansvarsfulla hundägaren som inte känner att han eller hon har tillräckliga kunskaper, erbjuds det dessutom redan i dag ett stort antal frivilliga utbildningar.

4.3.7 Rasförbud fungerar inte

I debatten om farliga hundar har det ofta framförts, i synnerhet för några år sedan, att vissa raser är farligare än andra och därför bör förbjudas. Flera europeiska länder har olika typer av restriktioner gentemot specifika raser. Restriktionerna handlar ofta om att hundar av en viss ras och blandrashundar där den förbjudna rasen ingår måste steriliseras eller kastreras, hållas kopplade, vara försedda med munkorg och inte får införas i landet. För EU-ländernas lagstiftning om hundar redogörs i bilaga 5. Sveriges regering har vid flera tillfällen uttalat att det inte varit möjligt att hänföra farliga hundar till en särskild hundras. Denna syn kommer till uttryck bland annat i Hundansvarsutredningens kommittédirektiv (Dir. 2002:18). I direktivet skriver regeringen också att ett farligt beteende "kan utvecklas och förstärkas genom bland annat felaktig avel eller felaktig hantering och mycket stora individuella variationer förekommer inom varje ras". Jag ansluter mig till regeringens uppfattning i denna fråga och föreslår därför inte några särskilda åtgärder för vissa raser. Det finns emellertid anledning att precisera vilka grunder jag har för detta ställningstagande.

Av kapitel 2 framgår att den enda gemensamma nämnare som går att finna mellan farliga hundar är att de har ägare som brister i sitt hundägaransvar. Förvisso har olika hundar olika egenskaper som gör dem mer eller mindre farliga i samma ägares händer. Men dessa skillnader följer inte rasgränser; variationerna är i allmänhet större inom en ras än mellan raser. Med andra ord skulle man, om man införde förbud mot vissa raser, förbjuda många hundar som är betydligt mindre farliga än hundar ur tillåtna raser. Detta faktum utgör i sig självt inget skäl till att avstå från att införa rasspecifika restriktioner.

tioner. Man kan till exempel tänka sig att det finns en ras som orsakar oproportionerligt mycket skador och som inte tillför unika positiva värden. Om man begränsar sig till denna verklighetsbeskrivning kan det därför tyckas vara en bra lösning att förbjuda en sådan ras; oavsett om hundarna i rasen orsakar skador på grund av sina egenskaper eller på grund av att ägarna inte tar sitt ansvar så borde ju skadorna minska om hundarna försvann. Tyvärr är det inte så enkelt, och det är först när man ser ett steg längre som problemen uppenbarar sig.

Bland annat finns det en rad praktiska problem. Det finns i dag ingen som vet vilken eller vilka raser som orsakar oproportionerligt mycket skador. Med en i detta avseende effektivare registrering av tillbud skulle detta emellertid gå att ta reda på. Nästa praktiska problem blir därför hur identifieringen av förbjudna hundar skall gå till. Extra besvärligt blir detta eftersom man sannolikt vill förbjuda även korsningar där den förbjudna rasen ingår. I de länder som har någon form av rasförbud väljer man i allmänhet ettdera av två huvudalternativ. Det första alternativet innebär att man lägger bevisbördan på hundägaren; en hundägare skall alltså i princip kunna bevisa att hans eller hennes hund inte är av förbjuden ras. Som bevis brukar godtas att hunden är märkt och stambokförd i en stambok som förs av någon av staten godkänd hundorganisation. Ett av problemen med detta system är att stamböcker endast förs för rasrena hundar. I princip innebär alltså denna omvända bevisbörda att blandraser förbjuds. Med blandraser avses då även hundar vars föräldrar är rasrena och av samma ras men som inte själva registrerats. Trots att vi i den svenska hundpopulationen sannolikt har världens lägsta andel blandrashundar skulle detta innebära att fler än 100 000 hundar utöver de som tillhör den eller de förbjudna raserna, i princip skulle omfattas av förbudet. Det är varken rimligt eller önskvärt.

Det andra alternativet för identifiering är att staten definierar ett antal utseendemässiga egenskaper som anses karaktärisera den förbjudna rasen. I vissa länder har karaktäristiken även kompletterats med beteendemässiga egenskaper. Utifrån dessa givna definitioner skall sedan de rättsvårdande myndigheterna avgöra om den enskilda hunden tillhör den förbjudna rasen eller inte. Detta har i många fall visat sig vara en nästintill omöjlig uppgift. Dels finns det olika raser som är väldigt lika varandra (till exempel pitbull och american staffordshire terrier), dels kan vissa blandraser komma att uppfylla kraven.

Det finns ytterligare omständigheter som talar emot rasrestriktioner som en metod att minska problemen med farliga hundar. Den kanske viktigaste är att det är osannolikt att denna typ av åtgärder medför en minskning av problemen. Teoretiskt beror detta just på det faktum att det är ägarna som är problemet, inte hundar av en viss ras. Om ett förbud för vissa raser införs är det troligt att de dåliga ägarna skaffar hundar av andra raser som så att säga tar de förbjudna hundarnas plats. Detta är för övrigt inte bara ett teoretiskt resonemang; flera av de länder som haft rasrestriktioner en tid rapporterar att denna utveckling är mycket tydlig. Vissa länder som tidigare haft rasrestriktioner har avskaffat dem bland annat av detta skäl. Andra hamnar i en situation där fler och fler raser förbjuds.

För att restriktioner gentemot en viss ras skall vara verksamma krävs att hundar av denna ras inte får importeras. Som nämnts tidigare har följaktligen flera EU-medlemsstater infört importförbud för hundar av vissa raser. Detta innebär dock inte i sig att bestämmelserna är förenliga med EG-rätten.

Enligt artikel 28 i EG-fördraget är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan förbjudna mellan medlemsstaterna. Bestämmelser som hindrar införsel av hund från en medlemsstat till en annan måste anses falla under detta förbud. I artikel 30 i EG-fördraget finns vissa undantag från artikel 28; bland annat hindrar bestämmelsen i artikel 28 inte förbud som grundas på hänsyn till intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv. Det kan diskuteras om ett förbud mot införsel av vissa hundar skulle kunna falla under undantagsbestämmelserna i artikel 30. Det är högst osäkert om ett sådant förbud skulle hålla vid en prövning i EG-domstolen. Det skulle nämligen kunna hävdas att mindre ingripande åtgärder likaväl skulle kunna skydda människors liv och hälsa.

Inom EU diskuteras nu ett förslag om förordning om djurhållsvillkor som skall tillämpas vid transporter av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte. Det föreslås att tredje stycket i artikel 2 skall ha följande lydelse. "Bestämmelser som grundar sig på andra hänsyn än djurhälsa och som syftar till att begränsa transporterna av vissa arter eller raser av sällskapsdjur skall inte påverkas av denna förordning." Det kan antas att denna bestämmelse bland annat har tillkommit för att förordningen inte skall hindra vissa medlemsstater från att ha särregler på detta område. Frågan om farliga hundar i sig har dock inte diskuterats under förhandlingarna. Beslut om förslaget kan förväntas inom den närmaste tiden.

Mot bakgrund av vad som sagts ovan anser jag inte att rasrestriktioner är en framkomlig väg för att lösa problemen med farliga hundar. Lösningen ligger i stället i att skapa ett regelverk som gör det möjligt att komma åt enskilda hundar och hundägare, oavsett vilken hundras det handlar om.

5 Förslag till metoder för identifiering av farliga hundar

5.1 Förslag

Regeringen föreslås ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att vidta de åtgärder som behövs för att testerna av de hundar som omhändertagits för att hindra att de orsakar skador genomförs på ett likvärdigt sätt oberoende av var och när hunden testas och att de som testar hundarna har för ändamålet nödvändig kompetens. För att ett bra testningsförfarande skall kunna uppnås bedömer jag att föreskrifter med stöd i den föreslagna lagen om tillsyn över hundar och katter måste meddelas om att endast för ändamålet särskilt utbildad personal skall få utföra testerna. Testerna skall anpassas efter den situation som föranlett omhändertagandet av hunden, dock med hänsyn tagen till hundens individuella egenskaper. För att förbättra möjligheterna att utveckla bättre testmetoder bör det dessutom föreskrivas att alla hundar som omhändertagits av dessa orsaker utöver den individuella och situationsanpassade testen skall genomgå en standardiserad testningsrutin, förslagsvis Mentalbeskrivning Hund.

5.2 Motiv för mina förslag

5.2.1 Mina utgångspunkter

I kapitel 3 redogör jag för mitt förslag till en ny lag om tillsyn över hundar och katter. Enligt detta förslag skall polismyndigheten bland annat få besluta om att omhänderta en hund om inte mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att se till att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Efter utredning skall polismyndigheten låta sälja, överlåta på annat sätt eller avliva hunden eller ta hand om den tills vidare.

Detta förslag är inte avsett att fungera som en möjlighet att på något sätt straffa en hundägare som brustit i tillsynen över sin hund. Syftet är i stället att ge samhället bättre möjligheter att förebygga skador eller avsevärda olägenheter. Icke desto mindre är det ett avsevärt ingrepp som drabbar den hundägare som får sin hund omhändertagen och såld eller avlivad. Det är därför av stor vikt att polismyndighetens utredning i samband med ett omhändertagande utförs på ett grundligt och sakkunnigt sätt. Av detta skäl har jag föreslagit att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om hur en sådan utredning skall gå till.

En komponent i en utredning som föranletts av att en hund skadat, eller uppenbart riskerar att skada, en människa eller ett annat djur måste vara en bedömning av hundens mentala egenskaper. Syftet med bedömningen av hunden är att ge en bättre bild av om denna hund tillsammans med sin ägare kan förväntas orsaka skador eller avsevärda olägenheter i framtiden, det vill säga om hundägaren skall få tillbaka hunden eller inte. Om man kommer till slutsatsen att hunden inte kan återgå till hundägaren får bedömningen av hunden ytterligare ett syfte, nämligen att vara avgörande för om hunden bör avlivas eller omplaceras (säljas eller skänkas).

5.2.2 Nuvarande förhållanden

Som beskrivits i bilaga 6 görs redan i dag, med stöd i nuvarande lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen) bedömningar av farligheten hos bitiska hundar som omhändertagits. Enligt lagen skall denna bedömning göras av en veterinär. Detta är otillfredsställande eftersom en veterinär inte nödvändigtvis har tillräckliga kunskaper om farliga hundar för att göra denna typ av bedömningar. I vissa fall gör även polisen en bedömning av hunden. Denna utförs ofta av en besiktningsman inom polisens hundorganisation. Vid en sådan test försöker man många gånger efterlikna den situation som föranlett ingripandet. Besiktningsmännen har dock ingen särskild utbildning för att bedöma farliga hundar. Testmetoderna skiljer sig därför åt beroende på vem som utför testen.

5.2.3 Överväganden

Rikskriminalpolisens polishundtjänst har vid en hearing som hölls i september 2002 och i brev till Hundansvarsutredningen framfört förslag på hur bättre testmetoder för bedömning av hundars farlighet kan uppnås. Snarlika förslag har för övrigt framförts även från andra håll. För det första, anser Polishundtjänsten, bör *alla* hundar som omhändertagits för att förhindra att de orsakar skador testas av polisen. För det andra bör de polismän som utför testen vara specialutbildade för detta. Polishundtjänsten har meddelat att de kan tänka sig att utbilda en mindre grupp besiktningsmän för detta ändamål. För det tredje bör det föreskrivas om vissa ramar för hur testerna skall genomföras.

Jag anser att samtliga dessa förslag är bra, och att ett genomförande av dem skulle medföra ett mer korrekt och enhetligt beslutsunderlag vid utredningar av ärenden med omhändertagna farliga hundar.

Vem skall utföra testerna?

För att tester av farliga hundar skall kunna utföras på ett bra sätt krävs det för det första att de som utför testerna har gedigna kunskaper, inte bara om hundar i allmänhet utan även om farliga hundar. För det andra krävs att hundarna mäts med samma måttstock oavsett vem det är som utför testen; resultatet av testen skall bli detsamma oberoende av var och när den sker. Den enda myndighet med förutsättningar att kunna leva upp till dessa krav är polismyndigheten. Det är därför lämpligt att polisen ansvarar för att göra dessa bedömningar. Inom polisen är det polishundväsandets så kallade besiktningsmän som har den största formella kompetensen om hundar. De har bland annat befogenhet att bedöma om polis- och väktarhundar är lämpliga som tjänstehundar. Mot denna bakgrund anser jag att den som testar farliga hundar enligt den föreslagna tillsynslagen dels skall vara besiktningsman, dels skall ha specialutbildning på området.

Polishundtjänsten svarar för utbildningen av såväl nya hundförare som instruktörer och besiktningsmän. Det är naturligt att också utbildningen av de besiktningsmän som skall testa farliga hundar genomförs av dem. Ett antal besiktningsmän bör därför specialut-

bildas av Polishundtjänsten och ges befogenhet att testa farliga hundar.

Testmetoder

Som nämnts tidigare måste det finnas en enhetlighet över landet beträffande hur testerna av farliga hundar utförs. Därför är Polishundtjänstens förslag om föreskrifter som reglerar testningsförfarandet bra. Samtidigt är det viktigt att ramarna för hur testerna skall gå till i de enskilda fallen inte blir för statiska. Skälet till detta är att en alltför statisk test riskerar att inte framkalla det som skall bedömas, nämligen det farliga beteendet. Som jag redogjort för i kapitel 2 så kan en hund bitas av många olika orsaker. Det är följaktligen inte säkert att exempelvis ett hotfullt beteende gentemot hunden utlöser det farliga beteendet, utan hunden kanske biter när den blir rädd, när det gör ont, när den kommer i kontakt med hundar av en viss ras eller när den ser ett springande barn. Om en hund har bitit en människa eller ett annat djur måste man därför, för att kunna bedöma risken för ett upprepande, försätta hunden i en likartad situation som den som tidigare utlöst bitbeteendet. Jag anser av dessa orsaker att det av föreskrifterna skall framgå att testmetoderna skall anpassas efter den situation som föranlett ingripandet, dock med hänsyn tagen till hundens individuella egenskaper. Testerna skall också innehålla vissa obligatoriska moment.

Att testen skall individanpassas innebär att testledaren ges ett visst utrymme att variera sig beträffande situationsanpassningen av testen. Man kan till exempel tänka sig att en hund i något sammanhang bitit en människa mycket allvarligt, men att man då man i testsituationen försöker efterlikna detta sammanhang misslyckas med att få fram en reaktion hos hunden. Detta behöver inte betyda att hunden är "ofarlig", utan kan också bero på att man inte lyckats återskapa vissa av de signaler som krävs för att hunden skall visa det farliga beteendet. Det kan därför i vissa fall finnas anledning att "individanpassa" testen genom att på andra sätt försöka provocera fram bitbeteendet. Om det handlar om en hund som bitit i aggression kan detta vara viktigt inte minst för att se hur hunden reagerar när den blir arg. Vissa hundar har till exempel mycket svårt att avreagera när de väl blivit arga, något som kan ha betydelse för vilket beslut som bör fattas med anledning av testresultatet. Det kan också vara så att det inte är lämpligt att hålla sig strikt till en situations-

anpassning om hunden uppenbart mår mycket dåligt av detta. Ytterligare exempel på när man kan bli tvungen att avvika från situationsanpassningen är om hunden bitit ett barn eller en annan hund, eftersom det då kan vara svårt att skapa alltför likartade testsituationer som inte medför ytterligare skador.

De obligatoriska momenten syftar inte enbart till att bidra till enhetligheten i testmetoderna, utan även till att ge underlag för forskning som på sikt kan ge värdefulla kunskaper om huruvida farliga hundar har några specifika beteendemönster, och i så fall hur dessa ser ut. Detta är kunskaper som vi saknar i dag. Men om alla hundar som omhändertagits på grund av att de är farliga beskrivs med avseende på sina reaktioner i olika standardiserade testsituationer, skulle man med tiden kunna analysera vilka gemensamma nämnare som eventuellt finns mellan dessa hundar. Om man finner sådana gemensamma reaktionsmönster, som är ovanliga i en "normalpopulation" av hundar, öppnas möjligheter att konstruera betydligt tillförlitligare testmetoder. Kanske skulle det till och med kunna bli möjligt att redan innan någon incident inträffat belägga hundar med ett visst testresultat med olika restriktioner.

Svenska Brukshundklubbens (SBK) Mentalbeskrivning Hund (MH) är en metod som mäter en hunds reaktioner i ett antal standardiserade testsituationer (se bilaga 6). MH är inte anpassat för att kunna tjäna som verktyg för att avgöra om en hund är farlig eller inte, utan syftet är att resultatet av MH skall kunna användas i aveln för att förstärka eller försvaga olika beteenden hos hundarna. Vissa av testsituationerna i MH är emellertid snarlika de som ofta är aktuella vid tester av farliga hundar. Ett stort antal svenska hundar genomgår dessutom MH varje år. Om alla farliga hundar genomgick MH skulle man därför kunna jämföra dessa med en population hundar varav de flesta inte är "farliga". Jag anser därför att de obligatoriska momenten vid testen av en farlig hund skall utgöras av en MH.

6 Förslag till förebyggande arbete

6.1 Förslag

Regeringen föreslås uppdra åt Jordbruksverket att utarbeta ett informationsmaterial riktat till hundägare och att sända detta till alla hundägare som märker och registrerar sina hundar enligt nuvarande lag (2000:537) om märkning och registrering av hundar. Materialet skall upplysa om vilka regler man har att rätta sig efter som hundägare, vart man kan vända sig för att få råd och hjälp i sitt hundäggande samt innehålla grundläggande information om hur hundar fungerar och vilka behov de har.

Regeringen föreslås uppdra åt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) att initiera och stödja forskning som syftar till att förbättra kunskapsläget om hundars, särskilt farliga hundars, mentala egenskaper och beteende.

Regeringen föreslås uppdra åt Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet att tillse att anmälningar om brott där hundar är inblandade på ett enkelt sätt skall kunna återfinnas, och att uppgifterna sammantaget skall kunna användas för att statistiskt följa utvecklingen vad gäller olika typer av brott där hundar är inblandade.

6.2 Motiv för mina förslag

6.2.1 Det centrala hund- och ägarregistret kan utnyttjas för att sprida information

Vi har i Sverige en unikt stor andel hundägare som kommer i kontakt med olika hundorganisationer och den vägen får information, råd och utbildning i sitt hundäggande. Likaväl är nästan en tredjedel av alla hundar inte registrerade hos någon hundklubb. Här har dock

lagen om märkning och registrering av hundar öppnat en ny möjlighet att nå dessa hundägare med information. I dag märks och registreras omkring 80 procent av alla nyfödda valpar i det centrala hund- och ägarregistret. Många av ägarna till dessa hundar är inte medlemmar i någon hundorganisation, men skulle via adressuppgifterna i registret ändå kunna bibringas råd och information. Denna möjlighet utnyttjas inte i dag, något som är olyckligt av flera orsaker. Jag är nämligen övertygad om att det är möjligt att med hjälp av information nå en rad positiva effekter med avseende på problem med hundar i samhället. Många hundägare har inte klart för sig vilka regler som gäller när man har hund. Upplysning på detta område skulle sannolikt få flera av dessa att hålla sina hundar på ett mer ansvarsfullt sätt. Många skulle självfallet strunta i samhällets krav även om de kände till dem. Men det är ändå troligt att om fler av de övriga hundägarna visste vad som gällde, skulle detta sätta större press på dem som inte sköter sitt hundäggande. Genom information skulle man antagligen också kunna förbättra olika delar av hundhållningen som inte nödvändigtvis regleras direkt genom lagstiftning. Det är till exempel inte ovanligt med hundägare som inte har någon som helst förståelse för att inte alla människor vill hälsa på deras hundar, att hundar inte bör rastas i ett skidspår eller att man bör plocka upp efter sin hund. Jag tror att information om *varför* denna typ av beteenden inte är bra, skulle leda till positiva förändringar i många fall. Vidare bedömer jag att viss grundläggande information om hundars beteenden och behov skulle få gynnsamma effekter ur såväl djurskyddssynpunkt som för de problem som omgivningen drabbas av vid bristande hundhållning. Slutligen är inte alla hundägare medvetna om att det finns många olika företag och hundorganisationer som kan erbjuda råd och hjälp om hundar och hundäggande. Upplysning om denna resurs skulle kunna bidra till ett bättre samhälle med avseende på problem med hundar.

Statens jordbruksverk är regeringens expertmyndighet på det jordbrukspolitiska området och har ett samlat sektorsansvar för bland annat djurhållning. Detta i kombination med att Jordbruksverket har ett stort ansvar för den lagstiftning som handlar om märkning och registrering av hundar, gör att jag anser att regeringen skall ge Jordbruksverket i uppdrag att utarbeta ett informationsmaterial om hundar och hundäggande och distribuera detta till alla nya hundägare som märker och registrerar sina hundar. I samband med att Jordbruksverkets ansvar för det centrala hund- och ägarregistret överförs till den nya Djurskyddsmyndigheten den 1 januari 2004,

förutsätter jag att även det föreslagna informationsansvaret till nya hundägare överförs till Djurskyddsmyndigheten.

6.2.2 Forskning om hundars beteenden bör prioriteras

På flera platser i betänkandet har jag påvisat att det i dagsläget finns stora svårigheter med att definiera och testa hundar med avseende på deras farlighet. I kapitel 5 presenterar jag ett antal åtgärder som bland annat syftar till att skapa dokumentation om farliga hundars reaktionsmönster i olika standardiserade testsituationer. Denna dokumentation kan utnyttjas i forskningen för att ge mer kunskaper om vilka beteenden som specifikt karakteriserar farliga hundar. Till grund för denna forskning måste emellertid även finnas goda kunskaper om hundars egenskaper och beteenden, såväl positiva som negativa, i ett vidare perspektiv. I dag satsas det mycket begränsade forskningsresurser på detta område. Jag föreslår därför att regeringen tillser att sådan forskning initieras och att det avsätts medel, dels för grundläggande forskning om hundars mentala egenskaper och beteende, dels för mer specifik forskning som syftar till att utvärdera testresultaten för de hundar som enligt mina förslag kommer att testas av polisen med avseende på farlighet. Genom dessa åtgärder torde förutsättningarna öka för att det skall bli enklare att i framtiden identifiera potentiellt farliga hundar.

Det har kommit till min kännedom att det i dagsläget finns stora problem med att försörja staten med dugliga tjänstehundsämnen (ledarhundar för synskadade, militära tjänstehundar, polishundar med flera); det råder helt enkelt brist på hundar med för dessa ändamål önskvärda egenskaper. Även dessa omständigheter motiverar ett utökat statligt engagemang i arbetet med att utöka kunskaperna om hundars mentala egenskaper och metoder för att de-tektera dessa.

6.2.3 Mer lättillgänglig statistik om brott med hundar inblandade

Till grund för den brottsstatistik som redovisas av Brottsförebyggande rådet (BRÅ) sedan den 1 juli 1994 ligger bland annat uppgifter från de 21 polismyndigheternas system RAR (Rationell Anmälans-Rutin), i vilket anmälningar om brott förs in. I brottsstatistiken

ingår polisanmälda brott, uppklarade brott och personer misstänkta för brott. RAR-systemet används av alla polismyndigheter och förs enligt dispensregler med stöd av tillstånd från Datainspektionen enligt övergångsbestämmelser till polisdatalagen (1998:622). Enligt tillståndet skall uppgifter lagras i varje polismyndighets egen databas. Från polisens sida finns ett intresse av att anmälningar i RAR-systemet i framtiden skall få lagras i en nationell databas.

Vid en anmälan om brott noteras för det aktuella brottet en brottskod som i princip bygger på brottsbalkens indelning. Utöver brottskod kan även andra omständigheter som bedömts värdefulla att följa upp statistiskt kodsättas. Som exempel på sådana koder kan nämnas att brottet skett utomhus eller inomhus, att gärningsmannen är bekant eller obekant med offret med mera. I anmälan beskrivs också händelseförloppet i fritext.

BRÅ sammanställer och redovisar statistik över brottsutvecklingen med hjälp av hur anmälningar om brott kodats. I sammanhanget skall nämnas att rena bötesbrott inte finns med i BRÅ:s statistik. Det innebär att bland annat brott mot lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen) inte finns med i statistiken, eftersom brott mot tillsynslagen är ett bötesbrott.

I bilaga 3 redovisas viss statistik om brott där hundar varit inblandade. För att få en uppfattning om antalet sådana brottsanmälningar har den officiella brottsstatistiken varit otillräcklig. På Hundansvarsutredningens initiativ har därför Rikspolisstyrelsen uppdragit åt varje polismyndighet att utföra sökningar i respektive RAR-databas. Polismyndigheternas sökning har skett genom att kombinera tänkbara brottskoder och begreppet hund i fritextfältet. För varje träff har manuell kontroll utförts för att exkludera sådana fall där hunden inte har samband med själva brottet (till exempel "A var ute och rastade sin hund och fick se hur B misshandlade C").

Som i många andra sammanhang kan rutinerna mellan polismyndigheterna variera. Det medför att likartade händelser inom olika polismyndigheter kan bli statistikförda på olika sätt. Redovisningen av brottstyper där hundar varit inblandade skiljer sig därför åt mellan myndigheterna. Brottstyper som kan vara aktuella är skadegörelsebrott, brott mot tillsynslagen, brott mot liv och hälsa såsom misshandel och vållande till kroppsskada samt brott mot frihet och frid såsom olaga hot. I fråga om brottskoder kan exempelvis ett fall där en hund biter en människa bli fört som misshandel, vållande till kroppsskada eller brott mot tillsynslagen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att dagens brottsstatistik inte ger någon klar bild över förekomsten av olika typer av brott där hundar är inblandade. Detta medför att det är svårt att bedöma vilka typer av problem med farliga hundar som, med avseende på omfattning och karaktär, är mest angelägna att finna lösningar på. Med hänsyn till de praktiska problemen med att få fram uppgifter är det också komplicerat att följa utvecklingen över tiden. Detta innebär att man riskerar att dels vidta åtgärder för att lösa problem som redan är i avtagande, dels underskatta problem som ökar i omfattning. Det bör därför införas en möjlighet att på ett enkelt sätt kunna få fram statistik över brott där hundar varit inblandade. Jag föreslår att detta skall ske genom att BRÅ vidareutvecklar det nuvarande systemet för brottskodning och genom att polisen vidareutvecklar sökkategorierna i RAR-systemet.

6.3 Övriga överväganden och kommentarer

6.3.1 Hundorganisationerna har en viktig funktion och ett stort ansvar

Av bilaga 2 framgår att Sverige och övriga Norden har en hundhållning som på ett par väsentliga punkter skiljer sig från hundhållningen i många andra länder. En av förklaringarna till att Sverige saknar många av de problem som andra europeiska länder rapporterar om (herrelösa hundar, många omplaceringar och så vidare), är sannolikt att mycket av det omfattande informations- och utbildningsarbete som den organiserade hundsporten under lång tid bedrivit varit framgångsrikt. Detta arbete redogörs för i bilaga 7. Utan hundorganisationernas insatser är det troligt att problemen med hundar i samhället skulle ha varit större än vad de är. För att vi skall slippa se en ökning av problemen är det av stor vikt att hundorganisationerna fortsätter att ta ett stort ansvar. Detta ligger inte minst i deras eget intresse, eftersom ökade problem medför strängare bestämmelser vilket i sin tur innebär inskränkningar även i de sköt-samma hundägarnas hundhållning.

Hunduppfödning

Hundorganisationerna har en mycket viktig uppgift att fylla på hundavelsområdet. Om man inte på frivillig väg arbetar aktivt med att se till att hunduppfödning bedrivs på ett ansvarsfullt sätt, kan ytterligare bestämmelser komma att bli aktuella i en framtid. Detta gäller för övrigt inte bara för de företeelser jag har haft att utreda, utan även på djurskyddsområdet. Det är därför viktigt att hundorganisationerna arbetar för att inte hundar med till exempel olämpliga mentala egenskaper används i avel. Det är också viktigt att uppfödarna vinnlägger sig om att socialisera valparna tillräckligt och att de är noggranna i urvalet av valpköpare.

Utbildning

De olika hundorganisationerna kan i dag, tillsammans med privata företag, i stor utsträckning tillmötesgå de behov av grundläggande praktisk utbildning som många nya hundägare söker frivilligt. I de större tätorterna råder dock fortfarande brist på utbildningsplatser. Det är angeläget att detta finner en lösning, något som bör kunna ske genom ökade insatser från hundorganisationerna och berörda företag.

Jag ser det som mycket viktigt att man i kursverksamheten strävar efter att inte diskriminera vissa hundägare, till exempel beroende på vilken ras deras hundar tillhör. Dels behöver till exempel pitbullägare utbildning i lika stor utsträckning som ägare av andra, mer accepterade, raser. Det är därför viktigt för att förebygga problem i de enskilda fallen att alla hundägare kan erbjudas plats på hundägarutbildning. Dels, och kanske än viktigare, skulle detta bidra till att de raser som har rykte om sig att vara särskilt farliga avdramatiserades. Detta borde i sin tur medföra att intresset för dessa hundar minskade bland de personer som enkom är ute efter en hund med rykte om sig att vara en "mördarhund" och som står för en stor del av de mer allvarliga problemen vi har med farliga hundar.

De flesta hundägare får sannolikt någon gång något problem med sina hundar. Det kan handla om mindre problem, till exempel att hunden drar i kopplet, eller större, till exempel att hunden försöker attackera hundägaren själv eller andra människor. Ibland klarar inte en hundägare själv av att lösa de problem han eller hon har med sin hund. I vissa fall medför detta olägenheter inte bara för hundägaren,

utan även för hunden och för omgivningen. Det är därför viktigt, både ur ett djurskyddsperspektiv och med avseende på omgivningens säkerhet och välbefinnande, att det finns möjligheter för hundägare att få hjälp med olika problem i sitt hundäggande. Som redogjorts för i bilaga 7 så är dessa möjligheter i dag begränsade. Jag anser det vara av stor vikt att hundorganisationerna intensifierar sina ansträngningar på detta område.

6.3.2 Kommunala insatser

I bilaga 7 redogör jag för det arbete som vissa kommuner utför tillsammans med polis, lokala hundföreningar, bostadsföretag med flera, och som syftar till att genom information och olika projekt och aktiviteter skapa en bättre hundhållning i kommunen. Denna typ av arbete leder också till att kontaktytor skapas mellan olika myndigheter med ansvar på området, vilket medför att det blir enklare att gripa in på ett effektivt sätt när det uppstår hundhållningsproblem. Jag anser dessa insatser vara mycket lovvärda, och det faktum att de ofta pågår under lång tid tyder på att de är verkningfulla. Min förhoppning är att många fler kommuner kommer att göra på liknande sätt.

6.3.3 Myndigheters tillämpning av lagstiftning om hundar

Ett flertal befattningshavare inom polisen och andra myndigheter har uppgivit för mig att brott med djur inblandade, däribland hundar, generellt har ganska låg prioritet inom såväl rättsväsendet som andra myndigheter med utrednings- och tillsynsansvar på området. Flera tänkbara skäl till detta har angetts. En förklaring kan vara resursbrist; hundärenden är ofta dyra i och med att omhändertagna hundar ofta måste stå uppstallade under långa perioder på den enskilda polismyndighetens bekostnad. Mot bakgrund av detta kan det vara så att man ibland väljer ett billigare men sämre sätt att hantera ett ärende. En annan förklaring skulle kunna vara att man brister i kompetens vad gäller hundar och hundlagstiftning, kanske beroende på att brott med hundar inblandade trots allt är relativt ovanliga. Självfallet kan det också vara så att man helt enkelt bedömer att annat är viktigare och därför inte hinner med hundarna. Sannolikt samverkar flera av dessa komponenter, i varierande omfatt-

ning och proportion hos olika myndigheter, dock med den gemensamma följden att hundärenden många gånger hanteras ineffektivt. För att komma till rätta med detta problem krävs flera olika typer av åtgärder. Flera av mina förslag kan förväntas få positiva effekter, men jag bedömer också att man inom berörda myndigheter måste analysera vilka brister som finns och vidta åtgärder för att försöka komma till rätta med dem.

6.3.4 Det är viktigt att det centrala hund- och ägarregistret hålls aktuellt

Det är av flera orsaker viktigt att det centrala hund- och ägarregistret hålls aktuellt. Bland annat har det betydelse för att det skall vara enkelt att identifiera ägaren till en hund som av någon orsak omhändertagits. Dessutom kan ett aktuellt register förväntas bli till nytta för forskningen om hundar. Som framgår av bilaga 3 registreras i dag ungefär 80 procent av alla valpar. Det är angeläget att denna andel ökar. Enligt förordningen (2002:7) om märkning och registrering av hundar skall det anmälas till registret när en hund dör eller byter ägare. Det finns anledning att befara att många hundägare kommer att slarva även med detta. Av dessa orsaker är det motiverat att intensifiera informationsarbetet om vikten av ett tillförlitligt register.

Eftersom mer än 75 procent av alla svenska hundar avlivas hos veterinär skulle mycket vara vunnet om veterinärerna kunde hjälpa till med att avregistrera döda hundar. Det är till exempel möjligt att i de datoriserade journalsystem som finns på djursjukhus och kliniker och hos samtliga statligt anställda distriktsveterinärer lägga in en modul för att möjliggöra en on-line-anmälan om dödsfallet direkt i anslutning till veterinärbesöket.

Det viktigaste är emellertid att hundägarna har sina skyldigheter när det gäller märkning och registrering klara för sig. Som redovisats i bilaga 3 görs redan insatser för att upplysa hundägarna på detta område. Dessutom bör det informationsmaterial som jag föreslagit skall skickas ut till nya hundägare kunna utnyttjas.

7 Konsekvensbeskrivningar

Enligt 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) skall jag redovisa konsekvenserna av mina förslag:

“14 § Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda, skall en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, skall dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting, skall kommittén föreslå en finansiering.

15 § Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, skall konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.”

Enligt Hundansvarsutredningens kommittédirektiv (2002:18) skall jag i mitt arbete särskilt väga in djurskydd och allmänhetens säkerhet.

Jag bedömer att mina förslag inte påverkar kostnader eller intäkter för kommuner, den kommunala självstyrelsen, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Dessa aspekter kommer därför inte att behandlas ytterligare.

7.1 Förslagets betydelse för brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och allmänhetens säkerhet

I bilaga 3 redovisas viss statistik om brott med hundar inblandade. Det övergripande motivet för de flesta av mina förslag är att öka allmänhetens säkerhet i förhållande till hundar. Detta uppnås bland annat genom förändringar i lagstiftningen om hundar och hundhållning och genom informationsinsatser. Den förändrade hundlagstiftningen innebär att det blir möjligt för samhället att gripa in tidigare och kraftfullare då en hund orsakar skador eller olägenheter för omgivningen. Tillsammans med möjligheten att utdöma böter vid bristande tillsyn över en hund, och de strängare straffsatserna för brott mot förelägganden och förbud, kan dessa förändringar förväntas ha en preventiv effekt beträffande brott mot den föreslagna lagen om tillsyn över hundar och katter. Möjligheterna att besluta om förelägganden och förbud, till exempel förbud att ha hand om hund för den som allvarligt eftersatt tillsynen över en hund, utökas. Detta torde minska framför allt återfallsbrottsligheten, eftersom det är betydligt enklare att gripa in då någon brutit mot ett föreläggande eller förbud än det är att bevisa att någon rent allmänt brutit i sin tillsyn över en hund.

De tydligare reglerna om hur hundar skall hållas torde dessutom medföra dels att hundägarna blir mer medvetna om vilka krav samhället har på deras hundhållning, dels att myndigheterna får en enklare uppgift vid tillämpningen av hundlagstiftningen, dels att utrymmet för bortförklaringar minskar då en hundägare brutit i sin tillsyn. Även de föreslagna informationsinsatserna kan förväntas öka hundägarnas medvetenhet om samhällets krav.

Mot denna bakgrund är det min bedömning att ett genomförande av mina förslag kommer att medföra en markant minskning av sådan brottslig verksamhet med hundar inblandade som riskerar att medföra skador på omgivningen. Även hundhållningen i stort torde påverkas mot ett mer ansvarsfullt hundäggande. Sammantaget kommer detta att medföra att allmänhetens säkerhet ökar.

7.2 Förslagens betydelse ur djurskyddssynpunkt

Jag bedömer att mina förslag på ett flertal punkter kommer att stärka djurskyddet inom hundhållningen. De flesta förbättringarna är av övergripande eller indirekt karaktär, men vissa förslag kommer att ha en direkt positiv påverkan på de djur som berörs.

Den mer övergripande förstärkningen är att förslaget om en skärpning av straffsätserna vid brott mot lagen om tillsyn över hundar och katter tydligt visar samhällets strängare syn på denna typ av brottslighet. Vidare är det min förhoppning att berörda parter kommer att ta till sig mina synpunkter om vikten av en förbättrad utbildning av hundar och hundägare, vilket i så fall kommer att resultera i en bättre hundhållning.

Flera av de åtgärder som jag föreslår kommer indirekt att förbättra djurskyddet i landet. Erfarenhetsmässigt kan man se att dålig tillsyn över djur samt ohörsamhet för omgivningens och samhällets krav på viss djurhållning ofta är kopplat till brister i djurskyddet. Eftersom polisen genom mina förslag får större möjligheter att snabbt ingripa med resoluta åtgärder kan man på goda grunder anta att risken för allvarliga missförhållanden minskar. Vidare kommer polisen enligt mitt förslag att få en skyldighet att rapportera till länsstyrelsen när de fattat beslut om tvångsåtgärder, förbud eller omhändertaganden med stöd av lagen om tillsyn över hundar och katter. Det kommer att ge länsstyrelsen en tidigare information och därmed möjligheten att snabbare undersöka och ingripa vid missförhållanden i hundhållning.

Andra förslag, som bland annat bättre möjligheter att definiera potentiellt farliga hundar, förbättring av hundregistret och kontrollen av efterlevnaden av registreringsreglerna samt förbud mot avel med hundar som nedärver okontrollerbar aggressivitet kommer även de att indirekt förbättra djurskyddet.

Förslaget att upphittade hundar inte automatiskt skall tillfalla upphittaren om inte någon ägare kan påträffas utgör en direkt förbättring av djurskyddet. Mina förslag innebär också att det blir en tydligare gränsdragning mellan lagen om tillsyn över hundar och katter, hittegodslagen och djurskyddslagen. Detta medför en förstärkning av djurskyddet eftersom risken för att omhändertagna eller upphittade djur skall "falla mellan stolarna" blir mindre. Förslaget om förkortade omhändertagandetider enligt hittegodslagen har den positiva effekten att det troligen kommer att bli ett färre

antal hundar som tvingas att tillbringa långa tider på hundpensionat innan de omlaceras eller avlivas.

7.3 Ekonomiska konsekvenser och finansiering av förslagen

7.3.1 Polisens kostnader kan förväntas minska på sikt

Det har inte varit möjligt att beräkna polisens nuvarande kostnader för hantering av hundar. Detta beror på att polismyndigheterna har svårt att särskilja dessa kostnader från kostnader för annan djurhantering. Mina förslag kan förväntas medföra ett minskat antal hundärenden för polisen att hantera, men hur stor denna minskning kommer att bli går inte heller att förutse. Det är därför inte möjligt att i termer av absoluta tal bedöma de ekonomiska konsekvenserna av mina förslag. Däremot går det att göra en uppskattning av om kostnaderna kommer att öka eller minska.

Ett genomförande av mina förslag kan initialt förväntas medföra en viss ökning av polisens kostnader. Denna ökning, som framför allt består av kostnader för utarbetande av föreskrifter och utbildning av personal för testning av farliga hundar, torde emellertid inte vara av sådan omfattning att den motiverar extra anslag. Även på sikt kan vissa utgiftsposter antas komma att bli högre än vad som är fallet i dag. Det handlar dels om att den testningsrutin som jag föreslagit att hundar som omhändertagits för att skydda omgivningen skall genomgå kommer att bli mer omfattande än den som används i dag, dels att *alla* sådana hundar skall testas. Dessutom kommer den personal som hanterar dessa tester sannolikt att behöva fortbildning. Det är dock min bedömning att kostnaderna kommer att minska i större utsträckning på andra håll. Det kan förväntas att hundhållningen som helhet kommer att bli mer ansvarsfull, vilket kommer att innebära färre ingripanden från polisen med anledning av bristande hundhållning. Vidare finns möjligheten att besluta om hundförbud i allvarliga fall; dessa personer, som annars i många fall skulle ha skaffat nya hundar som orsakat ytterligare kostnader och så vidare, kommer därmed inte att belasta polisen ytterligare. I de fall de ändå fortsätter att hålla hund blir det betydligt enklare att gripa in, eftersom någon större utredning i de flesta fall torde vara onödig; det räcker om man kan konstatera att förbudet brutits.

Sammanfattningsvis bedömer jag alltså att jämfört med i dag kommer kostnaderna för polisens hantering av hundar till en början att öka. På sikt kommer de emellertid att sjunka.

7.3.2 Landstingens kostnader kommer troligen att sjunka

I bilaga 3 presenteras uppgifter om sjukvårdskostnader för vård av patienter som skadats av hundar. Dessa uppgifter ger en uppfattning om vilken storleksordning dessa kostnader är av. Flertalet av mina förslag syftar i första hand till att komma åt den rent kriminella och den "extremt dåliga" hundhållningen. Mina förslag kan därför förväntas leda till att färre människor blir skadade av hundar tillhörande dessa grupper. Eftersom de flesta hundbetten kan hänföras till helt "vanliga" hundar och sker inom familjen eller i vänkretsen betyder detta att den totala minskningen av antalet hundbitna personer inte kan förväntas bli särskilt omfattande. Det är emellertid troligt att landstingens kostnader för att vårda hundskadade patienter kommer att sjunka.

7.3.3 Informationsinsatser medför kostnader

Jag har föreslagit att regeringen skall uppdra åt Jordbruksverket att utarbeta ett informationsmaterial riktat till hundägare och att sända detta till alla hundägare som märker och registrerar sina hundar enligt nuvarande lag (2000:537) om märkning och registrering av hundar. Materialet skall upplysa om vilka regler man har att rätta sig efter som hundägare, vart man kan vända sig för att få råd och hjälp i sitt hundäggande samt innehålla grundläggande information om hur hundar fungerar och vilka behov de har.

Enligt förarbetena (prop. 1999/2000:76) till märknings- och registreringslagen, skall den avgift som hundägarna betalar för registreringen gå till täckande av kostnaderna för registreringen och för den utrustning som krävs för att avläsa märkta hundars identitetsnummer. Bland annat därför är det inte lämpligt att låta kostnaderna för framtagande, tryckning och distribution av informationsmaterial till hundägare inkluderas i registreringsavgiften. I stället föreslår jag att staten står för dessa kostnader. Utarbetandet av materialet bör bekostas inom ramen för Jordbruksverkets årliga budget. Tryckning och distribution bör bekostas genom ökade anslag till

Jordbruksverket. Man brukar räkna med att det varje år föds mellan 65 000 och 70 000 valpar i Sverige. År 2002 märktes och registrerades 80 procent av dessa. Jag bedömer emellertid att denna andel kommer att stiga. Maximalt bör det dock handla om att informationsmaterialet behöver distribueras till 70 000 hundägare årligen. Med en ungefärlig kostnad per distribuerad broschyr om 10 kronor (tryckkostnad cirka 2 kronor och portokostnad cirka 8 kronor)¹ kommer detta att kosta totalt omkring 700 000 kronor per år. Denna summa bör alltså tillföras Jordbruksverket i form av ökade anslag. Efter den 1 januari 2004 kommer den nya Djurskyddsmyndigheten att ansvara för detta informationsmaterial, varför uppdrag och resurser från och med detta datum överförs till Djurskyddsmyndigheten.

---

¹ Kostnaderna är beräknade utifrån vad Jordbruksverket betalat för andra trycksaker. Jag har antagit att broschyren kommer att omfatta omkring 20 sidor, A5-format, och att utskick kommer att ske samlat vid ett tillfälle varje månad.

8.1 Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter

1 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 § i nuvarande lag (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen). Ett tillägg har gjorts om att hundar (och katter), förutom att hållas under sådan tillsyn, även skall skötas på ett sådant sätt som behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Motivet för förändringen redogörs för i avsnitt 3.2.2.

I tillsynslagen görs en hänvisning till jaktlagen (1987:259). Nu föreslås en motsvarande hänvisning även till rennärlagen (1971:437).

2 §

Paragrafens första stycket motsvarar till viss del 3 § första stycket tillsynslagen. Enligt 3 § första stycket tillsynslagen får polismyndigheten, när tillsynen över en hund eftersätts, meddela det beslut som omständigheterna kräver, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. På grundval av de skäl som närmare redovisats i avsnitt 3.2.4 föreslås att lagtexten inte skall ange vilka typer av beslut som kan vara aktuella om tillsynen över en hund eftersätts. I stället föreslås att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om sådana beslut; se förslaget till 18 §.

Paragrafens andra och tredje stycke motsvarar 9 § lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar (märknings- och registreringslagen). Det bör noteras att möjligheten att förena ett föreläggande eller ett förbud med vite föreslås utvidgas till att gälla även sådana förbud och förelägganden som behövs för att en hundägare

skall fullgöra sin tillsynsskyldighet enligt 1 § och avser således inte enbart sådana förelägganden och förbud som har till syfte att en ägare av en omärkt eller oregistrerad hund skall fullgöra sin märknings- eller registreringskyldighet.

3 §

Bestämmelsen reglerar när polismyndigheten får omhänderta hundar. Ett sådant ingripande kan göras på två olika grunder, dels när tillsynen av en hund är så bristande att andra, mindre ingripande åtgärder är otillräckliga för att hindra hunden från att orsaka skada eller avsevärd olägenhet, dels när hunden är omärkt eller hundens ägare inte är registrerad i det centrala registret. Liknande bestämmelser finns i dag i 3 § andra stycket första meningen tillsynslagen respektive 7 § första stycket märknings- och registreringslagen.

Enligt den nuvarande tillsynslagen kan en hund enbart omhändertas om den tidigare visat benägenhet att bita människor eller hemdjur. Som framgår av avsnitt 3.2.5 har denna bestämmelse visat sig otillräcklig, svår att tillämpa och dessutom har den lett till olikheter i tillämpningen över landet. I förslaget tas därför detta krav bort. I stället kan alla hundar tas om hand om det krävs för att hindra dem från att orsaka skador eller avsevärda olägenheter. Det bör dock noteras att ett omhändertagande är aktuellt först när det bedöms att andra mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. Som anförts i avsnitt 3.2.5 innebär detta emellertid inte att andra åtgärder alltid måste ha prövats innan det kan beslutas om ett omhändertagande. Bedöms situationen redan från början vara sådan att andra åtgärder är otillräckliga kan ett omhändertagande göras omedelbart. Innebörden av förändringen redovisas ytterligare i avsnitt 3.2.5.

Enligt 7 § första stycket märknings- och registreringslagen krävs för ett omhändertagande av en omärkt hund eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret, att den utgör eller kan komma att utgöra en fara för människor eller andra djur eller att det annars finns särskilda skäl. Detta kriterium föreslås tas bort. Motivet för förändringen redogörs för i avsnitt 3.2.5.

4 §

Paragrafen är ny och skall tillämpas i stället för 4 § hittegodslagen (1938:121) då hundar upphittas. Motiven för och innebörden av paragrafen redovisas i avsnitt 3.2.5.

5 §

Paragrafen är en omarbetning av 3 § tredje stycket i nuvarande tillsynslag. Den reglerar i vilken situation en ägare eller vårdare av lantbruksdjur får döda en hund. I dag får så ske om en hund som är bitsk anträffas lös på område där hemdjur finns och den inte låter sig tas om hand.

Som framgått ovan och i avsnitten 3.2.2 och 3.2.5 föreslås att begreppet "bitsk" hund inte längre skall tillämpas för att avgöra om en hund skall omhändertas. Motsvarande ändring bör även göras här, det vill säga att det inte skall förutsättas att hunden är bitsk för att en åtgärd skall kunna vidtas. Förslaget innebär i stället att hunden får dödas om den angriper lantbruksdjur och angreppet inte kan avvärjas på något annat sätt. En liknande bestämmelse finns redan i dag när det gäller renar, se 93 § rennärlagen.

Med "lantbruksdjur" avses detsamma som med "hemdjur" enligt den nuvarande tillsynslagen, det vill säga hästar, nötkreatur, får, svin med flera djur som används inom jordbruket. Hundar, katter och andra sällskapsdjur innefattas alltså inte. Hästen är i dag förvisso i stor utsträckning ett sällskapsdjur, men räknas trots det alltså som ett lantbruksdjur.

Såväl den nuvarande bestämmelsen som den föreslagna motiveras av att det finns skäl att låta en ägare eller vårdare av lantbruksdjur skydda sina djur mot hundar utöver den rätt som följer av brottsbalkens bestämmelse om nöd (24 kap. 4 §). Enligt denna får man, till exempel för att avvärja ett angrepp från en hund, använda allt våld som med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkats annan och omständigheterna i övrigt inte är oförsvarligt. En hund som angriper en människa eller en annan hund kan därför dödas om det inte med hänsyn till faran och omständigheterna i övrigt är oförsvarligt. När det gäller vissa lantbruksdjur, som kan betinga ett lägre ekonomiskt värde än den angripande hunden, är det emellertid tveksamt om man kan gå så långt som att döda

hunden för att försvara lantbruksdjuren. Det kan därför ifrågasättas om nödbestämmelsen ger tillräckligt skydd för lantbruksdjur.

En ytterligare förutsättning för att en hund ska föreligga är att hunden anträffas på område där lantbruksdjur normalt hålls. Det innebär att en hund som jagar ett lantbruksdjur som rymt och till exempel kommit in i ett bostadsområde inte får dödas med stöd av den föreslagna paragrafen.

6 §

Paragrafen reglerar vad som gäller efter det att en hund har omhändertagits.

Paragrafens första stycke motsvarar i huvudsak 3 § andra stycket andra och tredje meningen i nuvarande tillsynslag. Enligt sista meningen i samma paragraf och stycke tillsynslagen skall polismyndigheten innan en hund avlivas inhämta yttrande från veterinär om det inte är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål. Denna bestämmelse utgår i den föreslagna paragrafen. I stället skall polismyndigheten efter utredning besluta att hunden skall säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. Motivet för och innebörden av detta redogörs för i avsnitt 3.2.5.

Paragrafens andra och tredje stycke motsvarar i huvudsak 7 § andra och fjärde stycket märknings- och registreringslagen. Kravet i denna lag om att yttrande skall inhämtas från veterinär innan beslut om avlivning fattas har tagits bort.

Paragrafens fjärde stycke är nytt och innebär att om polisen till exempel omhändertagit en hund för att hindra den från att orsaka skador eller avsevärda olägenheter, men det av något skäl visar sig att ett omhändertagande av hunden inte är motiverat, så skall omhändertagandet genast beslutas upphöra.

7 §

Paragrafen reglerar hur kostnaderna för omhändertagna hundar skall betalas. Motsvarande bestämmelser finns i 7 § tredje stycket och 8 § märknings- och registreringslagen, och i 3 § andra stycket fjärde meningen i nuvarande tillsynslag.

8 §

Paragrafen är ny och innebär att polismyndigheten i vissa fall kan förbjuda en person att ha hand om hundar. Motiven för och den vidare innebörden av paragrafen redogörs för i avsnitt 3.2.6.

9 §

Paragrafen motsvarar 6 § i nuvarande tillsynslag och innebär att en hundägare eller en person som mottagit en hund för underhåll eller nyttjande har ett strikt skadeståndsansvar för skador som orsakas av hunden. Skillnaderna i ordalydelsen i respektive paragraf i den nu gällande och i den föreslagna lagen är redaktionella, och någon förändring i sak avses inte.

10 §

Paragrafen motsvarar 1 § märknings- och registreringslagen.

11 §

Paragrafen motsvarar 2 § märknings- och registreringslagen.

12 §

Paragrafen motsvarar 3 § märknings- och registreringslagen.

13 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 § märknings- och registreringslagen. Den nya Djurskyddsmyndigheten kommer den 1 januari 2004 att överta Jordbruksverkets ansvar för den lagstiftning som reglerar märkning och registrering av hundar. Därför har i den föreslagna paragrafen lagts till att, förutom de myndigheter som finns uppräknade i den lydelse av bestämmelsen som träder i kraft vid årskiftet 2003–2004, även Jordbruksverket skall ha direkt åtkomst till registret. Detta motiveras bland annat av att de på bästa sätt skall kunna fullgöra sina ålägganden på smittskyddsområdet.

JUSTITISMINISTERIET

14 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 § märknings- och registreringslagen.

15 §

Paragrafen motsvarar 6 § märknings- och registreringslagen.

16 §

Paragrafen är ny. Motiven för paragrafen redovisas i avsnitt 3.2.5.

17 §

Paragrafen motsvarar 8 § nuvarande tillsynslag.

18 §

Paragrafens första och andra punkt är nya och innehåller bemyndiganden för meddelande av föreskrifter. Motiven för och innebörden av dessa bemyndiganden redovisas i avsnitten 3.2.3, 3.2.4 och 3.2.5 samt i kapitel 5.

Paragrafens tredje punkt motsvarar 10 § märknings- och registreringslagen.

19 §

Paragrafen behandlar påföljd för brott mot den föreslagna lagen. Enligt 8 § i den nuvarande tillsynslagen kan den som med uppsåt eller av oaktsamhet eftersätter tillsynen över en bitsk hund genom att ha den lös utomhus utanför betryggande inhägnat område, eller den som försummar att lämna underrättelse om att han eller hon dödat en bitsk hund som anträffats på område där det finns hemdjur och som inte låtit sig tas om hand, dömas till böter. Enligt den föreslagna paragrafens första stycke krävs å ena sidan uppsåt eller *grov* oaktsamhet för att den som försummat tillsynen över en hund eller underlåtit att lämna underrättelse om att en hund dödat skall

JUSTITSMINISTERIET

kunna dömas till böter. Å andra sidan kan dömas till böter även om andra hundar än sådana som är bitska hålls under bristande tillsyn.

Enligt 8 § i den nuvarande tillsynslagen kan även dömas till böter för den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot beslut som meddelats av polismyndigheten om hur tillsynen över en hund skall vara utformad. Enligt den föreslagna paragrafens tredje stycke kan samma brott medföra böter eller fängelse i högst ett år. Samma sak gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud att hålla hund.

Motiven för bestämmelserna i paragrafen redovisas ytterligare i avsnitt 3.2.8.

20 §

Paragrafen är ny. Enligt första meningen skall hundens ägare eller innehavare delges polismyndighetens beslut enligt 3 och 8 §§. 3 § reglerar omhändertagande av hundar, dels då det krävs för att hindra att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter, dels då de är omärkta eller oregistrerade. 8 § reglerar när en person skall förbjudas att ha hand om hundar.

Enligt paragrafens andra mening skall polismyndigheten underätta länsstyrelsen om beslut enligt 2, 3, 5, 6 och 8 §§. Syftet med denna bestämmelse är att förbättra djurskyddet; bakom ett problem med bristande tillsyn över en hund kan det finnas ett djurskyddsproblem.

21 §

Paragrafen har sina motsvarigheter i 11 § första och andra stycket märknings- och registreringslagen och i 9 § första meningen nuvarande tillsynslag. I förhållande till 9 § första meningen nuvarande tillsynslag har den föreslagna paragrafen ändrats såtillvida att polismyndighetens beslut enligt lagen inte skall överklagas hos länsstyrelsen utan hos allmän förvaltningsdomstol. Det finns två skäl till denna förändring. För det första kan den långa tid som vissa omhändertagna hundar tvingas sitta uppstallade förväntas bli kortare, något som är positivt både i ekonomiskt hänseende och ur ett djurskyddsperspektiv. Det viktigaste skälet till att omhändertagandetiderna ibland blir långvariga är nämligen att behandlingen av över-

klaganden kan vara tidskrävande. I och med att en instans (länsstyrelsen) tagits bort i den föreslagna paragrafen borde det ta kortare tid innan ett beslut som överklagas blir slutligt taggort. För det andra förefaller det naturligt att alla polismyndighetens beslut enligt lagen överklagas på samma sätt. Eftersom överklaganden enligt märknings- och registreringslagen skall ske hos allmän förvaltningsdomstol är det därför lämpligt att samma sak skall gälla för de beslut som meddelas med anledning av bristande tillsyn över hundar.

22 §

Paragrafen motsvaras av 9 § sista meningen och 3 § fjärde stycket nuvarande tillsynslag och av 11 § tredje och fjärde stycket märknings- och registreringslagen. Inga förändringar avses.

23 §

Paragrafen motsvarar 12 § märknings- och registreringslagen.

8.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

4 §

Förändringen motiveras av att särskilda bestämmelser om vad som skall gälla för hundar som hittas införs i den föreslagna tillsynslagen.

8.3 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

6 a §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 § nuvarande tillsynslag. I paragrafens första stycke har dock lagts till att om den som tagit hand om en hund som hållits i strid med 6 § jaktlagen så önskar, skall polismyndigheten fortsättningsvis ta hand om hunden. Skälet till tillägget är att man kan tänka sig fall där en hund som tagits om hand inte är "upphittad" i hittegodslagens bemärkelse, och att polisen därför enligt nuvarande lag inte har någon skyldighet att engagera

JUSTITIS MINISTERIET

sig i hunden. Det är dock inte rimligt att en jakträttshavare som tagit hand om en hund för att skydda viltet ensam skall ansvara för vad som fortsättningsvis skall hända med hunden. Skälet till att bestämmelsen flyttats från tillsynslagen till jaktlagen är att det redan finns bestämmelser i jaktlagen som reglerar tillsynen över hundar i relation till vilt (6 §). Det är därför lämpligt att föra över de övriga bestämmelser som har samma syfte från tillsynslagen till jaktlagen.

6 b §

Paragrafens första stycke motsvarar 5 § första stycket nuvarande tillsynslag. Paragrafens andra stycke skiljer sig från 5 § andra stycket nuvarande tillsynslag på två punkter. För det första har den tid som hundens ägare har på sig att betala för kostnaderna i samband med omhändertagandet kortats från en vecka från det att han under rättades respektive två veckor från det att polismyndigheten under rättades till två respektive sju dagar. Skälet är att det inte finns någon anledning att ha annorlunda tidsramar för hundar som omhändertagits med stöd av den föreslagna 6 a § jaktlagen och hundar som omhändertagits enligt hittegodslagens bestämmelser (se 4 § i den föreslagna tillsynslagen). För det andra, också detta i analogi med specialbestämmelserna om upphittade hundar i 4 § i den föreslagna tillsynslagen, bör den omhändertagna hunden inte med automatik tillfalla jakträttshavaren om inte hundens ägare eller innehavare löst ut hunden inom de angivna tidsramarna. I stället skall polismyndigheten besluta vad som skall hända med hunden.

45 §

Enligt 8 § andra stycket i nuvarande tillsynslag kan penningböter utdömas till den som försummar att lämna underrättelse om att han eller hon omhändertagit en hund som sprungit lös i område där det finns vilt. Enligt den föreslagna paragrafen skall för motsvarande försummelse dömas till böter.

8.4 Förslag till förordning om ändring i djurskyddsförordningen (1988:539)

JUSTITSMINISTERIET

19 §

Motiven för att 19 § föreslås upphöra redogörs för i avsnitt 4.2.1.

29 §

Motiven för och innebörden av förändringen redogörs för i avsnitt 4.2.2.

Kommittédirektiv

JUSTITSMINISTERIET

Dir.
2002:18

Problem med hundar i samhället

Beslut vid regeringssammanträde den 14 februari 2002.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppgift att kartlägga och utreda de problem som finns med hundar i samhället. Utredaren skall föreslå åtgärder för att avhjälpa de problem som uppstår på grund av bristande ägaransvar och särskilt på grund av farliga hundar. Med farliga hundar avses här hundar som angriper och skadar människor eller djur. Även hundar som kan utgöra stor risk för människor och djur avses. Dock avses inte hundar i normal tjänsteutövning.

Utredaren skall utvärdera dagens testmetoder för identifiering av farliga hundar, kartlägga vilka egenskaper som karaktäriserar dessa hundar samt utreda de bakomliggande orsakerna till förekommande problem. Utredaren skall också kartlägga i vilken omfattning och på vilket sätt ägare till farliga hundar bidrar till problemen.

Utredaren skall göra en särskild översyn av den svenska lagstiftningen som gäller hundar och hundhållning, särskilt med syfte att se till att hundägare tar sitt ansvar. Utredaren skall kartlägga hur det befintliga regelverket tillämpas och föreslå eventuella författningsändringar. I de åtgärdsförslag som presenteras skall långsiktighet och tillämplighet beaktas.

Utredaren skall i utredningsarbetet och i sina förslag till åtgärder särskilt väga in djurskydd och allmänhetens säkerhet.

Bakgrund

Problem med hundar i samhället

Bestämmelser som reglerar hundhållning i Sverige finns i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter, djurskyddslagen (1988:534), djurskyddsförordningen (1988:539), lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar och förordningen (2002:7)

om märkning och registrering av hundar samt i Statens jordbruksverks föreskrifter.

De flesta hundägare följer de bestämmelser som finns och ser till att deras hundar mår bra och fungerar väl i samhället. Det förekommer dock att bristande ägaransvar på olika sätt medför problem i samhället. Sådana problem kan utgöras av störningar i form av att hundar tillåts förorena eller skälla oupphörligt i bostadsområden. Problemen kan också innebära att hundar går till angrepp mot människor, andra hundar eller andra djur.

Hundar som angriper och skadar människor eller djur kallas här farliga hundar. Även hundar som kan utgöra stor risk för människor och djur avses. Dock avses inte hundar i normal tjänsteutövning.

Farliga hundar kan utgöra ett stort problem. Farliga hundar är ett mycket stort djurskyddsproblem, i synnerhet om det är fråga om så kallade kamphundar. Arrangerade hundslagsmål orsakar oerhört lidande för hundarna i form av stress och skador som ibland leder till döden.

Identifiering av farliga hundar

Polismyndigheten i Stockholms län uppgav i en rapport år 1999 att problemet med en kategori av farliga hundar, så kallade kamphundar, är i tilltagande. Detta kunde styrkas med ett ökande antal anmälningar om angrepp mot person, andra hundar eller andra djur eller situationer där hundens närvaro upplevts som ett hot. En del av problemet var svårigheten att med säkerhet identifiera ägaren till en farlig hund. Sedan dess har lagen om märkning och registrering av hundar införts. Lagen gör det möjligt att omhänderta omärkta hundar och identifiera märkta hundars ägare.

En annan del av problemet är att fastställa om en hund verkligen har oönskade egenskaper. Det är enligt 19 a § djurskyddsförordningen (1988:539) förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som

1. har extremt stor kamplust,
2. lätt blir retade och biter,
3. bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och
4. har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

JUSTITSMINISTERIET

Det har inte varit möjligt att hänföra farliga hundar till en särskild hundras. Det icke önskvärda beteendet kan utvecklas och förstärkas genom bl.a. felaktig avel eller felaktig hantering och mycket stora individuella variationer förekommer inom varje ras. Detta innebär att farliga individer inte kan identifieras utan hjälp av mycket tillförlitliga testmetoder. Samtidigt har kritik framförts bl.a. mot de testmetoder som idag används. Tester utförs på olika sätt runt om i landet och metoderna är inte enhetliga.

Utredningsbehovet

Det finns indikationer på att problemen med hundar i samhället ökar. I fråga om farliga hundar uttrycker allmänheten i hög grad sin oro vad gäller personlig säkerhet. Farliga hundar innebär dessutom ett stort djurskyddsproblem, både med tanke på den angripande hunden och dess offer. För att kunna komma tillrätta med problemen krävs en omfattande kunskap om problemens karaktär och utbredning och utredningsbehovet kan därför anses vara stort.

Uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att:

- Kartlägga och utreda problem som uppstår på grund av bristande hundägaransvar och då särskilt med tanke på farliga hundar.
- Kartlägga vilka egenskaper, medfödda eller förvärvade, som karakteriserar farliga hundar samt utreda de bakomliggande orsakerna till problemen.
- Kartlägga i vilken omfattning och på vilket sätt ägare till farliga hundar bidrar till problemen.
- Föreslå åtgärder för att avhjälpa de problem som uppstår med anledning av farliga hundar.
- Kartlägga och utvärdera dagens testmetoder för identifiering av farliga hundar och eventuellt föreslå åtgärder för att uppnå en bättre metod för identifiering.
- Göra en översyn av den svenska lagstiftningen om hundar och hundhållning, särskilt lagen om tillsyn över hundar och katter (1943:459).
- Kartlägga hur det befintliga regelverket tillämpas i Sverige och föreslå eventuella författningsändringar, särskilt åtgärder för att

- se till att hundägare tar sitt ägaransvar. I de åtgärdsförslag som presenteras skall långsiktighet och tillämplighet beaktas.
- Särskilt utreda och föreslå lämpliga åtgärder för att genom förbyggande arbete kunna förhindra problem med farliga och störande hundar.
  - Göra en jämförelse mellan Sverige och andra europeiska länder när det gäller problem med hundar i samhället.
  - Belysa vad som i övrigt kan vara av betydelse inom ramen för uppdraget.

Utredningsarbetet

Utredaren skall i sitt arbete särskilt väga in djurskydd och allmänhetens säkerhet.

Utredaren skall ta del av de studier m.m. som utförts när det gäller farliga hundar samt övrig litteratur på området.

Utredaren skall redogöra för hur förslagen till åtgärder förhåller sig till nationell lagstiftning och till EG-bestämmelser på området.

Utredaren bör samråda med berörda myndigheter och organisationer.

Utredaren skall vid behov inhämta erfarenheter från andra länder.

Samtliga förslag skall kostnadsberäknas och finansiering skall redovisas för föreslagna åtgärder.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 januari 2003.

(Jordbruksdepartementet)

Kommittédirektiv

JUSTITSMINISTERIET

Tilläggsdirektiv till Utredningen om problem med hundar i samhället (Jo 2002:02) Dir. 2003:25

Beslut vid regeringssammanträde den 13 februari 2003.

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen bemyndigade den 14 februari 2002 chefen för Jordbruksdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att kartlägga, utreda och föreslå åtgärder för att avhjälpa de problem som finns med hundar i samhället. Enligt direktiv (2002:18) skall uppdraget redovisas senast den 1 januari 2003.

Efter ansökan från utredaren beslutade regeringen den 13 juni 2002 att förlänga utredningstiden till den 31 mars 2003.

Efter ansökan från utredaren förlängs utredningstiden ytterligare, vilket innebär att utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2003.

(Jordbruksdepartementet)

JUSTITSMINISTERIET

Om hundar och hundhållning i Sverige och Europa

JUSTITSMINISTERIET

Denna bilaga beskriver svenska hundar och deras ägare. Förhållandena i andra länder, främst europeiska, beskrivs också, detta bland annat för att visa på den unika hundhållning Sverige har i flera avseenden. Som bakgrundsinformation ges först en kortfattad allmän beskrivning av hundens historia och funktion i samhället.

Från vild varg till 400 hundraser

Domesticering

Hunden är det djur som levtt längst tillsammans med människan. De äldsta arkeologiska fynden av tamhund är cirka 14 000 år gamla, men genetiska studier tyder på att hunden domesticerades betydligt tidigare. Hundens vilda förfäder är sannolikt en typ av varg som levde i Asien och nu är utdöd. Från början är det troligt att hunden fyllde "enkla" funktioner som sällskap, vaktare, nödproviant med mera. Med tiden lärde sig människan att ta hjälp av hunden även på andra områden, till exempel i samband med jakt, som boskapsvallare och -vaktare och som stridshund på slagfältet.

Hundraser

Det faktum att hunden började fylla olika mer specialiserade uppgifter, medförde att olika hundtyper utvecklades. "Renrasiga hundar" är dock en betydligt modernare företeelse, som inte har existerat i någon större skala i mer än drygt 100 år. Det finns i dag fler än 400 hundraser världen över. I Sverige finns strax under 300 hundraser representerade.

Rasbegreppet kan definieras på olika sätt. Gemensamt för olika definitioner brukar vara att en grupp individer i något eller några

avseenden skiljer sig från övriga individer inom arten. I naturen kan olika raser inom en art uppkomma genom att en grupp djur lever isolerade från och under andra miljöbetingelser än arten i övrigt. Genom en anpassning till sin specifika miljö utvecklar individerna i denna grupp efter ett antal generationer vissa karaktäristika som skiljer dem från övriga djur inom arten. Det kan, exempelvis bland fåglar, handla om längre näbb, annan färg, annorlunda skydds beteende mot predatorer och så vidare.

Vad gäller domesticerade djur är raserna skapade av människan, eftersom det är vi som kontrollerar vilka djur som skall få reproducera sig. Specifikt för hundar är att det finns oerhört många raser vilket innebär att varje enskild ras består av ett genetiskt sett fåtal individer, detta beroende på att inkorsning med individer som inte tillhör rasen oftast ej tillåts av hundorganisationerna. Kravet för att kallas rasen bygger alltså på att bägge föräldrarna är rasrena, liksom deras föräldrar och så vidare ända tillbaka till den tidpunkt då rasen först godkändes. De individer som då utgjorde populationen är alltså anfäder till samtliga individer i dagens population.

Hunden i dag

Fortfarande i dag använder vi hunden på flera av de sätt som vi gjort i tusentals år, och många nya användningsområden har tillkommit. Som exempel kan nämnas ledar- och servicehundar, polishundar, militära bevakningshundar, räddningshundar och ammunitionssökande hundar. Enligt Manimalisrapporten (2000) används i dag omkring 3 400 svenska hundar i någon form av samhällstjänst.

Trots alla dessa specialiserade och avancerade uppgifter som hunden utför, till nytta inte minst för samhället i stort, är det ändå rimligt att anta att hundens viktigaste funktion för människan alltid har varit, och fortfarande är, som sällskap i någon form. Under de senaste decennierna har samspelet mellan människan och hunden, och de effekter hunden har på människan, utvecklats till ett accepterat forskningsområde. Man har i denna forskning visat att hunden har mycket tydliga positiva effekter på människans hälsa, välbefinnande och livskvalitet.

JUSTITSMINISTERIET

Om hundar och hundhållning

En kortfattad beskrivning av den svenska hundpopulationen skulle kunna se ut så här: I Sverige finns det ur ett europeiskt perspektiv få hundar. De svenska hundarna är väl omhändertagna och kommer till sina ägare som valpar (det vill säga omplaceringar är ovanligt). De har känd härstamning (få blandrashundar) och lever länge.

År 1998 genomfördes en större undersökning om den svenska hundpopulationen och svenska hundägare av Sveriges lantbruksuniversitet, Svenska Kennelklubben (SKK) och försäkringsbolaget Agria. Knappt 12 000 slumpvis utvalda svenska hushåll intervjuades och de drygt 1 800 av dessa som hade hund utfrågades mer i detalj. De flesta hushåll med hund angav att de var villiga att låta sig intervjuas igen, något som utnyttjats vid senare studier. Sammantaget innebär detta att det går att dra en del förhållandevis säkra slutsatser om den svenska hundpopulationen och hur det svenska hundägandet ser ut och uppfattas. (Egenvall *et al*, 1999; Hedhammar *et al*, 1999; Sallander, 2000)

Hundansvarsutredningen har inte kunnat finna några motsvarande större undersökningar för andra länder. Det finns dock ett antal mindre studier som, tillsammans med de marknadsundersökningar som olika foderföretag genomför, gör att man ändå kan göra vissa jämförelser mellan Sverige och andra länder.

Den svenska undersökningen uppskattade att det i Sverige finns strax över 800 000 hundar fördelade på ungefär 600 000 hushåll, vilket innebär att knappt 16 procent av alla svenska hushåll har en eller flera hundar. Jämfört med andra europeiska länder har vi i Sverige en låg andel hushåll med hund; genomsnittet för hela Europa uppskattas i olika undersökningar till 22–24 procent. Detta brukar dels förklaras med att hundar är vanligast på landsbygden, dels med att vi i Sverige har en syn på djur och djurskydd som gör att vi inte gärna skaffar hund utan att vara säkra på att kunna sörja väl för den. Vidare är det av naturliga orsaker vanligare med hund i flerpersonshushåll än i enpersonshushåll, vilket utgör ytterligare en förklaring till att så pass få hushåll i Sverige, där andelen enpersonshushåll är hög, har hund. Länder som USA, Canada och Australien har betydligt fler hushåll med hund än de flesta europeiska länder. I tabell 1 redovisas tre olika undersökningar som vid olika tillfällen försökt skatta andelen hushåll med hund i olika länder.

Tabell 1. Skattad andel hushåll (%) med hund i olika länder olika år

	1982 ¹	1990 ²	1994 ³
Australien			40
Belgien	29,5	37	36
Canada			32
Danmark	26,0	29	23
Finland	22,0	19	20
Frankrike	36,3	38	36
Grekland		11	10
Irland		36	36
Italien	20,5	20	20
Japan			12
Kroatien			22
Nederländerna	25,6	20	22
Norge	16,0	13	17
Polen			50
Portugal		31	30
Schweiz	15,0	12	10
Slovenien			24
Spanien		16	16
Storbritannien	22,8	28	27
Sverige	20,0	15	16
Tjeckien			30
Tyskland	12,5	13	11
Ungern			31
USA			38
Österrike	15,8	15	15

*Källor:*¹ Klamming, 1982.² Moore, 1991.³ Fogle, 1994.

Skillnaderna i andel hushåll med hund mellan de olika undersökningarna kan självfallet bero på verkliga förändringar över tiden, men också på att undersökningarna genomförts på olika sätt och därmed hamnat mer eller mindre nära sanningen. Med dessa reservationer ger tabell 1 ändå en uppfattning om i vilka länder det är vanligt att man håller hund, och i vilka det är mindre vanligt.

Det finns strax under 300 raser och rasvarianter i Sverige. De svenska hundarna fördelar sig på ras/rasgrupp enligt tabell 2.

Tabell 2. Skattad andel hundar av olika raser/rasgrupper i förhållande till den totala svenska hundpopulationen år 1998

Ras	Rasgrupp	Andel (%)
	Blandraser	13,3
	Terrierraser	8,4
	Taxraser	7,4
Schäfer		7,0
	Dvärghundsraser	6,9
Golden retriever		5,0
Labrador retriever		4,9
	Ålghundsraser	4,0
	Stövrraser	3,7
Drever		3,2
	Pudelraser	3,0
Collie		2,7
Eng. och Amer. Cocker spaniel		2,1
Eng. och Welsh Springer spaniel		1,8
	Vinthsraser	1,8
Cavalier King Charles spaniel		1,6
Rottweiler		1,6
Border collie		1,5
	Setterraser	1,2
Flat coated retriever		1,1
	Vorstehraser	1,0
Övriga	Övriga	13,5

Källa: Hedhammar *et al*, 1999.

Vilka raser som är populära skiljer sig mellan länder. Sverige har till exempel förhållandevis många jakthundar, detta beroende på att en jämförelsevis stor andel av befolkningen jagar. Vissa raser finns dock väldigt ofta med på listan över de allra populäraste i olika länder. Hit hör labrador retriever och schäfer. Andelen blandrashundar i Sverige (13 procent) är sannolikt världens lägsta.

Intresset för att vara medlem i en hundorganisation är stort i Sverige. I Manimalisrapporten (2000) anges medlemsantalet i de olika hundorganisationerna till cirka 266 000, varav SKK svarar för 262 000. Omkring 7 av 10 av alla svenska hundar är registrerade i någon av de svenska hundorganisationernas stamböcker. Ungefär 67 procent av alla hundar är registrerade i SKK. Även i Norge, Danmark och Finland är fler än hälften av hundarna registrerade i frivilliga register. I övriga europeiska länder är en betydligt mindre

andel av hundarna registrerade, i de flesta länder färre än 25 procent. Uppgifterna i tabell 2 stämmer ganska väl överens med SKK:s nyregistreringsstatistik (se tabell 3). En förklaring till de skillnader som trots allt finns mellan tabell 2 och 3 är att de beskriver olika saker; tabell 2 visar en skattning av hela hundpopulationen vid ett visst tillfälle, medan tabell 3 redovisar antalet nyregistreringar i SKK vid ett annat tillfälle. Ett exempel: Rottweiler är en vanligare ras sett till nyregistreringsstatistiken än om man utgår från skattningen av hela populationen. Detta kan bero på att rottweilern blivit allt populärare under de senaste åren, alternativt att rottweileruppfödare och -ägare är mer benägna att registrera sina hundar i SKK än vad uppfödare/ägare till hundar av andra raser är.

Tabell 3. Antal nya registreringar i SKK år 2002

	Ras	Antal registreringar
1	Schäfer	3038
2	Golden retriever	2912
3	Labrador retriever	2405
4	Jämthund	1713
5	Tax, strävårig	1296
6	Rottweiler	1157
7	Cocker spaniel	1151
8	Cavalier king charles spaniel	1106
9	Drever	1081
10	Engelsk springer spaniel	1069
11	Norsk älghund, grå (Gråhund)	984
12	Flatcoated retriever	961
13	Shetland sheepdog	841
14	Border collie	749
15	Pudel, dvärg	639
16	Borderterrier	622
17	Cairnterrier	603
18	Pudel, stor	598
19	Irish soft coated wheaten terrier	582
20	Boxer	571
	Samtliga raser (295 st)	52 799

Källa: Svenska Kennelklubben, 2003.

I stort sett alla svenska hundar fungerar enligt sina ägare som sällskap (97 procent). Här har det helt klart skett en förändring under

JUSTITSMINISTERIET

de senaste decennierna; tidigare var det inte ovanligt med hundar som användes "bara" till jakt, eller "bara" som vakthundar. Denna utveckling, mot hundägare som har ett mer empatiskt förhållande till sina hundar, är tydlig också i många andra länder. Var fjärde svensk hund används till jakt/jaktprov, och var femte fungerar enligt sin ägare som vakthund. Ungefär 18 procent av de svenska hundarna används i någon form av tävlingsverksamhet, till exempel bruks- och jaktprov, utställning och lydnessprov. Detta är en mycket hög siffra med internationella mått. De olika hundorganisationerna genomför följaktligen ett stort antal olika hundtävlingar årligen. Enbart SKK redovisade för år 2001 drygt 195 000 enskilda tävlingsstarter.

Ungefär 16 procent av de svenska hundarna är över tio år gamla, och nästan 40 procent är över sju år. Detta indikerar att svenska hundar lever längre än hundar i andra länder. Vidare är det unikt få hundar som steriliseras/kastreras i Sverige. För tikar är siffran 7 procent och för hannar 4 procent. I exempelvis USA och Australien är siffrorna nästan de omvända; över 75 procent av hundarna är steriliserade/kastrerade. Omkring 10 procent av Sveriges hundar används i avel.

Nästan 99 procent av de svenska hundägarna är nöjda med att vara hundägare. Av de svenskar som inte har hund är det drygt 1/3 som inte *vill* ha hund. Bland övriga som inte har hund är det vanligt att man vill ha hund, men inte känner att man har möjlighet på grund av bland annat arbets- och bostadsförhållanden, tidsbrist och allergier.

Tre fjärdedelar av alla hundägare har skaffat sin hund då den var yngre än fyra månader, vilket tyder på att svenska hundar mycket sällan omplaceras mätt med internationella mått. Sverige saknar också i princip flera andra problem som många länder brottas med, till exempel herrelösa hundar och hög andel avlivningar av icke-medicinska skäl.

Internationellt är det fortfarande vanligt med försäljning av hundvalpar i zoo-butiker eller på djurmarknader. I Sverige förekommer inte detta, utan försäljning av hundar sker i uppfödarens eller hundägarens hem. Det har fått till följd att så kallade "valpfabriker" med uppfödning av tusentals valpar varje år, som finns på olika håll i bland annat Europa och USA, inte existerar i Sverige; endast ett fåtal uppfödare säljer fler än 50 valpar per år.

Ungefär två tredjedelar av de svenska hundarna är veterinärvårdsförsäkrade och drygt hälften livförsäkrade. Drygt 93 procent av de svenska hundägarna anser att deras hund är folkfrisk.

En majoritet av såväl hundägare som icke hundägare anser att det skall vara tillåtet att ha med sig hund på buss, tåg och utomhusserveringar, men inte på offentliga platser inomhus såsom bank och inomhusrestauranger.

Drygt hälften av alla svenska hundar rastas oftast okopplade, och ungefär en tredjedel oftast kopplade. Tre procent hålls ibland uppbundna utomhus. Strax under hälften av hundarna leker med andra hundar varje dag, medan ungefär en femtedel aldrig leker med andra hundar. Hälften av hundägarna leker med sina hundar genom att kasta bollar eller pinnar, varav hälften varje dag. De flesta hundar (84 procent) får gå minst en promenad varje dag. Sex av tio svenska hundar tränas på något sätt, till exempel lydning, spårning eller jakt.

Det är mycket svårt att ha en uppfattning om andelen hundar i Sverige som uppvisar olika typer av problembeteenden. Detta beror delvis på att det inte är alldeles enkelt att definiera vad ett problembeteende är. Som exempel kan nämnas att en hundägare kanske tycker att det är ett problembeteende att hunden skäller oupphörligt när den är ensam hemma, medan en utomstående tycker det är uppenbart att det är ägaren som är ett problem eftersom han eller hon lämnar hunden ensam tio timmar varje dag. Förhållandet kan lika gärna vara det omvända; hundägaren upplever inte skällandet som något problem, medan grannen störs av det. I undersökningar där man försöker kvantifiera förekomsten av olika typer av problembeteenden i en hundpopulation är det vanligt att man utgår från hur hundägaren upplever situationen. Hundansvarsutredningen har medverkat i en enkätundersökning som utförts i form av ett examensarbete vid Umeå universitet (Svahn, 2002). Undersökningen byggde på ett slumpvis urval av de hundägare som i samband med den tidigare refererade undersökningen från 1998 ställt sig positiva till ytterligare frågor. Den sammanställning av enkäterna som görs i examensarbetet visar att 83 procent av de tillfrågade hundägarna är mycket nöjda med sina hundars beteende. Ungefär en tredjedel av hundägarna säger sig ha någon form av problem med sina hundars beteende. Sex procent av hundägarna anser sig ha problem med att hunden reagerar negativt på att bli lämnad ensam hemma; det kan handla om att hunden skäller eller biter sönder saker. Drygt fem procent tycker att hunden visar rädslor, bland annat för höga ljud eller vid möten med människor eller andra hundar, i så stor utsträck-

JUSTITSMINISTERIET

ning att det påverkar vardagen i stor utsträckning. Närmare tio procent upplever att hunden visar sådan aggressivitet mot människor och/eller andra hundar att det medför en stor påverkan på vardagen. Sexton procent upplever rymning/smitning som ett problem.

I en tidigare enkätundersökning (Malm & Lövdahl, 1999), där man frågat hundägare om deras hundar visar ett antal beteenden, svarade över 40 procent att deras hundar visar rädsla för höga ljud. Fem procent av hundarna visade aggressivitet mot människor, och trettio procent mot andra hundar.

Att jämföra förekomsten av problembeteenden hos svenska hundar med hundar i andra länder är svårt. Detta beror inte bara på de problem med definitioner som beskrivits tidigare, utan också på att metodiken skiljer sig i olika undersökningar och att hundhållning och syn på vad som är ett problem varierar mellan länder.

JUSTITSMINISTERIET

Statistik om problem med hundar i samhället i Sverige och andra länder

JUSTITSMINISTERIET

I denna bilaga sammanfattas delar av det statistiska material som Hundansvarsutredningen samlat in med syftet att kartlägga omfattningen och karaktären på olika typer av problem med hundar i samhället. Bilagan omfattar huvudsakligen sådan statistik som utredningen själv insamlat och sammanställt. Utredningen stödjer sig även på andra rapporter, artiklar och utredningar som innehåller uppgifter av statistisk natur. Dessa redovisas i anslutning till de avsnitt där de används. På vissa områden har det visat sig inte vara möjligt att få fram användbara uppgifter. Detta gäller till exempel hur vanligt det är med hundar som stör vilt, renar eller tamboskap.

Sjukvårdstatistik om personskador orsakade av hundar

Omfattning

Skador

Alla som vårdas i svensk slutenvård registreras i patientregistret. Sedan år 1998 är det möjligt att särskilja de som vårdats på grund av skada som förorsakats av angrepp eller bitt av hund. I tabell 1 visas hur många personer som vårdats i svensk slutenvård till följd av olycksfallsskada och därav angrepp eller bitt av icke giftigt djur och därav angrepp eller bitt av hund under åren 1998–2001. Av dessa siffror framgår att de som vårdats till följd av angrepp eller bitt av hund utgör 2,2 promille av dem som vårdats till följd av alla typer av olycksfall, och en fjärdedel av dem som vårdats till följd av angrepp eller bitt av icke giftigt djur. Siffrorna visar också att det årliga antalet vårdade till följd av angrepp eller bitt av hund varit relativt konstant under perioden.

Tabell 1. Antal personer vårdade i svensk slutenvård till följd av olycksfall och därav angrepp eller bitt av icke giftigt djur och därav angrepp eller bitt av hund under åren 1998–2001

År	Olycksfall	Därav icke giftigt djur	Därav hund
1998	97 271	824	209
1999	99 264	886	244
2000	98 320	857	205
2001	106 825	838	218
Genomsnitt 1998–2001	100 420	851	219

Källa: Patientregistret 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

I databasen EHLASS (European Home and Leisure Accident Surveillance System) finns detaljerad information om cirka 6 procent av dem som söker akutvård (primärvården ej inkluderad) för vissa typer av skador. Denna information är proportionellt fördelad över ålder och kön, däremot är den inte geografiskt representativ. Exempelvis ingår inget svenskt storstadssjukhus i EHLASS.

Om man bortser från eventuella geografiska felkällor, tyder uppgifterna i EHLASS på att mellan 5 000 och 6 000 personer söker vård till följd av hundbett vid akutmottagningar i Sverige varje år (baserat på uppgifter från åren 1998–2001). Inte heller i EHLASS går det att se något som tyder på att antalet hundbett tenderar att vare sig öka eller minska.

Eftersom patientregistret och EHLASS enbart omfattar de som vårdats inskrivna på sjukhus respektive de som sökt akutvård, är det inte möjligt att göra någon god skattning av det totala antalet människor som varje år söker vård för hundbetskadorna. Det finns dock ett par undersökningar utförda vid enskilda landsting som tillsammans med offentlig sjukvårdsstatistik tyder på att 75–80 procent av alla skador som kräver läkarvård behandlas vid sjukhus/jourcentral. Detta skulle kunna tolkas som att det totala antalet människor som söker vård för hundbett varje år är mellan 6 500 och 7 700. Denna siffra är dock mycket osäker, bland annat beroende på att den bygger på förhållandena i ett fåtal landsting vilka inte behöver vara representativa för landet som helhet. I vilken utsträckning man söker akutvård visavi primärvård skiljer sig sannolikt åt beroende på hur sjukvårdsstrukturen ser ut i aktuellt landsting, hur långt man har till olika typer av vårdgivare med mera.

För att få grepp om omfattningen av personsador orsakade av hundbett är det därför bättre att relatera de som söker akutvård till följd av hundbett till motsvarande statistik för exempelvis katter och hästar. I tabell 2 redovisas en sådan jämförelse som bygger på uppgifter ur EHLASS som bearbetats av Epidemiologiskt Centrum vid Socialstyrelsen. Det framgår att hundbett är en vanligare orsak till akutbesök än både bett eller klösning av katt och bett eller spark av häst. Om man jämför alla typer av hund-, katt- och hästrelaterade skador, det vill säga innefattar alla personsador där något av dessa djur orsakat skadan, skadehändelsen eller på annat sätt haft betydelse för skadehändelsen, är de hästrelaterade skadorna vanligast. Som redovisas i bilaga 2 kan antalet hundar i Sverige skattas till drygt 800 000. Antalet katter i landet är, grovt skattat, ungefär en miljon (Hedhammar *et al.*, 1999), och antalet hästar omkring 300 000 (Djurtransportutredningens betänkande SOU 2003:6).

Tabell 2. Skattat antal personer som varje år sökt vård vid akutmottagning till följd av olika typer av djurrelaterade skador under åren 1998–2001

Skada	Antal	
Hundrelaterade skador	10 000	– 12 000
... därav bett	5 000	– 6 000
Kattrelaterade skador	3 500	– 4 500
... därav bett eller klösning	2 500	– 3 500
Hästrelaterade skador	13 500	– 15 500
... därav bett eller spark	4 000	– 5 000

Källa: EHLASS 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Med avsikten att ytterligare belysa omfattningen av dem som skadas till följd av hundbett, har den svenska akutsjukvårdsstatistiken (EHLASS) i tabell 3 jämförts med motsvarande statistik från Danmark, Nederländerna, Storbritannien och Grekland. För att underlätta jämförelsen har antalet skadade i de olika länderna angivits som antal skadade per 100 000 invånare i respektive land. Det är viktigt att notera att dessa jämförelser endast ger en ungefärlig uppfattning om i vilka länder det är mer respektive mindre sannolikt att bli biten av en hund. Osäkerheterna består bland annat i att benägenheten att söka vård sannolikt skiljer mellan länder och att statistikens kvalitet och representativitet är olika i olika länder. Dess-

utom finns det förmodligen skillnader mellan länderna beträffande i vilken utsträckning man vänder sig till akutsjukvården respektive andra vårdinrättningar som inte omfattas av statistiken.

Tabell 3. Skattat antal personer per 100 000 invånare som årligen söker akutvård till följd av hundbett i ett antal länder

Land	Antal vårdsökande/100 000
Danmark ¹	100
Grekland ²	210
Storbritannien ³	130
Nederländerna ⁴	80
Sverige ⁵	60

Källor:

¹ Ulyckesregisteret 1998–2001, Statens institut för folkesundhed.

² Grekiska EHLASS 1996–2001, Athen's University Medical School, dept. of Hygiene and Epidemiology.

³ HASS/LASS 1999, Department of Trade and Industry.

⁴ Schellart & Hertog, 1998.

⁵ EHLASS 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Dödsfall

Via Epidemiologiskt Centrum, Socialstyrelsen, har Hundansvarsutredningen inhämtat uppgifter om de sex personer som avlidit i Sverige till följd av bett eller angrepp av hund under åren 1969–2000. Informationen i dödsorsaksintygen är knapphändig. Till exempel framgår endast i ett fall om det var den avlidnes egen hund eller någon annans hund som orsakade dödsfallet.

Fall 1: Kvinna, 40–44 år, biten av egen hund, död av blodförgiftning.

Fall 2: Kvinna, 45–49 år, död av hundbett (förblödning under medvetlöshet).

Fall 3: Kvinna, 80–84 år, riven av hund, död av hjärtsäcksinflammation.

Fall 4: Kvinna, 50–54 år, död av bitskador vid hundangrepp.

Fall 5: Kvinna, över 85 år, död av allmän blodförgiftning efter hundbett.

Fall 6: Man, 50–54 år, död av septisk chock (blodförgiftning) med mycket snabbt förlopp efter hundbett.

JUSTITISMINISTERIET

Dödsfallen inträffade åren 1970, 1973, 1984, 1991, 1998 och 2000. I genomsnitt dör det alltså i Sverige en person vart sjätte år till följd av bett eller angrepp av hund.

I tabell 4 redovisas dödsfallsstatistik från ytterligare några länder. För några av länderna bygger uppgifterna på ett fåtal år. Eftersom dödsfall till följd av hundbett är ovanligt, betyder detta att en jämförelse mellan länder kan bli mycket missvisande. Till exempel behöver det stora antalet hunddödade i Danmark inte vara representativt sett över en längre period, utan kan bero på att det var ovanligt många dödsfall under de undersökta åren 1994–1999. Eftersom statistiken från de andra länderna (med undantag för Grekland) bygger på hundbetsrelaterade dödsfall, har det svenska "fall 3" utslutits vid jämförelsen, eftersom detta fall gäller en person som blivit riven.

Tabell 4. Genomsnittligt antal hundbetsrelaterade dödsfall per år i ett antal länder

Land	Antal dödade per år	Folkmängd (miljoner)
Danmark	0,5 ¹	5,3
Grekland	0,2 ²	10,7
England & Wales	1,3 ³	52
Nederländerna	1,3 ⁴	15,8
Sverige	0,16 ⁵	8,9
USA	18,2 ⁶	281

Källor:

¹ Dödsorsagsregisteret 1994–1999, Sundhedsstyrelsen.

² National Statistical Service of Greece (dödsfallen är registrerade under åren 1980–1999 och innefattar endast dödade till följd av själva bitkadorna).

³ Annual reference volume series DH2 – Mortality statistics by cause No's 6–28 (1979–2001), Office for National Statistics.

⁴ Schellart & Hertog, 1998. (dödsfallen registrerade under åren 1986–1995).

⁵ Dödsorsaksintyg 1969–1986 och dödsorsaksregistret 1987–2000, EpC, Socialstyrelsen.

⁶ Sacks *et al*, 1996. (dödsfallen registrerade under åren 1989–1994).

Om man bortser från de nämnda felkällorna framgår det, om det årliga antalet hunddödade relateras till folkmängden i respektive land, att det dör förhållandevis få personer i Sverige till följd av hundbett. I inget av de länder som jämförts dör det i förhållande till folkmängden färre personer än i Sverige. I USA är risken att dö av hundbetsrelaterade orsaker närmare fyra gånger större än i Sverige, och

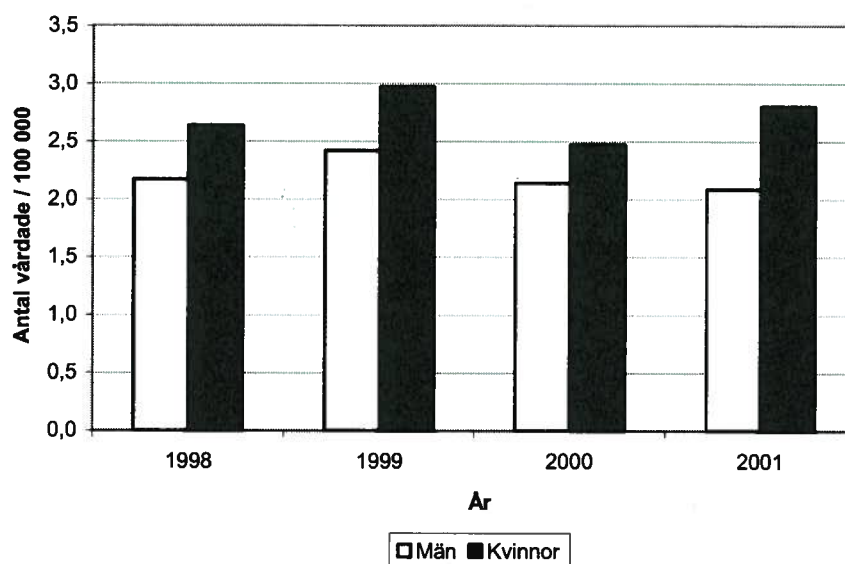
i Holland och Danmark är risken ungefär fem gånger större. I England och Wales är risken 40 procent större medan Grekland ligger på ungefär samma nivå som Sverige. Dock, i det grekiska materialet, till skillnad från uppgifterna från övriga länder, inkluderas inte de som dött av infektioner som följt på hundbettet. I stället ingår endast de som dött av själva bitskadorna. I det svenska materialet finns endast ett sådant fall ("fall 2").

Vilka blir skadade och hur?

Könsfördelning

Figur 1 visar att kvinnor i större utsträckning än män vårdas inom slutenvård på grund av att de blivit bitna eller angripna av hundar. Kvinnor är överrepresenterade även sett till olycksfallsskador totalt. Enligt de flesta undersökningar från andra länder blir i stället män oftare hundbitna än kvinnor.

Figur 1. Antal personer per 100 000 invånare i respektive könskategori vårdade i slutenvård till följd av hundangrepp åren 1998–2001

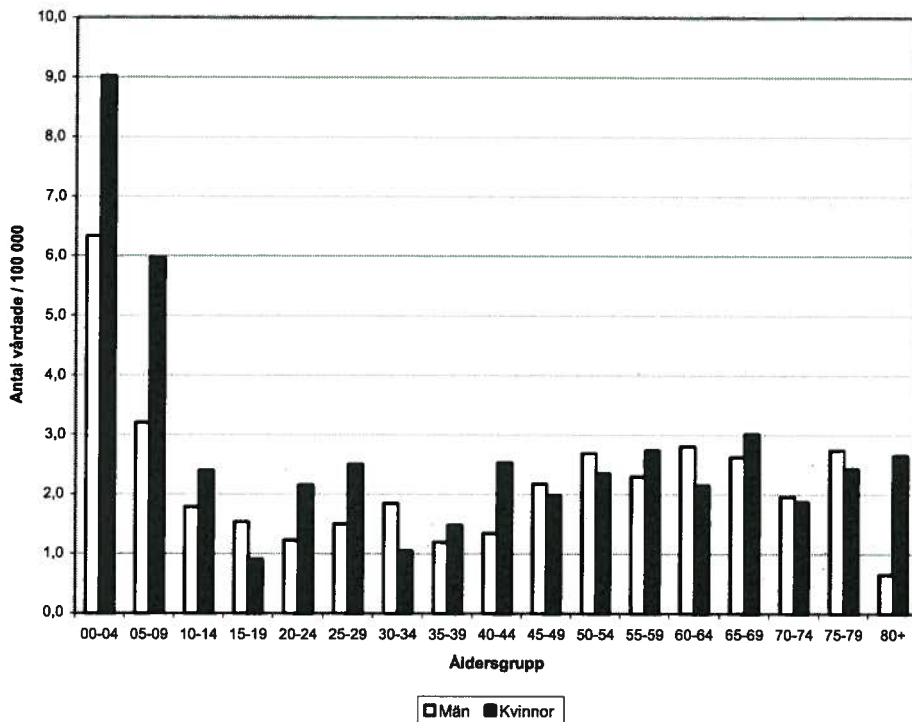
Källa: Patientregistret 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Åldersfördelning

Av figur 2 framgår att barn, framför allt flickor, löper större risk än vuxna att hamna inom slutenvården till följd av bitt eller angrepp av hund. Sett till alla typer av olycksfallsskador är i stället äldre människor kraftigt överrepresenterade.

Figur 2. Genomsnittligt antal personer som varje år vårdats i svensk slutenvård till följd av angrepp av hund per 100 000 invånare i respektive åldersgrupp och kön åren 1998–2001

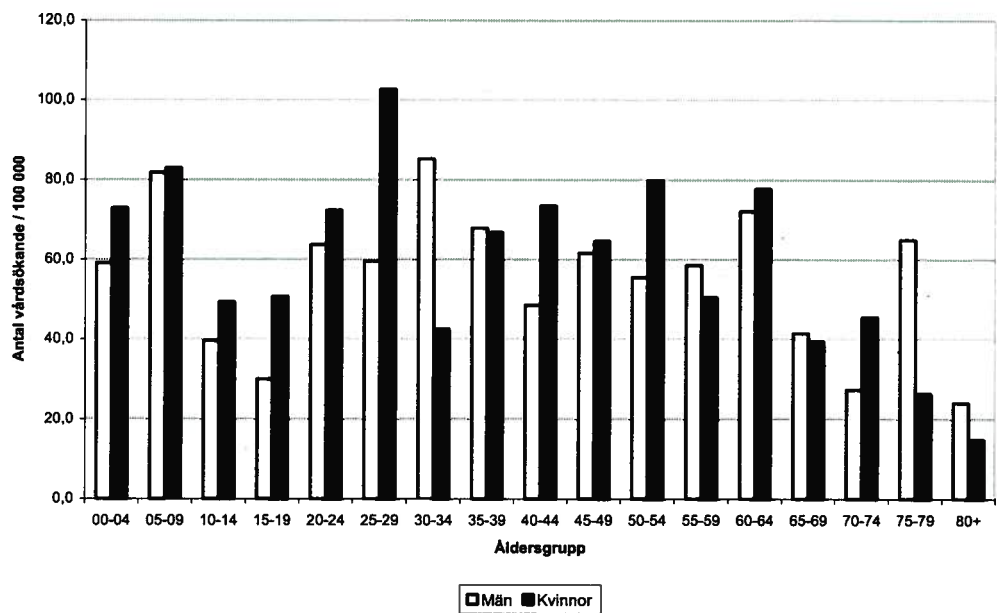

Källa: Patientregistret 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Figur 3 visar att åldersfördelningen är jämnare bland dem som sökt akutvård än bland dem som vårdats inskrivna på sjukhus, vilket tyder på att barn som blir hundbitna oftare än vuxna fordrar slutenvård. Som framgår av den tidigare redovisade dödsfallsstatistiken

var den yngsta person som avlidit under åren 1969–2000 mellan 40 och 44 år gammal. I de övriga länder som undersökts vad gäller dödsfall löper barn betydligt större risk att bli ihjälslagna av hundar än i Sverige. I till exempel Nederländerna och USA var 30 respektive 57 procent av offren yngre än tio år. I en studie om personskador orsakade av hund och katt som gjorts vid Norrlands Universitetssjukhus i Umeå pekar man på att enligt de flesta rapporter från andra länder så blir, till skillnad från i Sverige, barn oftare hundbitna än vuxna (Lindström *et al*, 2002).

Figur 3. Skattat antal personer som varje år sökt vård vid akutmottagning till följd av hundbett per 100 000 invånare i respektive åldersgrupp och kön under åren 1998–2001

Källa: EHLASS 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Behandling och skadetyper

De som söker vård vid akutmottagning för skador orsakade av hundbett blir i relativt liten utsträckning inlagda på sjukhus. Under åren 1998–2001 kunde drygt 95 procent av de vårdsökande fara hem

samma dag, medan 2,5 procent blev inlagda på sjukhus och 1,3 procent vidareremitterades; se tabell 5. För hem- och fritidsolycksfall (alla olycksfall som inte är vägtrafik- eller arbetsolycksfall) är andelen skador som fordrar slutenvård drygt sex gånger större.

JUSTITSMINISTERIET

Tabell 5. Behandling för dem som sökt akutvård till följd av hundbett åren 1998–2001

Behandling	Procent
Undersökt och hemsänd	4,6
Behandlad och hemsänd	90,9
Vidareremitterad	1,3
Inlagd på sjukhus	2,5
Okänt	0,8
Totalt	100,0

Källa: EHLASS 1998–2001, EpC, Socialstyrelsen.

Den vanligaste skadetyper hos akutvårdade hundbitna människor är ett öppet sår (85 procent) lokaliserat till arm, hand eller finger (64 procent). Se tabell 6.

Tabell 6. Skadetyper för de som sökt akutvård till följd av hundbett åren 1999 och 2000

	Blåmärke/bulnad (%)	Ytligt sår* (%)	Öppet sår (%)	Annan skadetyper (%)	Totalt (%)
Huvud/ansikte	0,35	1,06	18,13	0,18	19,72
Överarm/armbåge	0,00	0,18	2,46	0,00	2,64
Underarm/handled	0,53	1,23	13,03	1,41	16,20
Hand exkl fingrar	0,35	1,94	19,89	1,23	23,42
Finger	0,00	1,41	19,54	1,23	22,18
Höft/lår/knä	0,53	0,88	5,11	0,18	6,69
Underben/fotled	0,18	1,06	4,58	0,35	6,16
Fot/tå	0,00	0,18	0,70	0,00	0,88
Annan kroppsdel	0,00	0,18	1,94	0,00	2,11
Totalt	1,94	8,10	85,39	4,58	100,00

* Motsvarande skrubbsår

Källa: EHLASS 1999 och 2000, EpC, Socialstyrelsen.

Omständigheter vid hundbett

Varje patient som uppsöker en EHLASS-ansluten akutmottagning till följd av hundbett lämnar en kort beskrivning av händelseförloppet i samband med olyckan. Dessa beskrivningar är relativt knapphändiga och skulle därför knappast kunna ligga till grund för en djupare analys. Dessutom är det långt ifrån säkert att patienten uppfattat eller återberättat situationen korrekt. Med dessa reservationer har ändå några mycket grova skattningar gjorts utifrån data för år 2000, som rymmer 321 fall av hundbettskador:

- I närmare nio fall av tio har patienten skadats av den egna hunden, familjens hund eller en annan väl bekant hund.
- Den vanligaste lätt urskiljbara orsaken till hundbett tycks vara att offret gått emellan i ett hundslagsmål. Uppgifterna tyder på att detta är orsaken i ungefär en tredjedel av fallen.
- I en stor majoritet av de fall där hundslagsmål ligger bakom skadan har antingen de egna hundarna eller den egna hunden och en annan väl bekant hund börjat slåss.
- Bett i samband med lek med hund (oftast ren olycka) är orsaken till skadan två till tre gånger av tio.
- I den dryga tredjedel av fallen där skadan inte skett i samband med hundslagsmål eller lek, tycks oftast någon form av provokation ligga bakom skadan. I detta sammanhang har "provokation" getts en ganska vid betydelse; det kan handla om allt från att man klappat en okänd hund utanför affären till att man råkat trampa på hunden eller försökt ta ifrån den en leksak.
- I mindre än ett fall av tjugo verkar det som att patienten skadats av en för honom eller henne okänd hund, utan föregående kontakt dem emellan.

Vid en jämförelse är den tydligaste skillnaden gentemot Sverige att det i andra länder ofta är betydligt vanligare att den skadade blivit biten av en okänd hund.

Kostnader

Eftersom det inte är möjligt att med någon större säkerhet uppskatta totalt antal människor som söker vård för till exempel hundbettskador, går det inte heller att bedöma vilka sjukvårdskostnader detta medför. Med hjälp av EHLASS-statistiken kan det dock upp-

skattas dels hur många akutbesök som olika typer av skador för-
anleder, dels det årliga antalet vård dagar som dessa skador medför.
Med hjälp av Landstingsförbundets KPP/DRG-databas¹ kan dygns-
kostnaden för den som efter ett akutbesök skrivs in i slutenvård
uppskattas till mellan 4 700 kronor och 7 100 kronor. Kostnaderna
varierar beroende på vilket sjukhus och vilken typ av skada det
handlar om. Kostnaden för ett akutbesök varierar också, men har
av Hundansvarsutredningen uppskattats till ungefär 1 000 kronor.
Utifrån dessa uppgifter har i tabell 7 en ungefärlig årlig sjukvårdskost-
nad för patienter som söker akutvård för olika typer av hund-, katt-
och hästrelaterade skador beräknats. De redovisade uppgifterna
tyder på att hundar belastar samhället i form av sjukvårdskostnader i
större utsträckning än katter men i mindre utsträckning än hästar. De
beräknade kostnaderna för hundrelaterade skador stöds av den tidi-
gare nämnda undersökningen från Norrlands Universitetssjukhus.
Enligt denna är vårdkostnaderna i storleksordningen 32–39 miljoner
kronor årligen i hela landet (Lindström *et al*, 2002).

Tabell 7. Uppskattad årlig sjukvårdskostnad för patienter som söker
akutvård för olika typer av djurrelaterade skador

Skada	Kostnad (miljoner kronor)
Hundrelaterade skador	29-40
... därav bett	7-9
Kattrelaterade skador	7-10
... därav bett eller klösning	4-6
Hästrelaterade skador	45-63
... därav bett eller spark	14-19

Kostnaderna har beräknats med hjälp av uppgifter från EHLASS 1998–2001, EpC, Social-
styrelsen och KPP/DRG-databasen, Landstingsförbundet.

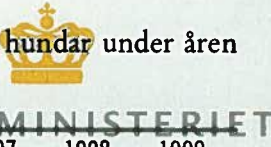
Hundbitna hundar

Av Sveriges cirka 800 000 hundar är knappt en tredjedel försäkrade
i försäkringsbolaget Agria Djurförsäkring. Statistik om bitskador
hos dessa hundar för åren 1995–1999 presenteras i tabell 8.

¹ KPP står för Kostnad Per Patient och DRG för Diagnos Relaterade Grupper. KPP/DRG-
databasen bygger på uppgifter från ett antal sjukhus som har en mer utbyggd kostnads-
redovisning.

Tabell 8. Antal bitskador per 10 000 försäkrade hundar under åren 1995–1999

Moment	Diagnos	1995	1996	1997	1998	1999
Livskador	Bitsår hud	1,96	1,46	2,87	2,07	2,19
Veterinärvårdsskador	Bitsår hud	41,20	42,01	49,84	47,63	50,24

Källa: Agria Djurförsäkring.

Dessa siffror ser vid en första anblick ut att visa på en ökning av antalet bitskador, men måste ses i ljuset av att frekvensen veterinärvård totalt sett ökat med drygt 36 procent under perioden 1995–1999. Den synbara ökningen i frekvensen bitskador kan alltså mycket väl bero på en ökad benägenhet hos hundägare att uppsöka veterinär.

Statistik från Agria Djurförsäkring visar också att hannar i genomsnitt löper dubbelt så stor risk att bli hundbitna som tikar, och att en hund som bor i en stad löper tre gånger så stor risk att bli biten som en hund som bor på landsbygden.

Märkning och registrering av hundar

Enligt lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar (märknings- och registreringslagen) skall en hund som stadigvarande finns i Sverige och som är född efter den 31 december 1992, sedan den 1 januari 2001 vara märkt med bestående märkning. Hundens ägare skall vara registrerad i ett centralt register. Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för registret och Svenska Kennelklubben (SKK) ansvarar för den dagliga driften.

Vid årsskiftet 2002/2003 fanns ungefär 262 000 hundar registrerade i det centrala hund- och ägarregistret. Av dessa har 132 500 hundar, efter verifiering av respektive hundägare, överförts från frivilliga register i SKK eller andra hundorganisationer. Knappt 71 000 hundar nyregistrerades år 2001 och under år 2002 nyregistrerades strax över 58 000. År 2001 utgjordes en större andel av nyregistreringarna av äldre hundar än under år 2002. Ägarbyte har under åren 2001 och 2002 registrerats för drygt 12 500 hundar. Det är inte känt hur många hundar som har dött utan att ha avregistrerats. Trots att information om att hundägare måste märka och registrera sina hundar spridits genom riksomfattande annonskampanjer, på Jord-

JUSTITSMINISTERIET

bruksverkets och SKK:s hemsidor och i broschyrer som distribuerats framför allt via veterinärer och djursjukhus, kan det alltså konstateras att mindre än en tredjedel av Sveriges uppskattningsvis drygt 800 000 hundar var registrerade i det centrala hund- och ägarregistret den 31 december 2002. Om de uppskattningsvis 130 000 hundar som då var för gamla för att omfattas av lagen räknas bort fås att omkring 60 procent, eller drygt 400 000, av de hundar som enligt lagen skall registreras inte finns registrerade i det centrala hund- och ägarregistret. Ungefär 130 000 av dessa finns visserligen med i SKK:s frivilliga register till vilket myndigheterna har samma åtkomstmöjligheter som till det centrala registret. Ungefär 80 procent av alla hundar som fötts efter det att lagen trädde i kraft, det vill säga efter den 31 december 2000, har registrerats i det centrala hund- och ägarregistret.

Beträffande tillgång till och nyttjande av registret rapporterar SKK följande: Polisens samtliga länskommunikationscentraler har direkt åtkomst till hund- och ägarregistret och nyttjar det mycket frekvent. Samtliga landets kommuner och länsstyrelser har erbjudits tillgång till registret. De flesta kommuner är nu uppkopplade, men nyttjandegraden är i de flesta fall mycket låg. Enligt uppgifter till SKK har polisen stor nytta av registret, främst för att finna ägare till upphittade hundar som därmed inte behöver omhändertas och belasta samhället med uppställningskostnader. Ras- och specialklubbar anslutna till SKK använder registret för enkätundersökningar om olika rasers hälsostatus eller andra inventeringar. Även viss annan forskning har önskat nyttja registret.

Polisiär hantering av problem med hundar

Statistik över anmälda brott där hundar varit inblandade

Anmälningar om brott förs av polisen i det så kallade RAR-systemet (Rationell AnmälansRutin). Systemet är i dag uppbyggt på det sättet att varje polismyndighet (21 stycken) har tillgång till uppgifter om anmälningar som är registrerade inom den egna myndigheten. Någon central nationell databas över anmälningar finns inte. Systemet som sådant är dock lika över hela landet.

För varje anmälan införs en kod som anger vilket brott det är fråga om samt vissa omständigheter i samband med brottet. Det finns dock ingen kod för att markera att en hund är inblandad i

brottet. RAR-systemet har emellertid ett antal sökfunktioner som innebär att olika villkor kan kombineras för att få fram ett urval av anmälningar.

Hundansvarsutredningen har via Rikspolisstyrelsen inhämtat uppgifter från samtliga polismyndigheter om antal anmälda brott under år 2001 där anmälan avser en hund som angripit människa, djur eller annan egendom. Totalt hade det anmälts 1 241 sådana brott; se tabell 9. Dessa utgjorde ungefär en promille av det totala antalet anmälda brott (1 189 393 stycken) samma år.

Tabell 9. Antal anmälda brott under år 2001, fördelade på respektive polismyndighet, där anmälan avser en hund som angripit människa, djur eller annan egendom

Polismyndighet	Antal brott
Stockholm	298
Uppsala	51
Södermanland	21
Östergötland	66
Jönköping	38
Kronoberg	4
Kalmar	19
Gotland	0
Blekinge	22
Skåne	265
Halland	20
Västra Götaland	197
Värmland	18
Örebro	37
Västmanland	28
Dalarna	13
Gävleborg	33
Västernorrland	31
Jämtland	27
Västerbotten	22
Norrbottn	31
Totalt	1 241

Källa: Rikspolisstyrelsen.

Nedan presenteras en mer ingående analys som fem polismyndigheter har gjort av vilka brott som avses. Avsaknaden av särskild kodning för brott där hundar varit inblandade samt myndigheternas olika rutiner för handläggning av denna typ av ärenden, har medfört att det inte gått att skapa någon heltäckande bild av vilka typer av brott som förekommer, något som framgår av nedanstående sammanställning.

Polismyndigheten i Stockholms län, 298 anmälda brott (uppgifterna baseras på hur anmälan slutredovisats):

Olaga hot	75
Misshandel	50
Brott mot tillsynslagen ²	30
Avskrivna	143

Polismyndigheten i Uppsala län, 51 anmälda brott (uppgifterna baseras på brott mot tillsynslagen respektive brottsbalken):

Brott mot tillsynslagen	36
Brott mot brottsbalken	6
Oklar brottsrubricering	9

Polismyndigheten i Östergötlands län, 66 anmälda brott (uppgifterna baseras på händelseförloppet):

Hund angripit människa	31
Hund angripit människa och hund	7
Hund angripit hund	22
Hund angripit egendom	6

Polismyndigheten i Västmanlands län, 28 anmälda brott (uppgifterna baseras på händelseförloppet):

Hund angripit människa	10
Hund angripit hund	15
Hund angripit egendom	3

Polismyndigheten i Västernorrlands län, 31 anmälda brott (uppgifterna baseras på att samtliga brott med hundar inblandade registrerats som brott mot tillsynslagen):

Brott mot tillsynslagen	31
-------------------------	----

Samtliga anmälda brott i Västernorrlands län är avskrivna.

² Lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter.

Tillsynslagen

Administrativa ärenden

JUSTITSMINISTERIET

Enligt tillsynslagen skall hundar hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och omständigheterna i övrigt behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Om en hund hålls under bristande tillsyn får polismyndigheten med stöd av tillsynslagen besluta om föreskrifter om hur tillsynen skall bedrivas. Beslutet kan avse exempelvis koppeltvång eller krav på munkorg. I vissa fall kan polisen även besluta om att hunden skall omhändertas och säljas eller avlivas.

Via Rikspolisstyrelsen har Hundansvarsutredningen inhämtat att polismyndigheterna under år 2001 behandlade totalt 1 137 ärenden om administrativa åtgärder med stöd av tillsynslagen. I tabell 10 redovisas dessa fördelade på respektive polismyndighet. Viktigt att notera är att vissa polismyndigheter inte tydligt skiljer mellan de tidigare redovisade brottsanmälningarna och administrativa ärenden. Detta innebär att överlappningar kan förekomma, det vill säga att ett och samma ärende förekommer i bägge kategorierna. Några uppgifter om hur många av de administrativa ärendena som resulterat i någon form av föreskrifter och vilken typ av beslut det handlat om finns inte.

När det gäller Stockholms län går det dock att genom Svenska Hundskyddsföreningen få en hyfsad uppfattning om antalet hundar som avlivas efter beslut av polisen. Detta beror på att de flesta hundar som omhändertas av polismyndigheten i Stockholms län stallas upp på Hundskyddsföreningens anläggning Hundstallet. Det är emellertid inte säkert att alla dessa avlivningar skett med stöd av tillsynslagen. Under år 2001 avlivades åtta hundar. Av dessa hade en rivit får, en var mycket sjuk, en hade hållits i strid mot munkorgsföreskrift och fyra hade bitit människor. För en av hundarna framgår inte bakgrunden till avlivningen.

Tabell 10. Antal administrativa ärenden med stöd av tillsynslagen år 2001 fördelade på respektive polismyndighet

Polismyndighet	Antal administrativa ärenden
Stockholm	184
Uppsala	61
Södermanland	21
Östergötland	86
Jönköping	20
Kronoberg	4
Kalmar	39
Gotland	4
Blekinge	20
Skåne	289
Halland	77
Västra Götaland	104
Värmland	15
Örebro	23
Västmanland	62
Dalarna	44
Gävleborg	12
Västernorrland	31
Jämtland	10
Västerbotten	15
Norrbottnen	16
Totalt	1 137

Källa: Rikspolisstyrelsen.

Kostnader

Polismyndigheternas kostnader för de uppgifter som utförs enligt tillsynslagen består av kostnader för inkvartering av hundar på hundpensionat eller liknande med vilket myndigheten har avtal, personal- och transportkostnader med mera. Polisverksamhetsutredningen har efter enkätförfrågan till samtliga polismyndigheter i ett delbetänkande (SOU 2002:117) uppskattat polisens årliga kostnader för uppställning och transporter av hundar och katter enligt tillsynslagen till omkring en miljon kronor. Endast en mindre del har återbetalats till polismyndigheterna. Tidsåtgången har uppskattats till ungefär 6–7 årsarbetskrafter totalt i landet. Uppskattningarna anges dock vara mycket grova; det har bland annat varit

svårt för polismyndigheterna att särskilja kostnaderna enligt tillsynslagen från kostnader enligt exempelvis djurskyddslagen (1988:534).

Det bör i sammanhanget påpekas att särskilda ärenden, till exempel en farlig hund som omhändertagits, ibland kan bli mycket dyra. Detta beror på kombinationen av att förvaringen av hundarna är kostsam och att omhändertagandetiden kan bli långvarig om hundägaren överklagar polismyndighetens beslut. Det finns exempel på ärenden där uppställningskostnaderna för en hund uppgått till närmare hundra tusen kronor innan det blivit slutligt avgjort.

Märknings- och registreringslagen

Det har tidigare nämnts att hundar enligt märknings- och registreringslagen skall vara märkta och att ägare skall vara registrerade. En omärkt hund, eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret, som utgör eller kan komma att utgöra fara för människor eller andra djur eller om det annars finns särskilda skäl, får omhändertas av polismyndigheten. Ägaren har sedan sju dagar på sig att låta märka och registrera hunden. Om inte detta sker får hunden säljas, skänkas eller avlivas. Ägaren skall bekosta omhändertagandet.

Rikspolisstyrelsen har rapporterat att polisen under år 2001 genomförde 470 kontroller med stöd av märknings- och registreringslagen. Tjugo av de kontrollerade hundarna var omärkta. Det har inte varit möjligt att utröna vilka åtgärder som vidtagits mot dessa 20, inte heller vad som föranlett kontrollerna. Polisverksamhetsutredningen har efter enkätförfrågan till samtliga polismyndigheter i ett delbetänkande (SOU 2002:117) uppgett att ingen polismyndighet redovisat några kostnader för omhändertagande av omärkta hundar under år 2001. Detta tyder på att mycket få hundar omhändertagits med stöd av lagen.

Brott mot kommunala ordningsföreskrifter

En polisman kan utfärda ordningsbot för förseelse mot kommunal ordningsföreskrift avseende tillsyn över/förbud att medföra hund. Bötesbeloppet är i dag 600 kronor. Under år 2001 utfärdades ordningsbot vid 12 tillfällen mot denna typ av förseelse.

Hundproblem som hanterats av kommun och länsstyrelse

Hundansvarsutredningen har kartlagt vilka typer av ärenden med anknytning till hundar som tre kommuner (Göteborg, Malmö och Stockholm) och tre länsstyrelser (Västra Götalands, Skåne och Stockholms län) handlade under år 2001.

I tabell 11 har uppgifterna från de tre kommunerna sammanställts. Det framgår att man framför allt haft ärenden som rört vanvård av hundar. I knappt en femtedel av fallen har det dock handlat om andra typer av klagomål, företrädesvis hundar som varit störande genom sitt skällande.

Tabell 11. Ärenden med koppling till hundar som hanterats i tre kommuner år 2001

Kommun	Djurskyddsärenden	Skällande/störande hundar m.m.
Göteborg	52	14
Malmö	56	12
Stockholm	46	10

Källor: De kommunala miljöförvaltningarna i Göteborg, Malmö och Stockholm.

Hos de tre länsstyrelserna finns för år 2001 totalt 73 hundärenden registrerade (Västra Götaland 15, Skåne 46 och Stockholm 12), varav de flesta är av djurskyddskaraktär. Typfallet är en hund som övergivits och där ägaren, om han eller hon går att lokalisera, ofta har någon form av sociala problem. Av de 73 fallen rör 6 aggressiva hundar.

Problem med farliga hundar i bostadsområden

SABO, de allmännyttiga bostadsföretagens organisation, har på Hundansvarsutredningens initiativ genomfört en enkätundersökning om vilka problem med farliga hundar de omkring 300 SABO-företagen har i sina bostadsområden. Dessa företag hyr tillsammans ut drygt 830 000 lägenheter, i vilka det bor ungefär 1,4 miljoner människor.

Ungefär tio procent av företagen uppger att de har kommit i kontakt med problem med hundar som upplevs som farliga. Till dessa 30 företag uppges det under åren 2001 och 2002 (till och med

september–oktober 2002) i genomsnitt ha inkommit drygt tre anmälningar per företag och år. SABO påpekar att det kan finnas ett mörkertal beträffande antalet anmälningar, liksom att flera anmälningar kan gälla samma ärende. De flesta anmälningarna görs av de boende, men det förekommer också att bostadsföretagets personal eller lokala näringsidkare gör anmälan. De händelser som bostadsföretagen fått vetskap om har varit mer eller mindre allvarliga. I vissa fall har det handlat om att några hyresgäster känt oro eller rädsla inför möten med vissa hundar och deras ägare. Andra fall har gällt människor som blivit bitna. Vanligast är att hyresgäster blir bitna, men det förekommer också att företagets anställda råkar illa ut. Lösspringande hundar uppges vara ett vanligt problem. De mer allvarliga fallen, med hundar som är farliga, karakteriseras enligt SABO oftast av att de människor som äger eller tar hand om dessa hundar befinner sig i en svår livssituation med drogmissbruk och/eller kriminalitet.

Svenska bestämmelser om hundar och hundhållning

JUSTITSMINISTERIET

Bestämmelser som reglerar svensk hundhållning

Hundhållning regleras direkt eller indirekt i ett flertal lagar, förordningar och föreskrifter. Dessutom finns olika mer eller mindre "frivilliga regelverk" som berör vissa hundar och hundägare, till exempel stadgar i hundföreningar och klausuler i hyreskontrakt. I detta avsnitt behandlas de bestämmelser som har betydelse för problem med hundar i samhället och hundägaransvar enligt Hundansvarsutredningens definition. I ett följande avsnitt med rubriken "Tillämpning av svenska bestämmelser" redogörs för hur dessa kan tillämpas i olika typer av problemsituationer.

Lagen om tillsyn över hundar och katter

Lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter (tillsynslagen) trädde i kraft den 1 juli 1943 och har sedan dess ändrats vid ett flertal tillfällen. Fram till år 1987 gällde lagen enbart hundar. I samband med att den tidigare lagen (1938:274) om rätt till jakt ersattes med jaktlagen (1987:259), tillkom i tillsynslagen år 1987 förutom bestämmelser om katter även bestämmelser om jakträttshavares rätt att ingripa mot löslöpande hundar. En översyn av lagen efterfrågades i en rad framställningar till Jordbruksdepartementet under 1990-talet. Framför allt påtalades behovet av skärpta regler för katthållningen, men i den departementspromemoria (Ds 1996:32) som togs fram föreslogs även förändringar av betydelse för hundhållningen. Bland annat ingick bestämmelser om märkning och registrering av både hundar och katter. Någon proposition lämnades aldrig till riksdagen.

I tillsynslagen står det att "hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter". Om tillsynen över en hund eftersätts får polismyndig-

heten meddela det beslut som omständigheterna kräver, såsom munkorgstväng eller att hunden skall hållas bunden eller kopplad. Den som bryter mot ett sådant beslut kan dömas till böter. En hund som löper lös (det vill säga är utom förarens kontroll) i ett område där det finns vilt får tas om hand av jakträttsinnehavaren eller av någon som företräder honom eller henne. Om detta inte är möjligt får polismyndigheten under vissa omständigheter låta döda hunden. Den som omhändertagit hunden måste snarast underrätta ägaren eller, om detta inte låter sig göras, polisen. För att återfå hunden måste ägaren inom en vecka efter att han eller hon underrättats, eller inom två veckor efter att polisen underrättats, betala de kostnader som omhändertagandet medfört. Om så inte sker tillfaller hunden jakträttsinnehavaren.

Vidare råder koppeltväng utanför betryggande inhägnat område för bitsk hund. Med bitsk hund avses en hund som dels är farligare gentemot människor eller hemdjur än hundar i allmänhet, dels har visat denna farlighet tidigare¹. Med hemdjur avses hästar, nötkreatur, får, svin med flera djur som används inom jordbruket. Hundar och katter innefattas alltså inte i detta begrepp. Om tillsynen över en bitsk hund eftersätts kan polismyndigheten omhänderta och sälja eller avliva hunden. Dessutom kan böter utdömas. Innan en hund avlivs måste yttrande inhämtas från veterinär, om det inte är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål. Veterinärens uppgift i sammanhanget är enligt förarbetena (prop. 1974:81) att göra en bedömning av hur farlig hunden är. En bitsk hund som löper lös där det finns hemdjur får, om den inte låter sig fångas in, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren.

Strikt ansvar gäller enligt tillsynslagen för den som äger en hund, vilket innebär att alla skador som orsakas av hunden skall ersättas av ägaren oavsett vem som är vållande. I princip råder alltså omvänd bevisbörda för skador som orsakas av hund; den skadelidande behöver inte bevisa att den som håller hunden har gjort fel för att ha rätt till ersättning för skadorna. Undantag från principen om strikt ansvar gäller under vissa omständigheter för förare av polishund och militär tjänstehund i tjänsten. Om någon annan än ägaren håller eller nyttjar hunden är han eller hon solidariskt ansvarig tillsammans med hundägaren för skador som hunden orsakar. Detta solidariska ansvar enligt tillsynslagen omfattar dock inte den som endast tillfälligt har hand om hunden. Om hundägaren anser att den skadelidande är

---

¹ NJA II 1944 s 57 ff och NJA 1988 s 495 ff.

medvållande till skadan, kan hundägaren kräva att skadeståndet jämkas med stöd av skadeståndslagen (1972:207).

JUSTITSMINISTERIET

Märknings- och registreringslagen med förordning

Under senare delen av 1990-talet efterlystes en lag om märkning och registrering av hundar. Skälet var att det ofta uppstod problem då ägare till hundar som orsakat skador skulle identifieras och ställas till svars. Då man dessutom bedömde att problemen med farliga hundar snabbt ökade i omfattning, ansågs det brådskande att vidta åtgärder.

Lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar (märknings- och registreringslagen) trädde i kraft den 1 januari 2001. Huvudsyftena med lagen var enligt förarbetena (Ds 1999:74 och prop. 1999/2000:76) dels att göra det enklare att finna ägaren till en hund som orsakat skador, dels att ge polisen möjligheter att arbeta förebyggande och ingripa vid misstanke om att en hund kan komma att innebära fara för omgivningen. Man såg också andra fördelar med lagen, till exempel att en ägare till en bortsprungna hund enklare och säkrare skulle få tillbaka sin hund, att det skulle bli enklare att identifiera ägare till vanvårdade hundar med mera.

Jordbruksverket slöt i december 2000 ett avtal med Svenska Kennelklubben (SKK) som innebär att SKK ansvarar för den dagliga driften och utveckling av registret. SKK är även personuppgiftsbiträde till Jordbruksverket enligt bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204). Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för registret, och ansvarar dessutom direkt för hur uppgifter i registret hanteras med utgångspunkt från personuppgiftslagen samt för fakturering av hundägarna och övriga ekonomifrågor.

En hund som stadigvarande finns i Sverige och som är född efter den 31 december 1992 skall, enligt märknings- och registreringslagen, märkas med bestående märkning och ägaren skall registrera sitt ägarskap i ett centralt register. En omärkt hund, eller en hund utan någon ägare antecknad i det centrala registret, som utgör eller kan komma att utgöra fara för människor eller andra djur eller om det annars finns särskilda skäl, får omhändertas av polismyndigheten. Ägaren har sedan sju dagar på sig att låta märka och registrera hunden. Om inte detta sker får hunden säljas, skänkas eller avlivas. Ägaren skall bekosta omhändertagandet.

Det framgår inte klart av lagen under vilka förutsättningar polisen har befogenhet att kontrollera om en hund är märkt eller inte. I en promemoria² från Rikspolisstyrelsen analyseras denna fråga och man kommer fram till följande: Polisen har rätt att kontrollera herrelösa hundar samt hundar vars ägare inte motsätter sig kontroll. Man har också i vissa fall rätt att kontrollera hundar vars ägare motsätter sig detta. För det första krävs då att det finns anledning att anta att hunden är omärkt eller att det inte finns någon hundägare registrerad. Dessutom krävs att det är fråga om sådan hund som lagen särskilt tar sikte på. Här avses i första hand hundar som på grund av sitt beteende utgör en fara för människor eller andra djur samt hundar som genom det sammanhang de förekommer i, kan förmodas komma att utgöra en fara.

Straffrättsliga sanktionsmöjligheter mot den som bryter mot lagen saknas. Skälet till detta står att finna i regeringens och riksdagens uppfattning att kriminalisering som en metod för att söka hindra överträdelser av olika normer i samhället bör användas med försiktighet. Överträdelser av märknings- och registreringslagen ansågs mot den bakgrunden inte vara av den arten att de motiverade en kriminalisering (Ds 1999:74 och prop. 1999/2000:76). Däremot får polismyndigheten meddela de förelägganden som behövs för att lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Förordningen (2002:7) om märkning och registrering av hundar innehåller bland annat bestämmelser om hur och när hundägare skall låta märka och registrera sina hundar, samt om vilka uppgifter som skall registreras om hunden och hundägaren. Vidare bemyndigas Jordbruksverket att överlåta driften av registret till annan myndighet eller organisation.

Registret finansieras med avgifter från hundägarna. Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:6) om märkning och registrering av hundar skall hundägaren betala 150 kronor för registreringen. En registrering som avser ägarbyte kostar 70 kronor.

Det ansvar Jordbruksverket har i dag för hund- och ägarregistret, kommer den 1 januari 2004 att överföras till den nya Djurskyddsmyndigheten.

---

² Diarienummer POL-005-2481/01.

Djurskyddslagstiftning

I Sverige har det sedan år 1944, förutom straffbestämmelser för djurplågeri, funnits en särskild djurskyddslagstiftning. Djurskyddslagen (1988:534) trädde i kraft den 1 juli 1988 och har sedan dess ändrats och kompletterats ett antal gånger.

Det finns en viktig principiell skillnad, som har betydelse för tillämpningen, mellan brottsbalkens och djurskyddslagens bestämmelser om djurplågeri respektive djurskydd. För att kunna döma någon för djurplågeri krävs att man kan bevisa dels att den åtalade haft uppsåt eller visat *grov oaktsamhet*, dels att djuret lidit som en följd av detta. För att kunna döma någon enligt djurskyddslagen eller dess följdbestämmelser behöver det inte bevisas att djuret lidit, dessutom räcker det att den som utfört handlingen varit *oaktsam*.

Jordbruksverket utövar den centrala tillsynen över att djurskyddslagen, -förordningen (1988:539) och Jordbruksverkets föreskrifter på området följs. Länsstyrelserna har ett regionalt tillsynsansvar och de kommunala nämnderna inom miljö- och hälsoskyddsområdet ansvarar lokalt. De senare har skyldighet att ta upp anmälan om att djur hålls på ett felaktigt sätt och att utreda detta. Tillsynsmyndighet har rätt till tillträde till områden där djur hålls. Polismyndigheten skall på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Enligt 2 § djurskyddslagen skall alla djur som hålls i fångenskap behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Detta innebär bland annat, enligt 3 och 5 §§, att de skall ges tillräckligt med foder, vatten och tillsyn och att de inte får överansträngas eller agas. 4 § meddelar att djur "skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt".

Enligt djurskyddslagens 16 § krävs tillstånd för den som yrkesmässigt eller i större omfattning föder upp eller säljer hundar. Vid tillståndsprövningen, som sker av de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, skall särskild hänsyn tas till att den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och att de anläggningar i vilka verksamheten skall bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt. Den 1 december 2003 kommer denna paragraf att ändras så att även den som håller eller upplåter hundar omfattas av tillståndskravet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket kommer att få meddela föreskrifter om undantag från krav på tillstånd. Skälet till förändringen är enligt propositionen (prop. 2001/02:93) bland annat att den

som hyr ut vakthundar inte omfattas av 16 § med dess nuvarande lydelse.

Sedan den 15 mars 1997 finns följande bestämmelse i 19 § djurskyddsförordningen (före den 1 januari 2003 19 a §):

“Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som

1. har extremt stor kamplust
2. blir lätt retade och biter
3. bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och
4. har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar”

Fram till år 1995 tilläts inte import av pitbullterrier (eller shar-pei eller varghybrid) till Sverige. Importen förhindrades genom att Jordbruksverket med stöd av veterinära införselkungörelsen nekade införseltillstånd. Detta förbud gick inte att behålla i och med Sveriges inträde i EU. I stället infördes den 1 januari 1995 en ny paragraf, 19 a §, i djurskyddsförordningen. Denna bestämmelse var utformad på samma sätt som den nu gällande 19 §, med den skillnaden att den första delen löd “Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar, så kallade pitbullterrier, som...” Det fastslogs även att “den som vid förordningens ikraftträdande innehar hund som avses i 19 a § får behålla hunden under förutsättning att den på offentlig plats hålls kopplad och är försedd med munkorg”. I övrigt var alltså hundar med dessa egenskaper förbjudna. Syftet med införandet av 19 a § år 1995 var alltså att förhindra problem med de “så kallade pitbullterrier” som (förutom att vara pitbull) besatt samtliga dessa egenskaper. Skälet till förändringen år 1997 var att man menade att det visat sig att även individer ur andra raser kunde besitta de uppräknade egenskaperna och därmed utgöra en fara. I samband med förändringen bestämdes även att “Den som vid denna förordnings ikraftträdande innehar annan hund som avses i 19 a § än så kallad pitbullterrier får behålla hunden under förutsättning att den på offentlig plats hålls kopplad och är försedd med munkorg”.

I 1 kap. 4 § Jordbruksverkets föreskrifter om sällskapsdjur³, meddelas att det är förbjudet att hålla, sälja eller förmedla rovdjur för sällskap eller hobby. Som rovdjur bedöms avkomma i första till fjärde generation efter korsning mellan tamhund och vilt hunddjur, till exempel varg.

³ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:110) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby.

JUSTITSMINISTERIET

Avel med sådan inriktning som kan medföra lidande för djuren eller påverka djurens naturliga beteenden är förbjuden enligt 29 § djurskyddsförordningen. I 2 § jordbruksverkets föreskrifter om hundavel⁴ preciseras detta:

“De djur som nedärver missbildningar, eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga funktioner, får inte användas i avel.

Ett djur får inte heller användas i avel om det nedärver disposition för hög frekvens allvarliga sjukdomsfall eller förlossningssvårigheter eller om det saknar förmåga att föröka sig på ett naturligt sätt.”

För den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot djurskyddslagen, -förordningen eller -föreskrifterna kan böter eller fängelse i högst två år utdömas. Länsstyrelsen skall enligt djurskyddslagen meddela förbud att ha hand om djur eller förbud att ha ett visst slags djur bland annat för den som allvarligt försummat tillsynen av ett djur, misshandlat djur eller dömts för djurplågeri. För den som bryter mot ett sådant förbud kan böter eller fängelse i högst två år utdömas. Dessutom skall djuren omhändertagas genom polismyndighetens försorg. Även för ett djur som är utsatt för lidande och vars ägare är okänd eller inte kan anträffas skall beslutas om omhändertagande. Polismyndighetens kostnader i samband med omhändertagandet får förskötteras av allmänna medel, men skall slutligt betalas av den som åtgärden riktats mot om det inte finns särskilda skäl till annat. Om polismyndigheten säljer omhändertagna djur får den kostnad som skall betalas av ägaren tas ur köpeskillingen. Om någon annan myndighet än länsstyrelsen beslutar om omhändertagande, skall beslutet underställas länsstyrelsen som avgör om det skall fortsätta att gälla. Länsstyrelsen fastställer sedan om hunden skall säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas.

Det ansvar Jordbruksverket har i dag för djurskydd när det gäller hundar, kommer den 1 januari 2004 att överföras till den nya Djurskyddsmyndigheten.

⁴ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:111) om uppfödning, försäljning och förvaring av hundar samt om förvaringsutrymmen för och avel med hundar och katter.

Jaktlagen med förordning

Enligt allemansrätten är det som grundprincip tillåtet att ha hund med sig ute i naturen. Undantag från denna rätt framgår av ett antal lagar, förordningar och föreskrifter.

I jaktlagen (1987:259) finns, förutom regler som berör användningen av jakthundar, ett avsnitt som gäller alla hundar. Jaktlagens 6 § meddelar att:

“Under tiden den 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.”

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot denna bestämmelse döms till böter. Undantag från bestämmelsen i första meningen kan göras beträffande jakthundsträning. Undantagna från andra meningen är hundar när de används vid jakt. Med formuleringen om att hundar skall hindras att *löpa lösa*, förstås att föraren skall ha hunden under fullständig kontroll. För de flesta hundar innebär detta med andra ord att de måste hållas kopplade.

Enligt 18 § jaktförordningen (1987:905) får Naturvårdsverket medge ytterligare undantag från bestämmelserna i 6 § jaktlagen. Enligt 32 § Naturvårdsverkets jaktföreskrifter⁵, är det även sommartid tillåtet att använda lös hund till att valla tamdjur, under förutsättning att hunden är lämpad för ändamålet. Vidare har Naturvårdsverket meddelad dispens för bland annat olika hundföreningar, polisen och räddningsverket att bedriva viss hundträning med lös hund.

Länsstyrelsen får, enligt förordningen, under vissa omständigheter meddela föreskrifter om att hundar skall hållas kopplade eller att de skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa också under annan tid än den 1 mars–20 augusti. Till exempel har koppeltvång meddelats för stora delar av Östersjökustens skärgård.

⁵ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

JUSTITSMINISTERIET

Rennäringslagen

93 § rennäringslagen (1971:437) har följande lydelse:

“När renar befinner sig inom betesområde där renskötsel då är tillåten, skall hund i trakten som ej används i renskötseln hållas i band eller instängd, om ej länsstyrelsen medger annat. Detsamma gäller när renar flyttas, såvida hundens ägare i förväg meddelats om tiden för flyttningen.”

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot detta döms till böter.

Den som äger eller vårdar ren får döda en hund som befinner sig inom renskötselområde enligt ovan, under förutsättning att hunden jagar eller ofredar ren samt att hunden inte låter sig fångas in.

Brottsbalken

I brottsbalken finns ett antal bestämmelser som har betydelse i de fall då hundar figurerar i brottsliga sammanhang. Det kan handla om hundar som används som hjälpmedel vid brott, till exempel vållande till kroppsskada, misshandel eller olaga hot, men även om hundar som utsätts för djurplågeri. Polisen har skyldighet att ta upp anmälan och utreda brottsbalksbrott.

I brottsbalken finns även bestämmelser om nöd och nödvärn. Dessa bestämmelser reglerar under vilka förutsättningar och i vilken omfattning man har rätt att använda sig av våld för att freda till exempel sig själv eller sin hund mot ett hundangrepp.

Brottsbalkens bestämmelser om skadegörelse har betydelse i de fall någon skadar eller dödar en annans hund utan att ha rätt till det.

Lag om hittegods

Den som hittar en borttappad hund skall, om inte ägaren är känd, enligt lag (1938:121) om hittegods (hittegodslagen) snarast anmäla fyndet hos polismyndigheten. (Det finns ett antal fall då en upphittad hund omfattas av annan lagstiftning. Se närmare beskrivning under rubriken “Upphittad hund” i avsnittet “Tillämpning av svenska bestämmelser”.) Polisen är sedan, om upphittaren så önskar, i princip skyldig att ta hand om hunden i tre månader eller i en månad efter det att ägaren underrättats. Om polisens kostnader i samband

med förvaring av hunden är höga i relation till hundens värde, har polisen dock rätt att sälja den innan tre månader förflutit. För att få tillbaka hunden skall ägaren betala de skäliga kostnader som upphittaren och polismyndigheten hårt, samt hittelön till upphittaren. Om ägaren inte löser ut hunden inom angivna tidsramar tillfaller hunden upphittaren om denne betalar polisens kostnader för hunden. Om inte upphittaren vill ha hunden tillfaller den staten som, enligt lag (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m., skall sälja den. Om hunden inte kan säljas får den avlivas.

Miljöbalken med förordningar

Med stöd av 9 kap. miljöbalken (1998:808) har i 36 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd meddelats att "Husdjur och andra djur som hålls i fångenskap skall förvaras och skötas så att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer". Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot denna förordning döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

I de flesta nationalparker och naturreservat råder koppeltvång eller, i vissa fall, totalt hundförbud. Sådana föreskrifter meddelas för nationalparker av Naturvårdsverket och för naturreservat av länsstyrelserna, i bägge fallen med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Artskyddsförordningen (1998:179) har meddelats med stöd av 8 kap. miljöbalken. I 11 § artskyddsförordningen står att "När hund utbjuds till försäljning eller annan överlåtelse är det inte tillåtet att använda beteckningen varghybrid eller på annat sätt ange att hunden har särskilt nära släktskap med en varg eller har rovdjursliknande beteende eller utseende".

Livsmedelsförordningen

Med stöd i livsmedelsförordningen (1971:807) har Livsmedelsverket meddelat föreskrifter⁶ som säger att hundar inte får befinna sig i livsmedelslokal. Vissa undantag kan medges, till exempel för ledarhund i serveringslokal.

---

⁶ Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 1996:6) och allmänna råd om livsmedelslokaler

Kommunala ordningsföreskrifter

I många kommuner regleras hundhållningen på olika sätt. Vanligast är föreskrifter om koppeltvång och/eller hundförbud på vissa platser. Dessa föreskrifter är utfärdade med stöd av ordningslagen (1993:1617) och -förordningen.⁷ Enligt samma lag bestraffas överträdelse av föreskrift med penningböter. Detta innebär att en polis som ser en överträdelse kan utfärda ordningsbot direkt på platsen. Bötesbeloppet är i dag 600 kronor. Om hundägaren vägrar skriva under ordningsboten kan ärendet överlämnas till åklagare.

Flera kommuner har beslutat införa föreskrifter om förbud mot vissa raser eller mot hundar med vissa egenskaper. Dessa beslut har i samtliga fall upphävts av länsstyrelsen. Botkyrka och Trollhättans kommuner införde år 2001 förbud mot innehav av hundar som hade *en eller flera* av egenskaperna som räknas upp i 19 § djurskyddsförordningen. I bägge fallen ansåg länsstyrelsen att så kallade kamphundar lagstiftningsmässigt behandlats som en djurskyddsfråga, och att det saknas nödvändigt bemyndigande i djurskyddslagen för en kommun att besluta om föreskrifter på detta område. Botkyrka kommun överklagade detta beslut till i tur och ordning länsrätten och kammarrätten, vilka bägge avslog överklagandet. Regeringsrätten medgav, efter ytterligare överklagande, inte prövningstillstånd. Södertälje kommun försökte år 2001 att med stöd av ordningslagen införa koppeltvång på vissa platser för hundar av vissa raser och för hundar med vissa egenskaper. Även detta avslogs av länsstyrelsen. Södertälje kommun beslutade vid samma tillfälle att så kallade kamphundar inte är sällskapsdjur och att, med stöd av 39 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, inte tillåta innehav av hundar med kamphundsegenskaper i kommunen utan särskilt tillstånd. Detta beslut överklagades till länsrätten där det upphävdes. Länsrätten konstaterade att kommunen överskridit sin befogenhet då de gjort en generell tolkning av en författningsbestämmelse. Södertälje kommun överklagade länsrättens beslut till kammarrätten som dock inte medgav prövningstillstånd.

---

⁷ Förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen.

Övriga regelverk

JUSTITSMINISTERIET

Hundföreningar

De olika hundorganisationerna har en rad regler som medlemmarna måste följa. Svenska Kennelklubbens (SKK) är Sveriges största hundorganisation. I första paragrafen i SKK:s stadgar slås fast att organisationens mål bland annat är att "...främja avel av mentalt och fysiskt sunda... ..hundar". Med stöd i stadgarna finns i SKK:s grundregler bestämmelser om hur avel skall bedrivas. Bland annat får inte en hund som uppvisar överdrivna rädsreaktioner eller aggressivt beteende i provocerade eller för hunden vardagliga situationer användas i avel. Enligt en regel från år 2001 måste samtliga avelsdjur av bruksras ha känd mental status för att avkomman skall få registreras. Till bruksraserna hör bland andra dobermann, schäfer, boxer, collie och rottweiler. I 14 § SKK:s stadgar redogörs för klubbens disciplinnämnds sanktionsmöjligheter mot medlem som handlar i strid mot stadgarna. Sådan medlem kan tilldelas varning alternativt varning i kombination med registreringsförbud och/eller tävlingsförbud eller uteslutas ur SKK. Svenska Brukshundklubben (SBK), som är en organisation inom SKK, bestämde år 2001 att det skall krävas licens för föraren samt att hunden skall ha godkänd mental status för att ekipaget skall få tävla i bruksgrenen skyddsarbete i SBK:s regi. Vidare skall berörda figuranter ha genomgått av SBK godkänd figurantutbildning. Svenska Hundklubben (SHK) har en motsvarande verksamhet som SKK, dock med betydligt färre medlemmar. SHK:s interna regler motsvarar i stor utsträckning SKK:s; man har bestämmelser för hur avel får bedrivas, krav på hur försäljning av valpar får gå till, krav på auktorisation av funktionärer i samband med skyddstävlingar med mera.

Tillsynen i de olika hundorganisationerna av hur reglerna efterlevs har både likheter och olikheter. Tävlingsverksamheten inom både SKK och SHK kontrolleras av utbildade förtroendevalda i respektive organisation. Vid vissa evenemang engageras även veterinärer, främst för att kontrollera smitt- och djurskydd. Kontrollen av hundkennlar genomförs inom SKK av omkring 100 utbildade kennelkonsulenter som tillhör organisationen. Dessa gör varje år cirka 1 500 besök på hundkennlar. Vid problemfall sker arbetet i samråd med de kommunala eller regionala tillsynsmyndigheterna på djurskyddsområdet. Inom SHK sker kontrollen i huvudsak genom kommunala myndigheter.

JUSTITSMINISTERIET

Utanför ovan nämnda organisationer finns två större hundsportverksamheter som bedrivs utifrån egna regelverk. Svenska Draghundsportförbundet (SDF), som är ett specialförbund inom Riksidrottsförbundet, bedriver en betydande tävlingsverksamhet med hund som drar pulka eller skidåkare. Svenska Hundkapplöpnings-sportens Centralförbund (SHCF) bedriver all hundkapplöpning på rundbana i Sverige. SHCF har sedan år 2000 ett avtal med Svenska Spel AB om att genomföra de svenska hundkapplöpningsslopp som Svenska Spel bedriver totalisatorverksamhet på. SHCF:s interna regler föreskriver bland annat att antalet hundar per licensierad person är begränsat, att en kapplöpningshund inte får avlivas annat än av veterinärmedicinska skäl före tio års ålder, att försvunnen eller överlåten hund skall rapporteras och att senast licensierad person hålls ansvarig för vad hunden råkar ut för samt att uppfödning måste föranmälans. För både draghundverksamhet och hundkapplöpning kräver Jordbruksverkets föreskrifter att arrangerande klubb under tävlingarna har en av Jordbruksverket anställd banveterinär närvarande.

Sedan flera år har SKK, SDF och SHCF ett samarbete för att bekämpa dopning i de olika tävlingssporterna. Varje år genomförs bland annat 200 dopingtester på hundar som analyseras vid Statens Veterinärmedicinska Anstalt i Uppsala.

Förutom de hundföreningar som nämnts finns det ett antal mindre hundföreningar som verkar självständigt utanför dessa. Klubbarna kan vara organiserade utifrån ett lokalt intresse, företräda blandrashundar eller en viss ras men ha andra avelsmål än en annan organiserande rasklubb, med mera.

Bostadsföretag

Flera bostadsföretag har infört klausuler i sina hyreskontrakt som förbjuder hyresgästerna att hålla farliga hundar eller kamphundar. Som exempel kan nämnas att den som vill hyra lägenhet av Botkyrkabyggen måste förbinda sig att "icke inneha kamphund under hyrestiden". Hos Eidar, kommunalt bostadsbolag i Trollhättan, får hyresgästen "ej inneha eller hysa aggressiv hund eller så kallad kamphund eller annat aggressivt djur".

Tillämpning av svenska bestämmelser

I detta avsnitt beskrivs översiktligt vilka lagar och regler samhället och den enskilde i teorin har att stödja sig på i ett antal hundrelaterade problemsituationer. Dessutom ges i några fall kortfattade beskrivningar av hur hanteringen ser ut i praktiken.

Hund biter människa

Om en hund biter en människa och uppsåt från ägaren saknas kan det handla om brott mot lagen om tillsyn över hundar och katter, vållande till kroppsskada eller brott mot 19 § djurskyddsförordningen. Om det är fråga om en bitsk hund, det vill säga en hund som tidigare visat benägenhet att bitas och som är farligare än hundar i allmänhet, kan polisen omhänderta hunden enligt tillsynslagen och låta sälja eller avliva den. Förhör med hundägare, målsägare, grannar och så vidare kan ge viss information om huruvida hunden är bitsk eller inte. Även eventuella tidigare anmälningar och utfärdade föreskrifter om koppel- eller munkorgstväng enligt tillsynslagen kan ge sådan information. Hundägaren döms till böter om han eller hon brutit i den tillsyn som krävs för bitsk hund eller inte följt föreskrifter. Om hunden inte är bitsk, men tillsynen eftersatts, kan polismyndigheten besluta om koppel- eller munkorgstväng. Om det går att visa att hundägaren varit oaktsam och skadan inte är ringa kan, oavsett om hunden är bitsk eller inte, ägaren dömas för vållande till kroppsskada enligt 3 kap. 8 § brottsbalken till böter eller fängelse i högst 6 månader. Hunden kan tas i beslag såsom hjälpmedel vid brott enligt 36 kap. 2 § brottsbalken. Om brottet är grovt döms till fängelse i högst fyra år. Om misstanke finns att det är fråga om hund som avses i 19 § djurskyddsförordningen kan den omhändertas och testas. Påföljden kan, om hunden befinner sig omfattas av denna paragraf, bli böter. Hundansvarutredningen har dock inte hört talas om något enda fall där denna bestämmelse tillämpats i något sammanhang, varför detta torde vara mycket ovanligt.

Om hundägaren haft uppsåt att låta hunden bita, aktualiseras i första hand, beroende på situationen, olika brottsbalksbrott såsom misshandel, rån eller olaga hot. Hunden tas i beslag såsom hjälpmedel vid brott enligt 36 kap. 2 § brottsbalken. Även djurskyddsförordningen och tillsynslagen kan vara tillämpliga.

JUSTITSMINISTERIET

I samtliga fall har den som blivit biten rätt till skadestånd. Om den bite är medvällande till skadan, till exempel genom att ha provocerat hunden på ett omotiverat sätt, kan skadeståndet jämkas.

När en hund bitit en människa testar polisen ofta hunden för att skapa sig en bild av hur farlig den är, detta som komplement till det utlåtande veterinären ger. I Stockholm har de senaste åren ungefär hälften av de hundar som omhändertagits av detta skäl testats av polisen. Både testmetoderna och andelen hundar som varit inblandade i sådana situationer som testas, skiljer sig åt mellan olika polismyndigheter.

Det är inte helt ovanligt att det beslutas om avlivning även av hundar som inte är bitska enligt tidigare given definition. Det handlar då ofta om hundar som bitit allvarligt vid ett tillfälle och som efter test bedömts som farligare än hundar i gemen, men där det inte går att visa på en historia av angrepp eller angreppsförsök.

Hund biter hund

Om det är fråga om organiserat hundslagsmål kan de medverkande åtalas för djurplågeri. Hundarna omhändertas med stöd av djurskyddslagen. Straffet kan bli böter eller fängelse. Dessutom kan förbud att ha hand om hund meddelas.

Om en hundägare medvetet släpper sin hund på en annan hund handlar det i första hand om skadegörelse (12 kap. brottsbalken) eller djurplågeri, vilket medför böter eller fängelse. Hunden kan beslagas som hjälpmedel vid brott enligt 36 kap. 2 § brottsbalken.

Om en hund biter en hund utan att det är hundägarens avsikt är det, beroende på om hundägaren visat grov oaktsamhet eller inte, fråga om djurplågeri eller brott mot tillsynslagen. I det förra fallet kan hunden beslagas, i det senare beläggas med koppel- eller munkorgstvång. Hundägaren döms till böter eller fängelse och måste ersätta skadorna. Bestämmelsen i 19 § djurskyddsförordningen kan också vara aktuell.

Hotfull hund

Enligt tillsynslagen kan polisen besluta om munkorgs- eller koppel- tvång för hundar som orsakar avsevärda olägenheter. En hotfull hund torde i vissa fall kunna anses orsaka avsevärda olägenheter.

Om hunden dessutom är att betrakta som bitisk kan den under vissa omständigheter omhändertas och säljas eller avlivas. Om ägaren uppsåtligt använder hunden att hota med, kan han eller hon dömas för olaga hot till fängelse i högst ett år, eller, om brottet är grovt, till fängelse i mellan sex månader och fyra år.

Upphittad hund

Om en hund som är utom ägarens kontroll påträffas på mark där det finns vilt kan tillsynslagen tillämpas. Samma sak gäller på mark där det finns hemdjur, under förutsättning att hunden dessutom är bitisk. Tillsynslagen har i dessa sammanhang inga straffbestämmelser riktade mot hundägaren, utan reglerar endast hur infångandet och förvaringen eller dödandet av hunden skall gå till. Om hunden påträffas på mark där det finns vilt under perioden 1 mars–20 augusti kan jaktlagens straffbestämmelser vara aktuella. Det tycks emellertid vara mycket ovanligt att jaktlagen tillämpas i dessa sammanhang.

En hund som påträffas på annan plats eller under annan tid omfattas av hittegodslagen. Polisen är i princip skyldig att ta hand om en sådan hund i tre månader eller i en månad efter det att ägaren underrättats. Om polisens kostnader i samband med förvaring av hunden är höga i relation till hundens värde, har polisen rätt att sälja den innan tre månader förflutit. I Stockholm tillämpas detta förfaringssätt regelmässigt; en bortsprungna hund stallas genom polisens försorg upp på Svenska Hundskyddsförningens anläggning Hundstallet, och skänks efter sju dagar till föreningen om inte hundägaren påträffats. Föreningen säljer eller avlivar sedan hunden efter egen bedömning av vad som är lämpligast.

Om den bortsprungna hunden är omärkt kan märknings- och registreringslagen användas, vilket innebär att om ägaren inte inom sju dagar låtit märka och registrera hunden kan den skänkas, säljas eller avlivas. Ägaren måste dessutom bekosta omhändertagandet.

Om en upphittad hund är att betrakta som övergiven gäller de bestämmelser i djurskyddslagen som säger att ett djur som är utsatt för lidande och vars ägare är okänd eller inte kan anträffas skall omhändertas genom polismyndighetens försorg. Länsstyrelsen fastställer om hunden skall säljas, överlätas på annat sätt eller avlivas. Polismyndighetens kostnader i samband med omhändertagandet får förskottas av allmänna medel, men skall slutligt betalas av den som åtgärden riktats mot om det inte finns särskilda skäl till annat.

JUSTITSMINISTERIET

Hund som stör vilt

Hund som driver eller på annat sätt stör vilt omfattas av jaktlagens bestämmelser och kan medföra bötesstraff. Även tillsynslagen kan vara av betydelse eftersom jakträttsinnehavare enligt denna lag kan omhänderta hundar som löper lösa i ett område där det finns vilt. Om detta inte låter sig göras kan polismyndigheten under vissa omständigheter låta döda hunden.

Hund som stör människor

En hund kan vara störande för omgivningen till exempel genom ett oupphörligt skällande eller genom att den tillåts förorena inomhus eller på olämpliga platser utomhus. Möjligheterna att komma åt sådana brister i hundhållningen med hjälp av tillsynslagen är begränsade. I vissa fall kan i stället 12 kap. 25 § jordabalken (1970:994) vara tillämplig. Enligt denna bestämmelse skall hyresgäst se till att "de som bor i omgivningen inte utsätts för störningar som i sådan grad kan vara skadliga för hälsan eller annars försämra deras bostadsmiljö att de inte skäligen bör tålas". Hyresgästen skall vidare "iaktta allt som fordras för att bevara sundhet, ordning och gott skick inom fastigheten". Om en hyresgäst bryter mot detta kan hyresrätten förverkas om hyresgästen inte efter tillsägelse vidtar rättelse.

Även förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd kan ha betydelse. Enligt denna måste hundar förvaras och skötas så att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot denna förordning döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

JUSTITSMINISTERIET

Hundlagstiftning i andra länder med mera

JUSTITSMINISTERIET

Internationella överenskommelser

Europakonventionen om skydd för sällskapsdjur

År 1989 ratificerade Sverige Europakonventionen om skydd för sällskapsdjur. Detta har gjorts av ytterligare tolv europeiska länder. I konventionen presenteras ett antal grundläggande krav beträffande hur bland annat hållande av, och avel och handel med, sällskapsdjur skall bedrivas för att ett gott djurskydd skall uppnås.

Artikel 3 i Europakonventionen om skydd för sällskapsdjur säger bland annat att man inte skall överge sällskapsdjur eller orsaka dem onödigt lidande. Artikel 4 säger att den som håller sällskapsdjur eller har sådana i sin vård skall sörja för att deras behov tillgodoses, såväl beteendemässiga som behov av mat, vatten och motion. I artikel 5 slås fast att man genom sitt urval av avelsdjur inte får utsätta modern eller avkomman för risker vad gäller fysisk och mental hälsa. I förarbetena till denna artikel nämns särskilt att man, förutom ett antal ärftliga defekter, skall undvika att genom avel föra vidare "onormal aggressivitet". I artikel 14 står att den som ratificerat konventionen förbinder sig att uppmuntra informationsinsatser och utbildning som syftar till att öka medvetenheten bland berörda privatpersoner och organisationer om de principer och bestämmelser som slagits fast i konventionen.

Gemensam EU-lagstiftning

Det finns i dag ingen gemensam EU-lagstiftning om farliga hundar. Många länder inom unionen säger sig dock uppleva ett tilltagande problem med hundar som angriper människor och djur. Vid två tillfällen har så kallade kamphundar diskuterats i ministerrådet. Vid jordbruksrådet den 17–18 juli 2000 diskuterades frågan om farliga

hundar som en övrig punkt på initiativ av Luxemburg. Luxemburg påtalade den starka opinion som väckts med anledning av de attacker, några med dödlig utgång, som hundar utsatt människor för. Luxemburg föreslog att gemenskapen inrättar ett regelverk som innehåller bland annat en lista över farliga raser, definition av dessa och regler för identifiering.

Vid ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 september 2000 diskuterades, på begäran av Tyskland, åter frågan om så kallade "kamphundar". Tyskland meddelade att det på senare tid skett olyckor med farliga hundar och ansåg att det krävdes gemensamma ansträngningar på EU-nivå för att komma till rätta med problemet. Kommissionen uppmanades att utarbeta bestämmelser till skydd mot de risker som "kamphundar" innebär.

Kommissionen har dock ställt sig tvivlande till om det är möjligt att vidta gemenskapsåtgärder. Skälet till detta skulle vara att rättslig grund för sådana åtgärder saknas. Kommissionen har därför uppmanat till nationella initiativ.

Sveriges hållning vid dessa diskussioner har varit att det finns ett stort intresse av samarbete över gränserna i denna fråga, men man har också betonat att problem med farliga hundar inte kan kopplas till någon specifik ras.

Nationella bestämmelser och erfarenheter

I detta avsnitt presenteras EU-ländernas och Norges bestämmelser om hundar, i synnerhet farliga hundar.

EU-ländernas lagstiftning om hundar har kartlagts vid två tillfällen av Jordbruksdepartementet, första gången sommaren 2000 och andra gången sommaren 2001. Eftersom flera av dessa länder under de senaste åren har arbetat på ny lagstiftning på området, har Hundansvarsutredningen under sommaren 2002 uppdaterat och kompletterat tidigare gjorda kartläggningar, samt även tagit reda på hur lagstiftningen är utformad i Norge. De kompletterande frågorna har gällt vilka erfarenheter de olika länderna haft av sina bestämmelser, samt vilka hundrelaterade problem man upplever sig ha. Vid samtliga tillfällen har uppgifterna i huvudsak samlats in via de svenska ambassaderna i de olika länderna.

Det kan konstateras att det i åtta av de femton undersökta länderna råder någon form av restriktioner gentemot specifika raser. Vanliga rasrestriktioner är koppel- och munkorgstväng, förbud mot

JUSTITSMINISTERIET

försäljning, uppfödning och import samt steriliseringskrav. I fyra av de undersökta länderna råder krav på ansvarsförsäkring för ägare till vissa typer av hundar. Sju av länderna uppger att herrelösa hundar förekommer i sådan omfattning att det utgör ett problem. Organiserade hundslagsmål är förbjudna i samtliga EU-länder och i Norge. För flera av länderna uppges att efterlevnaden av lagstiftningen om hundar är bristfällig. Vad som inte framgår av den fortsatta sammanställningen, men som ändå bör nämnas, är att det finns ytterligare fall där det framgår indirekt av ambassadens svar att lagstiftningen om hundar efterlevs ganska dåligt.

Inkonsekvenser vid en jämförelse mellan länder, till exempel olika definitioner i olika länder på vad en "aggressiv hund" eller en "kamphund" eller en "farlig hund" är, har inte tolkats eller utretts.

Belgien

Den lagstiftning som finns är från år 1997 och reglerar hur uppfödning och handel med sällskapsdjur skall gå till. Uppfödare måste vara auktoriserade och hundvalpar skall märkas med tatuering eller mikrochips. Specifikt regelverk för aggressiva hundar saknas. Under åren 1998–1999 hade man dock ett märknings- och registreringskrav för 13 som man bedömde särskilt farliga raser, bland andra rottweiler, pitbull och staffordshire bullterrier. De rasspecifika bestämmelserna togs bort då man såg att de inte fyllde sitt syfte; farliga hundar uppstod helt enkelt i andra raser i stället. Dessutom upplevde man ett ökande djurskyddsproblem då ägare till hundar av förbjuden ras kände sig trakasserade av omgivningen och därför övergav sina hundar.

Lagen från 1997 ses för närvarande över eftersom efterlevnaden varit dålig, framför allt beträffande avel och försäljning av hundar. Kontrollmöjligheter har saknats och straffen har varit för låga. Man avser därför att skärpa bestämmelserna om försäljning av och avel med hundar. I juli 2001 presenterade sex arbetsgrupper som tillsatts av regeringen sina resultat beträffande olika aspekter av problemet med farliga hundar. Resultatet var tänkt att leda till ny lagstiftning, dock inte med inriktning på särskild ras eftersom man bedömde att detta på sikt inte skulle utgöra en trovärdig lösning. Istället avsåg man att fokusera på "professionalisering" och "prevention". Detta betyder bland annat bättre information och utbildning om uppfödning och träning av hundar. Några lagförslag har inte presenterats.

Däremot har Hälsoministeriet uppmanat kommunerna att utöka informationen till allmänheten om hundägares ansvar.

Man anser alltså att särskilt farliga raser inte existerar utan att farlig aggressivitet kan förekomma hos individer från olika raser; det är detta man måste komma till rätta med. Vidare anser man att problemet med farliga hundar inte har den omfattning det tillskrivs, även om befolkningens oro måste tas på allvar. Däremot finns andra problem som man ser mer allvarligt på. Dels ökar problemen med hundavföring på allmän plats trots att man satt upp hundlatriner i de flesta parker och delar ut gratis plastpåsar. Dels lämnas allt fler hundar till hundhärbargen då ägarna inte längre vill ha dem kvar. År 2001 lämnades 30 000 hundar in, och av dessa avlivades 6 000.

Danmark

Märknings- och registreringskrav gäller för samtliga hundar. På offentlig plats i städer och platser med tät bebyggelse skall hundar hållas kopplade eller i omedelbar närhet av föraren och under full kontroll. Utanför städer med över 15 000 invånare skall kvälls- och nattetid bland andra följande raser hållas kopplade, bundna eller inlåsta: schäfer, dobermann, rottweiler, bulldogg, boxer, newfoundland, st. bernhard, grand danois, leonberger, dalmatiner, korsningar av dessa samt alla större hundar som med avseende på ras eller karaktär kan jämföras med dessa. Sedan år 1991 har man förbud mot innehav, uppfödning och import av pitbull och tosa samt av korsningar där någon av dessa raser ingår. Befintliga hundar fick behållas om de steriliserades och öronmärktes. Utsedda konsulenter skall bistå polisen vid beteendetest (relation till andra hundar respektive relation till människor) för avgörande av huruvida en hund omfattas av förbudet, det vill säga har för dessa raser typiska beteendemönster. Brott kan straffas med böter eller fängelse.

Ny lagstiftning om hundar är under utarbetande. Detta beror på att man sett ökande tendenser till att folk skaffar sig kamphundar, eller hundar som används som vapen, av andra raser än pitbull och tosa. De föreslagna förändringarna kommer troligen att träda i kraft under sommaren 2003. Man har tidigare diskuterat ytterligare rasförbud, men inriktar sig i lagförslaget istället på att ge polisen utökade möjligheter att agera gentemot farliga hundar oavsett ras. Man vill bland annat att polisen skall kunna besluta om koppel-

JUSTITSMINISTERIET

eller munkorgstvang eller avlivning av hund som uppträtt hotfullt och/eller orsakat skada. Avlivningsbeslut skall föregås av en beteendeundersökning av hunden. Undersökningen skall göras av en sakkunnig person. Man föreslår också att det skall bli möjligt att utdöma förbud att befatta sig med hundar bland annat för den som använt en hund som vapen eller i hundkamp.

Man har vid tillämpningen av de rasspecifika restriktionerna upplevt problem vid avgörande av rastillhörighet. Enligt Köpenhamnspolisens har man i dag dock inga problem med pitbull och tosa; dessa raser har i princip försvunnit.

Finland

Allmän lagstiftning gällande samtliga raser.

Ny lagstiftning om farliga hundar är inte aktuell.

Bortsett från något enstaka fall för några år sedan har enligt jord- och skogsbruksministeriet inga problem med så kallade kamphundar förekommit i Finland. Det är över huvud taget ovanligt med hundar som skadar människor eller djur, även om det har hänt att stora hundar som hållits lösa bitit ihjäl mindre hundar eller anfallit barn.

Frankrike

Flera allvarliga tillbud med aggressiva hundar de senaste åren har medfört att problemet uppmärksammats. År 1999 trädde en ny lag om farliga och lösdrivande djur i kraft. Lagen skiljer mellan "attackhundar" (kategori 1) och "vakt- och försvarshundar" (kategori 2). Till de senare hör american staffordshire terrier, staffordshire bullterrier, rottweiler, tosa och hundar som liknar rottweiler utan att vara stambokförda i en av myndigheterna godkänd stambok. Till de förra hör hundar som liknar american staffordshire terrier eller staffordshire bullterrier (benämns pitbull), mastiff (benämns boerbull) eller tosa, men som inte är stambokförda i en av myndigheterna godkänd stambok. Gemensamt för de bägge kategorierna är att ägare till sådana hundar inte får vara under 18 år eller tidigare straffade. Hundarna måste anmälas till den kommun där ägaren bor, vara märkta, kopplade och bära munkorg. Hundar ur den första kategorin får inte köpas, säljas eller skänkas. De måste steriliseras och får inte vistas på offentliga platser, i kollektiva transportmedel

eller i gemensamma utrymmen i hyreshus. Hundar ur den andra kategorin måste ha koppel och munkorg om de vistas på offentlig plats, i kollektivt transportmedel eller i gemensamt utrymme i hyreshus. Dessutom måste ägaren ha en ansvarsförsäkring för skador som hunden kan orsaka. Höga böter eller fängelse i högst 6 månader kan utdömas om bestämmelser som rör hundar tillhörande dessa kategorier bryts. Borgmästaren har behörighet att vidta åtgärder mot farliga hundar som inte hålls under tillräcklig tillsyn. I akuta och allvarliga situationer kan hunden tas i förvar och avlivas utan att ägaren har rätt att yttra sig. Dock krävs ett veterinärtlåtande som tillstyrker avlivningen. Om ett sådant utlåtande inte inkommit inom 48 timmar förutsätts det samtycka till avlivning. Förutom denna lag har man arbetat med informationskampanjer riktade mot allmänheten om de problem som kan orsakas av hundar, samt med vidareutbildning av poliser för att få en effektivare hantering av hundärenden.

Myndigheterna anser att lagstiftningen om farliga hundar fungerat bra och ingen ny lagstiftning på området är under utarbetande. Däremot planerar man att ratificera Europakonventionen om skydd för sällskapsdjur.

Det allvarligaste problemet med hundar i Frankrike är enligt det franska jordbruksministeriet att alltför många hundar överges av sina ägare.

Grekland

Sedan år 1978 är det obligatoriskt att registrera hundinnehav. Ingen lagstiftning om farliga hundar.

Registreringslagen från år 1978 efterlevs mycket dåligt. Herrelösa hundar är inte ovanliga, vilket medför både ett djurskyddsproblem och en sanitär olägenhet.

Irland

Sedan år 1986 finns ett licenskrav för hundinnehav (minst 16 år gammal, olämplig om dömd för grymhet mot djur). Sedan år 1998 måste dessutom alla hundar kunna identifieras via halsbandet. Efter påtryckningar från samhället gäller sedan år 1991 koppel- och munkorgsvång på allmän plats för raserna pitbull, engelsk bullterrier,

staffordshire bullterrier, bullmastiff, dobermann, schäfer, rhodesian ridgeback, rottweiler, akita inu, tosa och "bandog", inklusive korsningar av dessa. Även hundar av andra raser måste hållas under ändamålsenlig tillsyn. Böter och/eller fängelse kan utdömas om dessa regler inte följs.

Efterlevnaden av hundlagstiftningen är dålig. Till exempel har endast 20 procent av hundägarna licens. Ingen ny lagstiftning planeras dock.

Antalet friska hundar som avlivas i Irland har minskat under senare år, men enligt olika djurskyddsorganisationer är det fortfarande alltför vanligt att så sker.

Italien

Specifikt regelverk för farliga hundar saknas, annat än att personer som medverkar till hundkamper kan dömas till böter. Gällande lagstiftning är mest inriktad på "kringströvande hundar". Man säger sig inte vilja diskriminera särskilda raser, däremot strävar man efter att begränsa uppfödningen av potentiellt farliga raser.

Flera lagförslag har presenterats de senaste åren, dock inga nya lagar. Eventuellt skall en åldersgräns för att få äga hund införas.

Framför allt i storstäderna har man problem med övergivna/herrelösa hundar, detta trots att den djurägare som överger sitt djur kan dömas till dryga böter och fängelse i upp till ett år.

Luxemburg

Lagstiftning om hundar saknas. Som tillfällig åtgärd har kommunerna rekommenderats att uppmana pitbullägare att använda munkorg på sina hundar.

Lagförslag gällande alla hundar: Obligatoriskt märkningskrav, kopplingstvång på offentlig plats, obligatorisk hundskatt, möjlighet att ålägga ägare till hund som anmälts som farlig att hålla hunden kopplad, försedd med munkorg och/eller låta dressera hunden. Lagförslag gällande aggressiva hundar och vakthundar (definieras bland annat utifrån ras): Kastrering av samtliga hundar definierade som aggressiva, krav på ansvarsförsäkring, genomgången dressyrkurs med godkänt resultat, ägaren skall vara myndig och straffri, aggressiva hundar får inte köpas, säljas, skänkas eller importeras.

Sedan början av 1990-talet uppges antalet farliga hundar ha ökat kraftigt, och detta är orsaken till lagförslagen som presenteras ovan. De farliga hundarna ägs ofta av brottslingar som dresserat dem till att bli aggressiva. Detta har medfört att allmänheten känner sig hotad.

Nederländerna

Sedan år 1993 finns lagstiftning som syftar till att få bort pitbull ur landet; uppfödning och import förbjöds och befintliga pitbull steriliserades. Dessutom råder kopplings- och munkorgstvang för denna ras. I övrigt arbetar man med information till kennelföreningar i förebyggande syfte och med stöd till forskning på hundområdet.

Vid två tillfällen har regeringen föreslagit restriktioner mot ytterligare fem raser: american staffordshire terrier, dogo argentino, fila brasileiro, napoletansk mastiff och rottweiler. Vid första tillfället avsågs förslaget i parlamentet. Det senaste lagförslaget har ännu inte behandlats (augusti 2002). Förslaget innebär, för de fyra förstnämnda raserna, samma åtgärder som för pitbull. För rottweiler vill man att mindre strikta regler skall gälla, bland annat att uppfödarna åläggs att hålla sig till en avelspolicy som syftar till att minska rasens benägenhet att bita. Om detta inte visar sig fungera, väntar samma regler för rottweiler som för de andra raserna.

Enligt uppgift från myndigheterna hade man till för ett par år sedan vissa problem med illegala pitbull, framför allt i gränstrakterna, i övrigt är rasen i stort sett utrotad. Hundar ur de fem i lagförslaget utpekade raserna ökade kraftigt i antal då restriktioner infördes mot pitbull, därav förslag om restriktioner även mot dessa då de anses avlas för aggressivitet och är tillräckligt stora för att kunna orsaka allvarliga skador. De senaste två åren har dock ökningen inom dessa raser avstannat. Däremot har antalet hundar ur andra pitbull-liknande raser, till exempel amerikansk bulldogg, ökat kraftigt. Man uppger också att det vid tillämpning av rasspecifik lagstiftning ibland är svårt att avgöra vilken ras en hund tillhör.

JUSTITSMINISTERIET

Norge

Norska bestämmelser om hundar är spridda i ett flertal lagar. Hundägare har strikt ansvar för sina hundar. För hundägaren kan brott mot de lagar som reglerar hur hund får hållas i förhållande till vilt, boskap och renar, medföra böter eller, när det gäller vilt, fängelse. Till skydd för viltet råder koppeltvång under perioden 1 april–20 augusti. Jakträttsinnehavare har långtgående befogenheter att döda en hund som under denna period löper lös. En hund som löper lös i område där det finns boskap får dödas av djurägaren. En hund som jagar ren får dödas av vem som helst. I samtliga dessa fall kan domstol dessutom besluta om avlivning i efterhand. Sedan år 1991 är det förbjudet att hålla, importera och föda upp farliga hundar. Farliga hundar definieras dels som "hundar som är speciellt aggressiva, kampvilliga och uthålliga och som på grund av dessa egenskaper är farliga för människor och djur", dels som hundar tillhörande raserna pitbull, fila brasileiro, tosa och dogo argentino. För avgörande av om en hund är av förbjuden ras råder omvänd bevisbörda; det är alltså hundägaren som med stamtavla eller registreringsbevis och identitetsmärkning måste bevisa att hunden inte är av förbjuden ras. Hundar som innehades då lagen trädde i kraft fick behållas om de identitetsmärktes och hölls i koppel. De fick inte säljas, omplaceras eller brukas i avel. Brott mot lagen från år 1991 kan ge böter eller fängelse i högst tre månader.

Ny lagstiftning om hundar är under utarbetande. I mars 2003 lämnades en proposition om förslag till en ny lag om hundar till Stortinget. Man avser att göra lagstiftningen om hundar mer samlad; den är i dag så spridd att såväl privatpersoner som myndigheter ofta inte vet vad som gäller. Den nya lagen föreslås framför allt vara inriktad på att skydda människor mot farliga hundar. Bland annat vill man förbjuda ytterligare raser, nämligen american staffordshire terrier och staffordshire bullterrier. Man avser också att införa förbud mot skyddsdressyr (polis och militär undantagna) och möjlighet att utdöma hundförbud för hundägare som misskött sig och som kan förväntas orsaka nya skador. Polisen föreslås även omedelbart få avliva en hund som angripit ett barn, om det är nödvändigt för att skapa trygghet.

Portugal

I oktober 2001 skärptes hundägarnas ansvar. Alla hundar måste vara registrerade och ägarna måste ha ett hundägartillstånd. För potentiellt farliga hundar gäller ytterligare regler: Ägaren måste vara vuxen och ostraffad för bland annat våldsbrott. Ägaren måste dessutom ha en ansvarsförsäkring som täcker skador som hunden kan tänkas orsaka. På offentliga platser måste potentiellt farliga hundar vara försedda med munkorg och hållas kopplade.

Definitionen på en potentiellt farlig hund är ganska svävande, och avgörandet av vilken kategori en hund skall tillhöra görs i princip av hundägaren. Detta har medfört att mycket få hundägare valt att registrera sina hundar som potentiellt farliga.

De mest omdebatterade problemen med koppling till hundar i Portugal är farliga hundar och herrelösa hundar.

Spanien

Sedan år 1999 krävs, för innehav av potentiellt farliga hundar, att ägaren har licens. För att få licens måste ägaren styrka att han eller hon inte är tidigare straffad för bland annat vålds-, narkotika- eller djurrelaterade brott, är myndig, är fysiskt och psykiskt lämpligt disponerad för att ha en potentiellt farlig hund samt har ansvarsförsäkring för skador som hunden kan orsaka. Licensen gäller i fem år och måste därefter förnyas. På offentlig plats måste potentiellt farliga hundar vara försedda med munkorg samt hållas kopplade. Hundarna måste också vara märkta med mikrochips. Med potentiellt farliga hundar avses hundar av raserna pitbull, staffordshire bullterrier, american staffordshire terrier, dogo argentino, rottweiler, fila brasileiro, tosa inu och akita inu samt korsningar där någon av dessa raser ingår. Dessutom avses hundar som uppvisar en markant aggressiv läggning, eller tidigare angripit människor eller djur, eller vars karaktärsdrag uppfyller merparten av ett antal fysiska och psykiska kriterier, bland annat stark muskulatur, utmärkande karaktär och mod, kort hårväxt, bred och muskulös nacke med mera.

Införandet av de strikta bestämmelserna för potentiellt farliga hundar har sin bakgrund i en upprörd opinion till följd av ett antal uppmärksammade hundangrepp mot människor. Andra hundrelaterade problem i Spanien är herrelösa hundar och vanvård av i första hand jakthundar.

JUSTITSMINISTERIET

Storbritannien

Sedan år 1991 krävs dispens för att få hålla hund av typerna pitbull (inklusive hundar av "pitbull-typ"), tosa inu, dogo argentino och fila brasiliro. För att erhålla dispens krävs att hunden steriliseras, märks med tatuering och mikrochips och att ägaren har ansvarsförsäkring för personskador hunden kan tänkas åsamka. Vidare råder koppel- och munkorgstväng på allmän plats för dessa hundar, och de får inte föras av person yngre än 16 år. De får inte heller användas i avel, säljas, ges bort eller överges. Hundar ur andra raser än de ovan nämnda kan om de anses utgöra en samhällsfara beläggas med koppel- och/eller munkorgstväng eller avlivas.

De brittiska myndigheterna är nöjda med lagen från 1991 och anser att den fungerat bra. På andra håll är den emellertid mycket kontroversiell. Bland annat djurskyddsorganisationer ifrågasätter djurskyddet för hundar som omhändertagits med stöd av lagen. Det har rapporterats att dessa hundar kan få sitta uppstallade långa perioder under dåliga förhållanden.

Förutom farliga hundar uppges herrelösa hundar vara ett problem i Storbritannien.

Tyskland

På federal nivå finns bestämmelser om införsel och uppfödning av hundar. Sedan år 2001 får raserna pitbull, american staffordshire terrier, staffordshire bullterrier och bullterrier inklusive korsningar där någon av dessa ingår inte föras in i landet. Hundar som nedärver stor aggressivitet får inte användas i avel. Aggressiva hundar får inte säljas utan särskilt tillstånd. Utöver de federala lagarna har varje delstat infört bestämmelser om bekämpning av farliga hundar. I 15 av de 16 delstaterna har man upprättat listor över farliga hundraser. I flera delstater inkluderas även hundar som uppträtt hotfullt eller attackerat människor eller djur i definitionen på farliga hundar. För att få äga en farlig hund/hundras är vanliga krav att hunden hålls kopplad, är försedd med munkorg samt att ägaren har ett särskilt tillstånd. Exempel på andra bestämmelser beträffande farliga hundar är förbud mot skyddsträning, minimiålder på den som för hunden, obligatorisk kastrering och krav på ansvarsförsäkring.

Det är inte självklart att delstaterna har lagligt utrymme att införa rasrestriktioner. Förvaltningsdomstolen i Berlin har upphävt

delstaten Niedersachsens kamphundsförordning med motivet att påståendet att vissa raser skulle vara farligare än andra måste fastställas i lag av landets parlament. Dogstolen ställde sig också frågande inför att schäfer inte finns med på Niedersachsens lista över farliga hundar trots att till exempel dobermann och rottweiler gör det.

Orsaken till att man införde en federal lag för bekämpning av farliga hundar var ett antal fall för några år sedan där hundar angrep människor.

Österrike

Nationell lagstiftning beträffande farliga hundar saknas. Detta regleras istället på förbundslandsnivå. Staden Wien utmärker sig med munkorgs- och/eller koppeltvång för kamphundar.

Förekomst och reglering av organiserade hundslagsmål i Europa

Via ambassaderna i de flesta europeiska länderna har Hundansvarsutredningen under sommaren och hösten 2002 inhämtat upplysningar om huruvida hundkamper med eller utan vadhållning förekommer och i så fall i ungefär vilken omfattning, samt om detta är tillåtet eller förbjudet.

Organiserade hundslagsmål är förbjudna i samtliga EU-stater, men förekommer ändå i varierande omfattning i de flesta av dessa länder. I hela Europa är denna verksamhet tillåten i en handfull länder. Till dessa hör Ukraina, Jugoslavien och Vitryssland. Dessa uppgifter bör dock hanteras med försiktighet; rättsläget är många gånger oklart, vilket betyder att det kan vara fler än dessa länder som inte förbjuder hundkamper, likaväl som det kan visa sig att något av de nämnda länderna faktiskt har ett förbud som Hundansvarsutredningen inte lyckats lokalisera. Samma försiktighet krävs vid bedömningen av hur vanligt förekommande hundkamper är i de olika länderna. De uppgifter Hundansvarsutredningen har tillgång till tyder på att omfattningen är större i Ryssland, Makedonien, Jugoslavien och Bulgarien än i andra europeiska länder.

Testmetoder för bedömning av bland annat hundars farlighet

JUSTITSMINISTERIET

Det finns olika sätt att avläsa hundars mentala egenskaper

En hunds mentala egenskaper styr i stor utsträckning hur den uppfattar omgivningen och hur den reagerar i olika situationer. De har därför betydelse bland annat för vilken typ av arbetsuppgifter hunden är lämpad för, hur hunden mår och hur den bör hanteras och dresseras på bästa och effektivaste sätt. För att ge uppfödarna underlag till sitt avelsurval, och även för att ge hundägarna vägledning, har olika metoder för att avläsa och bedöma hundars mentala egenskaper utarbetats. Vissa metoder kan ha som syfte att förbättra möjligheterna att välja ut rätt valp till en blivande hundägare för att genom detta förebygga framtida problem. Andra är ämnade att förutsäga vilka individer som är lämpade för en viss uppgift, till exempel som ledarhund för synskadade eller militär tjänstehund. För uppfödaren är det kanske viktigaste att få reda på i vilken utsträckning en hund besitter vissa ärftliga egenskaper, varför det finns metoder som är ämnade att utröna detta. Andra metoder används för att kartlägga vilka egenskaper omhändertagna hundar har, detta för att säkrare kunna avgöra om det till exempel är lämpligt att omplacera en sådan hund till en ny ägare eller om det är bättre att avliva den. Vid alla beskrivningar eller värderingar av hundars mentalitet utgår man från hundens sätt att utnyttja vargens beteendepertoar. Alla hundar bär på vargens egenskaper men anlagen för utnyttjandet av dem varierar individuellt, vilket gör att egenskaperna tar sig olika uttryck och visar sig i olika styrkegrad. Hundar betar sig därför olikartat. Det handlar egentligen om att olika hundar eller raser tenderar att uppvisa beteenden vid skilda retningsstyrkor. I Sverige finns både officiella och mer eller mindre vedertagna inofficiella metoder som används för att beskriva eller värdera mentala egenskaper hos hundar. I många andra länder förhåller det sig på liknande sätt. Att en metod är officiell innebär att resultatet av beskrivningen eller bedömningen införs i hundens stambok.

Metoder som ger information om hundars mentala egenskaper kan grovt delas in i två grupper; prover respektive tester och beskrivningar. Vid ett *prov* undersöker man hundens förmåga att utföra något slag av praktiskt arbete. Det kan handla om bruksprov, till exempel spår eller sök, eller olika jaktprov. Historiskt har motivet med proven varit att avelsvärdera hundarna. Detta har dock förändrats, och i dag är proven i stor utsträckning rena tävlingar. Det som bedöms är inte hundens mentala egenskaper utan enbart dess prestationer, vilka till stor del beror av skickligheten hos den som dresseerat hunden. Men självfallet beror hundens prestationer också på dess medfödda egenskaper. Vid *tester* och *beskrivningar* av hundars mentala egenskaper används vanligen någon form av testbana. Banan innehåller ofta retningsituationer som hundar vanligtvis inte ställs inför. Man försöker vid en test eller beskrivning kartlägga vilka medfödda mentala egenskaper som ligger närmast till hands för hunden att använda sig av för att lösa de olika testsituationerna. Eventuellt kan tester och beskrivningar delas upp i två grupper. En sådan uppdelning skulle kunna motiveras av att man vill skilja på metoder som utmynnar i någon form av värdering av hundens agerande i testsituationerna (*tester*) och metoder som inte gör det (*beskrivningar*). Exempel på *tester* skulle då kunna vara olika typer av lämplighetstester (L-tester) vid bedömning av tjänstehundsämnen och mentaldelen i Svenska Brukshundklubbens (SBK) så kallade korning. Samtliga dessa utmynnar i en värdering av hundens mentala egenskaper. Värderingen kan till exempel bestå i en poängsumma eller en bedömning "godkänd" eller "icke godkänd". En *beskrivning* innebär att hundens reaktioner i vissa givna testsituationer mäts. Exempel på detta är SBK:s Mentalbeskrivning Hund (MH). En skillnad gentemot en test är att det vid en beskrivning lämnas mindre utrymme för subjektiva tolkningar, vilket innebär att resultatet blir bättre lämpat att behandla statistiskt. En annan skillnad är att en test utmynnar i en bedömning av hur "lämplig" hunden är i något avseende. Vid en beskrivning görs ingen sådan värdering, utan det enda som registreras är vad hunden *gör*, det vill säga hur den reagerar. Det är sedan uppfödarens eller rasklubbens sak att jämföra den individuella hundens eller en avkommegrupps resultat med det ideal eller den önskade rasprofil som man kommit fram till för aktuell ras. Avvikelse från rasens ideal kan sedan ligga till grund för bedömning om lämpliga avelsdjur inom rasen.

Prover enligt definition ovan saknar betydelse för Hundansvarsutredningens uppdrag att finna sätt att utveckla metoder som kan

användas för att avgöra om en hund har egenskaper som gör den farlig eller inte. De kommer därför inte att behandlas ytterligare.

JUSTITSMINISTERIET

Exempel på svenska tester och beskrivningar

Korning

Vid dåvarande Arméns Hundskola i Sollefteå utvecklades i mitten av 1900-talet en terminologi för att beskriva hundars mentala egenskaper och en test, så kallad L-test, för att mäta dessa egenskaper. Den ursprungliga L-testen började utvecklas år 1947 och användes sedan under åren 1954–1978 av Hundskolan för att ta fram lämpliga bruksämnen inom de militära och polisiära tjänstehundsområdena. Testen har senare kommit att modifieras i flera led för att på olika sätt tjäna som prov på hundars mentala egenskaper. I något reviderad form används testmetoden sedan 1960-talet inom SBK som den mentala delen av den så kallade korningen. Korningen är en officiell meritering för brukshundar, där även en exteriör bedömning ingår. För närvarande genomgår varje år omkring 1 700 hundar en korning.

Vid en korning värderar och tolkar domarna, utifrån de reaktioner och den förmåga att avreagera som hunden uppvisat, hur hunden upplevt de olika ingående momenten på en standardiserad testbana. Mentaltestdomarna analyserar hundens beteenden och redovisar genom att betygsätta ett antal definierade mentala egenskaper *varför* hunden har uppträtt på ett visst sätt i retningsituationerna. Betygsättningen är baserad på vad som var mest önskvärt ur före detta Hundskolans synpunkt med avseende på polishundar. Inte förrän hunden genomgått hela testbanan är det möjligt att betygsätta de olika egenskaperna, eftersom hundens reaktioner i respektive testsituation beror av flera olika mentala egenskaper.

Korningen genomförs då hunden är mellan två och fyra år gammal. Åldersgränserna är satta med tanke på att hunden skall vara vuxen vid testtillfället, men inte så gammal att dess förvärvade kunskaper och erfarenheter får för stort genomslag i hur hunden reagerar; det man i första hand vill testa är hundens ärftliga egenskaper. En väl utförd mentaltest i korningen ger en bild av den enskilda hundens förutsättningar som brukshund.

Mentalbeskrivning Hund

Efter ett drygt tioårigt utvecklingsarbete som involverade bland andra dåvarande Statens Hundskola och SBK, blev Mentalbeskrivning Unghund (MUH) år 1989 en officiell beskrivningsform för hundars mentalitet. MUH, som skulle genomföras på hundar som var 12–18 månader gamla, kompletterade en enklare form av mentalbeskrivning kallad karaktärstest, där ett fåtal mentala egenskaper beskrivs. Efter viss revidering ersattes MUH år 1997 av Mentalbeskrivning Hund (MH). MH utförs på hundar som uppnått en ålder av ett år. Någon övre åldersgräns finns inte. Syftet med MH är att vara ett verktyg som uppfödarna kan använda vid urvalet av vilka hundar som skall användas i avel. För närvarande genomgår varje år omkring 4 200 hundar MH.

Beskrivningen utförs genom att man på en standardiserad testbana bedömer styrkan eller intensiteten i en hunds reaktioner under de olika ingående momenten. Den testbana man använder sig av liknar den som används vid korningen men är mindre omfattande. Hundens reaktioner mäts eller kvantifieras exempelvis genom att flyktsträckor eller tid innan hunden blivit lugn igen efter en rädsle-reaktion mäts. För att minska subjektiviteten i bedömningen har en mall konstruerats som täcker olika förekommande beteendevariationer vid de olika testmomenten. Intensiteten graderas i en femgradig skala där 1 står för den lägsta intensiteten och 5 för den högsta. Att man valt att gradera hundens reaktion utifrån stigande intensitet beror på att detta underlättar utvärdering och statistiska beräkningar. Viktigt att notera är att den lägsta och högsta graderingen inte behöver vara likvärdigt med "sämst" respektive "bäst".

För att få delta vid bruksprov i SBK:s regi måste från och med år 2002 alla ägare till hundar som är födda efter den 30 juni 2000 kunna uppvisa protokoll på att hunden genomgått MH. För att få registrera valpar efter hundar av brukshundsras krävs att föräldraren har "känd mental status" innebärande genomgången MH.

Det har i ett flertal vetenskapliga arbeten kunnat visas att hundarnas beteenden vid MH, bland annat rädslor, i hög grad påverkas av ärftliga faktorer. Detta innebär att MH kan användas för att genom avel på ett systematiskt sätt förändra hundars beteenden.

Tester för bedömning av hundars farlighet

För avgörande av hur "farlig" en hund är finns i dag inga skraddarsyddade tester, åtminstone inte i Sverige. Man har under de senaste åren i olika sammanhang både inom polisen och olika hundorganisationer diskuterat och funderat kring hur ett sådant test skulle kunna se ut, men några konkreta förslag har ännu inte presenterats.

Till grund för ett avgörande om vad som skall hända med en hund som omhändertagits för att den är bitsk, skall det bland annat göras en bedömning av hur farlig hunden är. Enligt lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter är det en veterinär som skall göra denna bedömning. Veterinären använder sig aldrig av några egentliga testmetoder för detta ändamål, utan lämnar endast ett utlåtande som bygger på hur han eller hon utifrån sina erfarenheter uppfattar hunden. Som komplement till detta utlåtande genomför i vissa fall en besiktningsman någon form av mentaltest av hunden. En besiktningsman är en polishundförare med särskild utbildning och förordnande att genomföra *lämplighetstester* på hundar. Besiktningsmännen har däremot ingen särskild utbildning på att testa "*farliga*" hundar, varför dessa tester genomförs på olika sätt från fall till fall. Ofta försöker man dock efterlikna den situation som föranlett ingripandet mot hunden, för att avgöra om hunden reagerar på ett sätt som gör att den utgör en fara för omgivningen.

Övriga

Sett till antalet deltagande hundar är koringen och MH de största officiella test- och beskrivningsformerna i Sverige. Det finns dock även metoder för att bedöma exempelvis vallningsegenskaper hos vallhundar och jaktegenskaper hos olika typer av jakthundar.

Det finns också flera inofficiella mentala tester och beskrivningar varav många precis som koringen är modifieringar av före detta Arméns Hundskolas L-test. Utövare av inofficiella tester har olika system och sätt att redovisa resultaten beroende på intresse och inriktning. Inofficiella tester kan göras vid olika ålder på hunden och även vilka mentala egenskaper hos hunden som bedöms, hur dessa definieras och testsituationernas utseende kan variera mellan olika tester. Vidare finns det ofta en möjlighet för domaren att anpassa retningsituationerna till hundens ålder och reaktioner. Myndigheter som polis och tull gör vid sina L-tester ofta för-

ändringar och kompletteringar i testbanans uppbyggnad för att bättre kunna säkerställa en hunds lämplighet (eller olämplighet) för ett visst ändamål. Det är också vanligt att de låser testen kompletteras med någon form av miljö- och arbetsprov.

Exempel på utländska tester och beskrivningar

Valptester

Det förekommer flera former av mentala tester och anlagsprov för valpar. De är alla inofficiella och används framför allt utomlands.

Sedan 1970-talet har det varit populärt, speciellt i USA, att låta valpar genomgå någon form av mentaltest innan de lämnar uppfödaren. De många valptester som florerar i olika hundtidskrifter och böcker har sitt ursprung i en test som Clarence Pfaffenberger tog fram. Han ville på ett tidigt valpstadium kunna avgöra vilka valpar i en kull som hade lämpliga mentala kvaliteter (självförtroende, koncentrationsförmåga och stabilitet) för att kunna bli goda ledarhundar. Testen byggde i stor utsträckning på Scotts och Fullers (1965) klassiska forskningsprojekt på hund, där de bland annat delade upp den unga hundens liv i viktiga utvecklingsfaser. Pfaffenbergs test skulle utföras på valpens 49:e levnadsdygn, eftersom det var den exakt fastställda åldern för valpens begynnande inlärningsförmåga. Syftet var nämligen att testa de medfödda beteendena och inte de som modifierats av träning. Testen värderade valparnas beteendemässiga reaktioner vid nya situationer, möten med främmande personer och också valpens smärt- och ljudkänslighet samt allmänna förmåga till enkla problemlösningar. Pfaffenbergs test kopierades och omformades sedan av många som intresserade sig för hund. Den första standardiserade valptesten som allmänheten kom i kontakt med var sannolikt "the Puppy Behavior Test of William Campbell". Denna beteendetest skulle hjälpa uppfödare och valpköpare att hitta den perfekta sällskapshunden.

En av de mest populära allmänna valptesterna i dag är förmodligen "The Volhard's Puppy Aptitude Test" (PAT), som har utvecklats av Joachim och Wendy Volhard. Testen inkluderar alla moment i Campbells test, vilka skall indikera valpens anpassning till människor. Från Pfaffenbergs test ingår tre moment som har med valpens smärtekänslighet och fallenhet för lydnessarbete att göra.

Resultatet är en valputvärdering där individens mentalitet mäts i form av dominans kontra undergivenhet, självständighet och oberoende kontra social attraktion och flockkänsla. Valpens lydnds- och arbetspotential noteras också. Testen delas upp i en mental del, "puppy aptitude test", och en lämplighets- eller anlagsdel, "obedience aptitude test". Idealet är om valpen testas under sin sjunde levnadsvecka, helst på det 49:e dygnet. Syftet med testen är dels att hitta rätt valp till valpköparen, dels att kunna identifiera valpar med stor inlärningspotential för lydndssträning.

En annan valptest, "PAWS Working Dog Evaluation", utvecklades med syftet att man skulle kunna identifiera och bedöma de huvudkomponenter i en hunds mentalitet som är betydelsefulla för en arbetande hund (till exempel spår-, sök- och skyddsarbete, agility och lydnds). Förkortningen, PAWS, står för Possessiveness, Attention, Willingness and Strength. PAT ligger som grund för detta test. Skillnaden mellan de bägge testerna är huvudsakligen att man i PAWS Working Dog Evaluation lagt till moment som skall ge information om hundens ägandekänslor och jaktlust. PAWS är också mer flexibel vad gäller ålder på valpen vid testets utförande.

Många liknande valptester finns och används mer eller mindre seriöst i olika sammanhang. De nämnda utgör dock grunden för de flesta andra, och ger därför en bild av intentionerna med valptester.

De flesta vetenskapliga arbeten som berör tester för att förutse beteenden hos en vuxen hund beroende på valpens reaktioner i olika testsituationer visar att sådana kopplingar är svåra att finna. Den övervägande uppfattningen är att en valps uppträdande vid 8 veckors ålder eller yngre inte säger speciellt mycket om hur hunden blir mentalt som vuxen. På samma sätt som man inte kan testa hundars könsdrift innan de blivit köns mogna, är det svårt att förutsäga även andra beteenden innan de utvecklats till fullo. Många av den vuxna hundens beteenden är inte utvecklade i så tidig valpålder som när testerna utförs.

Tester för bedömande av hundars farlighet

En grupp holländska forskare utvecklade för drygt tio år sedan en test för omhändertagna hundar i upptagningshem ("shelters") med syfte att kunna förutsäga beteendeproblem. Lyckades detta fanns det större chans att vägleda en ny ägare till passande hund, resonerade man. Testerna byggdes framför allt upp runt fyra pro-

blemrelaterade beteendområden – aggression, rädsla, lydnad och separationsångest – samt en avdelning för blandade problemrelaterade beteenden. En mängd olika reningarna användes i testen inkluderande människor (främmande och kända, hotande och vänliga; ibland användes dockor som substitut), djur (okänd och dominant hund av samma storlek och kön, även katt) samt visuella och audiella (biltuta, dörrklocka med mera). Hunden utsattes också för en åktur i bil. Dessutom observerade man hur hunden betedde sig när man tog bort matskål, ben eller leksak från den. Testen tog 1 ½ timme per hund och var uppdelad i 21 deltester. Det konstaterades att beteendetesten kunde förutse framtida beteendeproblem på ett bättre sätt än vad enbart upptagningshemmets personal kunde göra. Man drog därför slutsatsen att testen kunde utgöra ett användbart instrument för att öka säkerheten vid arbetet med att finna lämpliga ägare till hundarna. (van der Borg *et al*, 1991)

Med anledning av det tilltagande problemet med aggressiva beteenden hos hundar i Holland fortsatte två av forskarna att utveckla beteendetester, nu med hundens farlighet och aggressivitet i fokus. I en artikel från 1997 (Netto & Planta, 1997) presenteras testmetodiken och en utvärdering av testen. Målet var att kunna utesluta mycket aggressiva individer ur vissa raser från att gå i avel. Testen kom att bestå av 43 moment i vilka en blandning av stimuli, relaterade till sammanhang som man av erfarenhet visste kan utlösa aggressioner hos hundar, presenterades. Flera likheter finns med den tidigare beskrivna testen. Många delmoment är mycket hotfulla och provokativa. Testproceduren tar ungefär 50 minuter för varje hund. Hundmaterialet i undersökningen bestod av raser som i Holland bedöms som potentiellt aggressiva, sådana som betraktas som icke-aggressiva och övriga. Historiken av aggressiva beteenden för de i studien ingående hundarna var känd. Resultaten visade klara skillnader i aggressiva egenskaper. Hundar med respektive utan en historia innefattande bettincidenter skilde sig signifikant åt beträffande bett- och attackbeteenden under testen. Under testen visade nästan samtliga deltagande hundar någon form av aggressivt beteende och två tredjedelar uppvisade attack med bitande. Baserat på undersökningens resultat bedömde man att denna test skulle kunna utgöra ett användbart instrument för att fastställa aggressiva tendenser hos hundar, förbehållet att testen utförs av tränade forskare, testdomare eller liknande.

Forskaren Planta har utvecklat ännu en test som syftar till att identifiera farliga hundar. Målet med denna test är dels att den skall

JUSTITSMINISTERIET

vara praktiskt användbar ute i hundklubbarna, dels att det skall vara möjligt att på ett standardiserat sätt kunna testa i synnerhet aggressiva bitbeteenden och rädlereaktioner hos hundar av olika raser. Testen utförs utomhus, består av 16 delmoment och den totala tidsåtgången per testad hund uppgår till ungefär 15 minuter. Åtta av testmomenten utförs i ägarens närvaro, åtta i ägarens frånvaro. Varje moment tillåts ta 20 sekunder. Retningsituationerna liknar dem som redogjorts för i artikeln från år 1997, men är mer komprimerade. Av säkerhetsskäl används attrapper av händer och dockor i stället för människor i en del situationer. I en konferensvolym från holländska kennelklubben (Planta, 2002) presenteras en utvärdering av denna test. Det kunde bland annat konstateras att hundar som tidigare bitit människor visade aggressiva bitbeteenden i fler undertester än hundar som inte hade bitit tidigare. Resultatet från utvärderingen av testen visar enligt Planta att den är ett adekvat instrument för att testa aggressiva bitbeteenden hos hund. Författaren anser därför testen vara ett bra verktyg för att upptäcka hundar som kan tänkas bita människor. I utvärderingen poängteras för övrigt vikten av objektivitet i bedömningen samt den stora betydelsen av att bedömaren är väl utbildad på området. Kännedom om olika rasers karaktäristik i form av morfologi och sätt att uttrycka sig framhävs också som viktigt. Det pekas även på att det är viktigt att en tydlig uppdelning av bitande med allvarsbetonade aggressiva inslag och bitande som tillhör lekbeteenden görs. Plantas tidigare artiklar visar att enbart hotbeteenden inte kan förutsäga ett aggressivt bitande. Därför anser hon att endast ett reellt bitande i aggression kan tjäna som tröskelvärde för avgörande av om en hund är farlig eller inte.

Övriga

Wendy Volhard har förutom valptesterna även utvecklat en test för vuxna hundar som heter "Volhard Canine Personality Profile" Där poängsätts 40 olika beteenden på en 10-gradig skala, som sedan skall ligga till grund för en kartläggning av hunden.

American Temperament Test Society har tagit fram en test som syftar till att ge hundägare bättre möjligheter att förstå sina hundars beteenden. Testen mäter egenskaper som kallas för stabilitet, rädsla, aggressivitet och vänlighet. Även hundens lust och förmåga att försvara sin ägare och/eller sig själv i hotande sammanhang mäts. Testen

beskrivs som "en promenad i parken", och är tänkt att visa hur hunden reagerar i vardagliga situationer.

"The Canine Good Citizenship test" (CGC) är en examination i Amerikanska Kennelklubbens regi. Den är konstruerad för att visa hundens förmåga att kunna vistas på ett komplikationsfritt sätt i samhället – på offentliga platser, i hemmet och i närvaro av barn och andra hundar och så vidare. För att erhålla ett så kallat CGC-certifikat måste hunden på ett lugnt sätt kunna hantera tio olika testsituationer, som skall efterlikna all dagliga händelser i relativt lugn miljö. Certifikatet är en form av inträdesbiljett till många andra aktiviteter med hund.

Det tyska "Begleithundprüfung" är en form av motsvarighet till det amerikanska CGC. Begleithundprüfung är uppdelad i två huvuddelar, där den första behandlar hundens grundläggande lydnad och den andra involverar hundens tolerans i olika trafiksituationer med stadstrafik (till exempel bilar, mopeder, cyklar och gångtrafikanter) och även tyngre trafik.

För att välja ut hundar som är lämpade att tränas till att fungera som hjälp åt människor med diverse fysiska och psykiska handikapp, har olika mentala tester satts samman. I USA har man på senare år försökt använda omhändertagna hundar i diverse upptagningshem ("shelters") som resurs för rekrytering av blivande service- och assistanshundar. Åldern på hundarna har oftast varit mellan ett och två år. I de använda testerna är grunderna kvar från Pfaffenbergers tester med tillägg av moment som beskriver hundens beteende i hundgård, dess reaktion på smärta (till exempel nyp i tån) och på plötsligt uppdykande nya stimuli (till exempel uppspannande av paraply). En utvärdering (Weiss & Greenberg, 1997) av dessa tester visade att de allmänt sett var dåliga på att förutsäga en hunds framgång i träningen till service- och assistanshund.

Förebyggande arbete

JUSTITSMINISTERIET

Det finns i Sverige ett stort antal intressenter som på olika sätt bidrar till att förebygga problem med hundar i samhället. Inte minst har statens insatser i form av lagstiftning och de olika myndigheterna med tillsynsansvar på området en viktig funktion. Eftersom detta redovisats på annan plats i betänkandet tas det inte upp här. I stället redogörs för andra typer av insatser som olika myndigheter gör samt för det arbete som hundorganisationerna och vissa företag står för.

Det mest omfattande rent konkreta förebyggande arbetet utförs av de olika hundorganisationerna. Intresset för att vara medlem i en hundorganisation är stort i Sverige. I Manimalisrapporten (2000) anges medlemsantalet i de olika hundorganisationerna till ca 266 000, varav Svenska Kennelklubben (SKK) svarar för 262 000. Den enskilt största klubben inom SKK är Svenska Brukshundklubben (SBK) med ungefär 56 000 medlemmar. Svenska Hundklubben bedriver in likartad verksamhet som SKK men är i medlemsantal betydligt mindre. Utöver dessa finns ett antal mindre hundorganisationer samt två förbund som sysslar med två olika typer av hundsporttävlingar, nämligen Svenska Draghundsportförbundet som är ett specialförbund inom Riksidrottsförbundet och Svenska Hundkapploppningssportens Centralförbund.

Avelsarbete

Omkring 70 procent av alla svenska hundar är registrerade i någon av de svenska hundorganisationernas stamböcker. De olika hundorganisationerna är medlemmar i olika internationella hundföreningar och har därigenom bland annat förbundet sig att erkänna raser som är godkända av dessa. Ibland görs dock avsteg från detta. Det finns till exempel två internationellt godkända raser som inte erkänns av SKK eftersom dessa relativt nyligen korsats med varg. Innan en ny

ras upptas i SKK:s stambok sker numera alltid en prövning med avseende på om rasen och dess uppfödare har en lämplig avelsplan samt om rasen kan förväntas fungera i det svenska samhället.

Varje år registrerar de svenska hundorganisationerna mellan 50 000 och 55 000 nyfödda valpar. Det organiserade avelsarbetet har bland annat som syfte att minska förekomsten av hälsoproblem. Hundarna skall vidare ha ett beteende som är anpassat efter de krav som samhället ställer på god hundhållning. Hundorganisationerna har därför olika interna regler kring hur avelsarbetet skall bedrivas, vilka krav som skall ställas på avelshundar, hur en kennel skall vara byggd med mera. Som ett exempel kan nämnas det krav som SKK ställer på samtliga brukshundsraser, att föräldradjuren skall ha känd mental status för att valparna skall få registreras. För att bibringa uppfödarna kunskap så bedriver hundföreningarna utbildning inom olika ämnesområden. För att kontrollera bland annat hundhållningen hos uppfödarna använder man sig av internutbildade förtroendevalda kennelkonsulenter och/eller de kommunala och regionala tillsynsmyndigheterna, vilka genomför besök hos de enskilda uppfödarna.

Valpköp/hundköp

Som redovisats i bilaga 2 så har 75 procent av alla hundägare köpt sin hund då den var yngre än fyra månader, vilket tyder på att svenska hundar mycket sällan omplaceras mätt med internationella mått. De svenska hundorganisationerna bedriver en omfattande rådgivning till blivande hundägare innan hundköpet. Till SKK:s informationsavdelning kommer exempelvis varje år omkring 50 000 förfrågningar från blivande valpköpare med önskemål om att få hjälp med att hitta hundar som passar dem. På flera håll i landet anordnas regelbundet informationsträffar där hundorganisationerna förmedlar råd inför valpköpet. Såväl hundorganisationer som företag erbjuder också kursverksamhet som bland annat syftar till att ge den blivande hundägaren bättre förutsättningar att hitta rätt hund utifrån sina behov. Inslag i dessa kurser kan vara lagstiftning om hundar, vilken miljö en hund måste kunna erbjudas, vad som är karaktäristiskt för olika raser, dressyrkunskap med mera.

I många dagstidningar och på text-tv finns dagligen annonser under rubriken "valpar till salu". I anslutning till dessa annonserar

ofta hundorganisationerna med en uppmaning om att den som skall köpa hund först skall kontakta organisationen för rådgivning.

JUSTITSMINISTERIET

Valpfostran

Det finns ingen samlad statistik över antalet hundägare som tillsammans med sina valpar årligen genomgår någon typ av valpkurs, bland annat beroende på att många företag, ofta enmansföretag, erbjuder denna typ av utbildning till nya hundägare. Sveriges största enskilda anordnare av valpkurser är SBK som år 2001 hade ungefär 21 000 valpar på sina kurser. Tillgången till grundläggande valpkurser är god i stora delar av landet. I de uppskattningsvis 25 största orterna är bristen på lärare/instruktörer dock fortfarande ett problem. Denna brist har inneburit att en marknad öppnats för de företag som bedriver utbildning inom hundområdet.

Ett annat problem som påpekats för Hundansvarsutredningen är att det ibland kan vara svårt att få delta på kurs med vissa raser, i första hand pitbull och pitbullliknande hundar, på grund av dessa hundars dåliga renommé bland allmänhet och hundägare. Liknande erfarenheter har ägare till så kallade varghybrider. Varje arrangör av en valpkurs väljer och godkänner självständigt vilka som får delta i kursen. Det kan också finnas andra orsaker som gör det svårt för vissa hundägare att få delta i en valpkurs. En stor del av utbildningen av nya hundägare sker inom de ideella hundföreningarna, vilka kan ha som policy att till exempel prioritera vissa raser eller gamla medlemmar.

Hundhållning

Precis som för valpar erbjuds det även för ägare till vuxna hundar ett digert kursutbud, såväl av hundföreningarna som av olika företag. Det kan handla om rasspecifika utbildningar eller utbildningar för olika funktioner, till exempel räddningshundar, jakthundar eller olika typer av tävlingshundar.

Möjligheterna för en hundägare att få hjälp då det av någon anledning uppstår problem med hundens beteende, är på flera sätt begränsade. Många hundägare vänder sig i en sådan situation till sin veterinär eller till hundens uppfödare för att få råd. I veterinärutbildningen ingår dock ingen utbildning om denna typ av problem, annat

än om sådana som har medicinska orsaker. Det är inte heller självklart att uppfödaren vill och kan hjälpa till. Andra tänkbara ställen att vända sig till är en hundförening, till exempel den lokala praktisk hundklubben, eller ett företag som specialiserat sig på beteendeproblem hos hundar. Men många hundföreningar har av olika orsaker svårt att erbjuda denna typ av hjälp, och det är inte heller säkert att man får den hjälp man behöver av företaget. Det finns en mängd olika företag, oftast enmansföretag, som erbjuder denna typ av tjänster, men det skall noteras att det inte finns någon kvalitetsssäkring eller standard för vad olika utbildningar som erbjuds egentligen innebär. Vidare finns ingen certifiering eller dylikt av de olika utbildningar som den aktuella personalen har genomgått. Många företag/personer använder sig av egna yrkestitlar (det vill säga de är inte skyddade på något sätt, utan vem som helst kan använda sig av dem) som till exempel hundpsykolog, hundterapeut, dressör eller hundkurator. Sammantaget gör detta att det många gånger är svårt för den enskilda hundägaren att avgöra både vilken typ av tjänst det är som erbjuds och vilken kvalitet den håller.

De olika hundorganisationerna genomför ett stort antal hundtävlingar. År 2001 redovisade till exempel SKK drygt 195 000 enskilda tävlingsstarter. I de regelverk som de olika hundtävlingarna genomförs efter finns detaljerade regler för vilka prestationer som är önskvärda. Men det finns också reglerat vad hunden inte får göra. Hundar som visar ett beteende som kan vara farligt för andra hundar eller människor avstängs regelbundet från avel och fortsatt tävling. Omfattningen på hundar som beläggs med denna typ av restriktioner är inom SKK några tiotal hundar per år.

Ett stort antal företag arbetar med att på olika sätt tillmötesgå hundägarnas behov. Som exempel kan nämnas djurförsäkringsbolag, veterinärkliniker, foderföretag, tillbehörsföretag, zoobutiker, hundpensionat, hunddagis och utbildningsföretag. Flera djurförsäkrings- och foderföretag arbetar dessutom, vid sidan av sin egentliga verksamhet, med rådgivning och informationsspridning med syftet att förebygga skador, felaktig utfodring med mera.

På kommunal nivå finns ett antal exempel på samarbete mellan kommun, hundklubbar, bostadsföretag, polis med flera. Denna typ av samverkansprojekt finns bland annat i Malmö, Solna och Eskilstuna. Samarbetet kan ha olika form och omfattning, men det övergripande syftet är att förbättra hundhållningen inom kommunen. Detta sker till exempel genom att man utarbetar informationsmaterial om vilka regler som hundägare måste följa, vart man kan vända

sig om man behöver hjälp med någon del i sitt hundägande, var rastplatser är belägna och så vidare. Andra exempel på åtgärder kan vara arrangemang av typen "hundens dag", iordningställande av hundrastplatser med mera. Det tycks inte förekomma att kommunerna avsätter öronmärkta pengar, utan verksamheten finansieras inom ramen för berörda kommunala enheters årliga budget.

JUSTITSMINISTERIET

Övrigt

Inom den statliga verksamheten finns det flera stora användare av hundar, till exempel polisen, Försvarsmakten, Räddningsverket och Tullverket. Därutöver finansieras årligen inom stadsbudgeten utbildning och inköp av ledarhundar för synskadade. Berörda myndigheter deltar i viss mån i olika forskningsinsatser och utvecklingsprojekt, något som innebär att vi lär oss mer om hundar vilket indirekt kan leda till en bättre hundhållning totalt sett.

Den statliga utbildningsinsatsen på hundområdet är i huvudsak kanaliserad genom Sveriges Lantbruksuniversitet som bedriver utbildning av veterinärer, djurvårdare och husdjursagronomer med flera yrkesgrupper. Vid Stockholms universitet har det under flera år bedrivits beteendeforskning på hund, dock i ganska liten omfattning. Denna forskning är inriktad på inlärningsteori och har tidvis skett i mycket nära samarbete med olika statliga myndigheter som använder tjänstehundar. Någon systematisk forskning kring beteenden som skapar problem mellan hund och ägare eller omgivning har inte skett i Sverige under de senaste tio åren.

JUSTITSMINISTERIET

- Athen's University Medical School, dept. of Hygiene and Epidemiology, Grekland. EHLASS 1996-2001.
- Department of Trade and Industry, Storbritannien. HASS/LASS 1999.
- Ds 1996:32. Förslag till lag om tillsyn över hundar och katter.
- Ds 1999:74. Förslag till lag om märkning och registrering av hundar.
- Egenvall, A., Hedhammar, Å., Bonnett, B. N. & Olson, P. 1999. *Survey of the Swedish Dog Population: Age, Gender, Breed, Location and Enrolment in Animal insurance*. Acta vet. scand. 40, 231-240.
- EpC, Socialstyrelsen. Patientregistret 1998-2001, EHLASS 1998-2001, Dödsorsaksregistret 1987-2000 & Dödsorsaksintyg 1969-1986.
- Fogle, B. 1994. *Unexpected Dog Ownership Findings from Eastern Europe*. Anthrozoös. VII, 270.
- Hedhammar, Å., Egenvall, A., Olson, P., Sallander, M., Uddman, U. & Bonnett, B. 1999. *Redovisning av projektresultat, hund i Sverige*. Svensk Veterinärtidning. 51, 355-362.
- Klamming, B. 1982. *Scandinavian Pet Environment*. I: Nutrition and Behaviour in Dogs and Cats. Ed: Anderson, R. S. Pergamon Press, 157-162.
- Lindström, R., Tegenborg, S., Bylund, P-O., Björnstig, U. & Eriksson, A. 2002. *Kartläggning av personskador orsakade av hund och katt i Umeå*. Läkartidningen. 99, 656-662.
- Malm, K. & Lövdahl, B. 1999. *Behaviour problems in dogs - a survey to estimate frequencies and other parameters*. Proceedings of the 33rd International Congress of the International Society for Applied Ethology, 17-21 August, 1999, Lillehammar, Norway, 162.
- Manimalisrapporten. 2000. Adress: Manimalis, Box 5381, 102 49 Stockholm.

- Moore, A. 1991. *Pet population in Europe*. Proceedings of Allmänt Veterinärmöte, Stockholm, 39-42.
- National Statistical Service of Greece. Dödsfallsregister 1880-1999.
- Netto, W. J. & Planta, D. J. U. 1997. *Behavioural testing for aggression in the domestic dog*. Applied Animal Behaviour Science. 52, 243-263.
- NJA II 1944 s 57 ff.
- NJA II 1988 s 495 ff.
- Office for National Statistics, London. Annual reference volume series DH2 - Mortality statistics by cause No's 6-28 (1979-2001).
- Planta, D. J. U. 2002. *Testing dogs for aggressive biting behaviour and fear behaviour for breeding purposes*. Centennial Conference Dutch Kennel Club. 2 July 2002, 14-16.
- Polismyndigheten i Stockholms län. Rapport 25:1999.
- Polismyndigheten i Västra Götalands län. Underrättelserapport 85-99 och 95-00.
- Prop. 1974:81 med förslag till ändrad lagstiftning om rätt att döda annans hund, m.m.
- Prop. 1979/80:122 om ordningsvakter och bevakningsföretag.
- Prop. 1999/2000:76. Lag om märkning och registrering av hundar.
- Prop. 2001/02:93. Ändringar i djurskyddslagen m.m.
- Rikspolisstyrelsen. Promemoria med diarienummer POL-005-2481/01.
- Sacks, J. J., Lockwood, R., Homreicht, J. & Sattin, R. W. 1996. *Fatal Dog Attacks*. Pediatrics. 97, 891-895.
- Sallander, M. 2001. *Diet and Activity in Swedish Dogs*. I: Doktorsavhandling, Sveriges Lantbruksuniversitet. ISBN 91-576-5840-4.
- Scellart, M. & Hertog, P. C. den. 1998. *Dog Bites Taking Stock: Severity Frequency and Circumstances*. Report No r206. ISBN 90-6788-226-7. Dutch Consumer Safety Institute.
- Scott, J. P. & Fuller, J. L. 1965. *Genetics and the Social Behaviour of the Dog*. Chicago Press, Chicago.
- SOU 2001:87. Mot ökad koncentration - förändring av polisens verksamhet.
- SOU 2002:70. Polisverksamhet i förändring.
- SOU 2002:117. Polisverksamhet i förändring - del 2.
- SOU 2003:6. Kännande varelser eller okänsliga varor?
- Statens institut for folkesundhed, Danmark. Ulykkesregisteret 1998-2001.
- Sundhedsstyrelsen, Danmark. Dödsorsagsregisteret 1994-1999.
- Svahn, L. 2002. *Problembeteende hos hund och attityder hos deras ägare - en enkätundersökning*. Examensarbete, Umeå universitet.

Svenska Kennelklubbens registreringsstatistik 2002. www.skk.se
2003-04-08.

Van der Borg, J. A. M., Netto, W. J. & Planta, D. J. U. 1991.
*Behavioural testing of dogs in animal shelters to predict problem
behaviour.* Applied Animal Behaviour Science. 32, 237-251.

Weiss, E. and Greenberg, G. 1997. *Service dog selection tests: Effective-
ness for dogs from animal shelters.* Applied Animal Behaviour
Science. 53, 297-308.

JUSTITSMINISTERIET